A ÎNCEPUT REFORMA

pag. 3-5

ŞERBAN ORESCU, ILIE ŞERBĂNESCU, DAN PAVEL ŞI CRISTIAN PREDA

Nr. 32 (390), 12 - 18 august 1997

22

ANUL VIII

DIFUZORII PARTICULARI

SUPLIMENT GRATUIT

general PAVEL ABRAHAM

POLIŢIA ŞI RROMII

pag. 10-11

TVR

pag. 7-8

DUMITRU HOREA

IUGA MURGU

LÁSZLÓ TÖKÉS ÎN MINORITATE

pag. 12 - 13

GABRIELA ADAMEŞTEANU

Reforma, comunicarea, solidaritatea

Vineri seara, cînd reporterii transmiteau de la faţa locului manifestaţiile salariaţilor din întreprinderile vizate pentru lichidare – ameninţări, sechestrări de oficiali, blocarea căii ferate, geamuri sparte –, am primit un telefon de la *Gazeta Wyborcza*, cunoscut cotidian polonez. Jurnaliştii vroiau să-şi verifice informaţia şi aşteptau o prognoză: va fi a doua zi populaţia din România în stradă, solidarizîndu-se cu cei 30.000 de şomeri noi? Le-am spus că ne aşteaptă luni grele, că vor mai fi întreprinderi lichidate şi poate şi astfel de manifestaţii, dar că nu se vor declanşa mari tulburări sociale.

Colegii polonezi n-au părut convinşi de prognoza mea liniştitoare decît cînd au auzit procentul de şomeri pe luna iulie, în raport cu populaţia României (o cifră relativ mică pentru o ţară aflată în plină reformă), şi protecţia socială asigurată pentru cei puşi pe liber.

Numai că, pentru mulţi dintre cei aflaţi în stradă, manifestînd contra guvernului, informaţia despre faptul că, vreme de aproape un an, urmau să aibă venituri mai mari decît avuseseră pînă atunci, cu singura condiţie ca managerii lor să depună listele întreprinderilor la oficiile de CEC, era la fel de nouă ca şi pentru jurnaliştii polonezi.

Guvernanţii au plătit, în parte, cu această ocazie indiferenţa şi neîndemînarea, vizibile în politica faţă de opinia publică şi, implicit, faţă de presă, din cele 7 luni de guvernare de pînă acum. Proasta comunicare a palatelor puterii cu opinia publică, în cel mai greu an al reformei, a fost vizibilă încă din iarnă. S-a tot scris şi s-a tot vorbit pe acest subiect, fără rezultate notabile, iar televiziunea publică, lăsată, cu o ciudată nepăsare, să se consume în ilegalităţi de statut şi conflicte interne, n-a fost utilizată, pentru a-i face pe oameni să înţeleagă pe de o parte inevitabilitatea reformei, pe de alta, măsurile de protecţie socială, sporite în acest an.

Nu sînt evidente progrese nici în discursul către populaţie, mereu prea lung, într-un limbaj prea tehnic, al primului-ministru. Oamenii îl ascultă, o dată la două–trei luni, cînd începe o nouă „campanie de reformă", cu sfinţenie, încordaţi ca să înţeleagă ce traduce această nouă limbă de lemn din viaţa lor viitoare. Sînt sigură că pe fostul lider sindical, ajuns artizanul reformei, îl afectează cu adevărat necazul oamenilor loviţi de ea, dar nu înţeleg de ce nu au reuşit să priceapă, nici el, nici ceilalţi responsabili, că în afară de strategia reformei (pe care nu ţin acum s-o contest) este tot atît de necesară o strategie a comunicării ei.

Premierul Victor Ciorbea a reuşit totuşi să-şi păstreze, printr-o onestitate şi printr-un efort imposibil de negat, încrederea unei mari părţi a opiniei publice şi a presei. În simpatia faţă de el intră şi un soi de „compătimire", pentru că, în afara altor dificultăţi normale ale funcţiei sale, o mai înfruntă şi pe cea de a lucra cu o „non-echipă"; pentru că, pe drept sau nu, aceasta este imaginea guvernului: un grup incoerent, vanitos, individualist, vorbăreţ etc. de miniştri.

Lipsa de unitate s-a datorat în primul rînd unei ciudate miopii a PD. Chiar înainte ca să fie vizibilă scăderea popularităţii sale în sondaje, PD a ţinut să se evidenţieze permanent la masa tratativelor legislative, părînd a nu şti că electoratul care i-a adus pe toţi la putere îi punctează negativ pe autorii disputelor. Momentul cel mai acut al acestor tensiuni ce au luat, simplificat, aspectul unei lupte între PD şi PNŢCD a fost nefericitul scandal Gilda Lazăr, datorat, între altele, oamenilor cu totul nepotriviţi, cocoţaţi peste noapte în funcţii de mare răspundere, de noua putere. Cum PD nu are nimic de cîştigat dintr-o eventuală trecere în opoziţie (concurenţa cu foştii colegi din „Alianţa pentru România" poate să-i fie fatală), un plus de responsabilitate matură, în viitor, va fi absolut necesară.

O probă de solidaritate de echipă va trebui să demonstreze şi UDMR, perceput deocamdată de opinia publică românească (pe drept sau nu, asta se va vedea) ca unul dintre partenerii răsfăţaţi. Proba se va face în lunile viitoare, după viitorul congres al UDMR. Grupul naţionalist, radical din UDMR taxează negativ tratatul de bază cu Ungaria, subminează statutul minorităţii maghiare, cerînd o discriminare pozitivă în raport cu celelalte minorităţi (un parteneriat de la egal la egal), este nemulţumit de rezolvarea problemelor sale, deşi se află la guvernare etc. Aceste idei, ce revin în discursurile lui László Tőkés, ca un laitmotiv, de la ultimul Congres al UDMR de la Cluj pînă la întîlnirea din această vară de la Tuşnad, sînt la fel de periculoase pentru majoritatea românească, cît şi pentru minoritatea maghiară.

Pentru că obiectivele integrării europene au rămas ţinte neatinse şi aici „nu putem reuşi decît împreună".

SĂPTĂMÎNAL EDITAT DE GRUPUL PENTRU DIALOG SOCIAL • ANUL VIII • 16 pagini • 1.000 lei

Reamintim cititorilor noştri că această pagină le aparţine, ca şi responsabilitatea pentru scrisorile lor.

SCRISORI OPINII DREPT LA REPLICĂ

Polemica iscată în presă de articolele d-lui Gabriel Andreescu despre ierarhia Bisericii Ortodoxe şi necesitatea urgentă a „schimbării" în această instituţie mă determină să vă scriu aceste rînduri.

Mărturisesc că nu sînt un admirator al d-lui Gabriel Andreescu şi nu-i împărtăşesc întotdeauna ideile şi opiniile exprimate de-a lungul ultimilor ani. De această dată, însă, mă identific cu totul în ceea ce priveşte abordarea problemelor legate de „culpabilizarea" Bisericii Ortodoxe.

De fapt, ceea ce m-a surprins în această polemică a fost replica (dacă atacul la adresa d-lui Gabriel Andreescu poate fi numit replică) a d-lui Dan Ciachir, în articolul „Impozitul pe colivă" din revista *Cuvîntul*, nr.7 (243)/1997.

Pentru a escamota adevărul dezvăluit fără menajamente în articolele d-lui Gabriel Andreescu referitoare la poziţia ierarhiei Bisericii Ortodoxe de-a lungul ultimilor şapte ani, d-l Dan Ciachir (se pare, specialist în probleme religioase, de vreme ce semnătura sa apare curent în *Cuvîntul*, iar opiniile sale sînt căutate şi de BBC) emite judecăţi care îl descalifică jalnic. În esenţă, domnia sa e convins că degeaba scriu d-l Gabriel Andreescu sau mulţi alţii pe aceeaşi temă, fiindcă oricum nu s-ar clinti nimic din mentalitatea înaltilor ierarhi, cel mult ar cădea un „cap" pe ici pe colo. Şi aceasta pentru că nimănui nu-i pasă de episcopi, de cler în general, atîta timp cît milioanele de credincioşi se duc la biserică şi se închină. Ei bine, nu-i aşa, sînt convins că, mai devreme sau mai tîrziu, credincioşii nu vor tolera în biserică spirite de tipul celor care păstoresc acum în vîrful ierarhiei Bisericii Ortodoxe Române.

O gîndire asemănătoare cu a d-lui Dan Ciachir a avut şi vechea putere, care nu concepea că poate fi înlăturată. Realitatea a infirmat însă acest lucru şi sînt convins că, inevitabil, lucrurile se vor schimba şi în ierarhia Bisericii Ortodoxe Române.

Personal, sînt de părere că adversitatea Bisericii Ortodoxe Române faţă de orice ingerinţă a „neaveniţilor" în probleme bisericeşti e determinată de frica că îşi va pierde semnificativ din credincioşii pe care-i păstoreşte şi va scădea procentul încrederii în această instituţie. Am în vedere aici reacţia Bisericii Ortodoxe Române faţă de problema retrocedării către Biserica Greco-Catolică a lăcaşelor de cult pe care aceasta le-a deţinut.

Marian Costache
31 iulie 1997, Bucureşti

Mult stimată doamnă redactor-şef,

Vă trimitem anexat un text de două pagini, pentru eventuala sa publicare în pag. 2 a prestigioasei reviste pe care o conduceţi. Intitulat „Analiza spectrală a celor ce îi întorc spatele domnului Constantinescu", el reprezintă un gen de replică la un articol al d-lui Mircea Mihăieş, apărut în *România literară* nr. 28/iulie 1997.

Analiza spectrală a celor ce îi întorc spatele domnului Emil Constantinescu

În ultima vreme apar în presă frecvente analize ale perioadei pe care a traversat-o România din decembrie '89 pînă la alegerile din noiembrie '96, care este comparată cu actuala perioadă, comparaţie din care analiştii trag tot felul de concluzii. Într-o astfel de analiză (recent publicată) se pretinde – între altele – că *regimul Iliescu* a ştiut să-şi atragă armata, serviciile secrete (adică Securitatea? – n.n.) şi biserica. Noi credem că nu era nevoie să le atragă, căci ele (cel puţin primele două) erau de mult în slujba comunismului, fie el cu sau fără faţă umană. Tot aşa de bine, însă, s-ar putea spune că instituţiile respective au fost acelea care şi-au subordonat noul regim (de după decembrie '89), continuînd să activeze după metodele pe care le foloseau şi mai înainte.

În aceeaşi analiză se susţine, după părerea noastră în mod exagerat, că marea majoritate a intelectualilor ar fi sprijinit CDR şi pe domnul Emil Constantinescu în ultima campanie electorală. Au fost destui intelectuali sau *aşa-zişi intelectuali* ce şi-au luat în serios rolul de transmiţători ai învăţăturilor bolşevice, care nici vorbă să fi dorit o schimbare şi cărora alegerile din noiembrie '96 le-au adus o mare dezamăgire. Pe de altă parte, se afirmă că printre cei care au sprijinit într-adevăr CDR ar fi şi mari intelectuali, care acum îşi întorc faţa de la domnul Emil Constantinescu, *fără însă a se da vreun exemplu*, adică fără a se cita vreun nume. Poate prin noţiunea de *intelectual* se înţelege altceva decît ceea ce ştie toată lumea. Noi credem că cineva care nu contribuie la luminarea semenilor şi nu este el însuşi un exemplu demn de urmat poate fi, cel mult, un bun specialist într-un domeniu oarecare, dar *nu un intelectual adevărat*. A te sprijini pe cei mai înapoiaţi oameni, cu scopul de a-i aduce şi pe ceilalţi în aceeaşi stare mizerabilă, *reprezintă o acţiune antiintelectuală* în cel mai înalt grad.

Dar, admiţînd că există şi oameni pe care toată lumea îi consideră intelectuali de elită, oare purtarea lor poate fi totdeauna un model demn de urmat? Cînd a venit armata străină în ţară iar toate valorile şi simbolurile naţionale au fost batjocorite şi anulate, oare atitudinea unor intelectuali români nu a constituit o surpriză pentru mulţi? Nu ne gîndim la cei care au venit cu armata de ocupaţie, dar nu putem uita purtarea unor M. Sadoveanu, C.I.Parhon etc., etc. Aceştia şi încă mulţi alţii şi-au întors într-adevăr faţa de la cineva, dar nu spre lauda lor. Şi dacă cineva îi întoarce spatele cuiva, trebuie spus şi *către cine îşi îndreaptă faţa*. Se ştie că Sadoveanu făcuse (cam tîrziu) descoperirea că „lumina vine de la Răsărit" şi – în consecinţă – s-a orientat către Soare, inclusiv ca semn electoral...

Dar „elita intelectuală" (?) de astăzi, către cine îşi îndreaptă faţa? A te exprima cu necuviinţă despre un om atît de respectabil ca d-l Ion Diaconescu sau despre preşedinte, care încearcă din toate puterile să ne scoată din mizeria morală şi din alienarea comunisto-securistă, este mai mult decît o miopie politică sau neştiinţă. Este cea mai evidentă *rea-credinţă*.

Singur printre *văcari* şi *bivolari* înainte de campania electorală din '96, cînd prea puţini oameni credeau că ar mai fi posibilă o regenerare morală a poporului nostru (din cauza ignoranţei în care acesta a fost ţinut în mod intenţionat şi chiar criminal), domnul Emil Constantinescu are acum tot atît de multă nevoie ca şi atunci de a fi susţinut, lucru pe care intelectualii autentici îl înţeleg şi caută să-l transmită şi altora. A te dezice acum de personalităţi ca cele două mai sus menţionate este *cea mai tristă şi păgubitoare atitudine*. A vedea puncte luminoase (către care îţi întorci faţa, nu?) *în zona întunecată a spectrului* – căci tot e vorba aici de o „analiză spectrală" – dovedeşte cel puţin rea intenţie. Înţelegem nemulţumirea unor oameni faţă de rezultatele obţinute în cele 7–8 luni de guvernare de după noiembrie '96, dar dacă tot talentul lor va fi folosit pentru a arăta că actuala echipă ar fi cel puţin la fel de păguboasă ca precedenta, nu va trebui să ne mirăm dacă viitoarele alegeri ne vor aduce într-o situaţie şi mai rea decît cea actuală.

Dorinţa noastră este ca domnul preşedinte Emil Constantinescu să nu dea importanţă unor astfel de atacuri nedemne şi să nu se descurajeze dacă reprezentanţii unui partid au găsit de cuviinţă *să aplaude la aflarea veştii că nu vom intra acum în NATO* (!), căci gîndul lor este cu totul în altă parte: anume, *spre partea de la Răsărit a „spectrului"*.

Credem în mod sincer că marea majoritate a oamenilor cinstiţi, fie ei intelectuali sau nu, sînt de partea domnului Emil Constantinescu (nu a „regimului Constantinescu") şi a actualului guvern, angajaţi ferm şi total în înfăptuirea marilor schimbări de care România are nevoie ca de aer, iar „analiştii" care nu pot sau nu vor să înţeleagă sinceritatea acestei angajări şi contabilizează unele erori sau ezitări, implicate de imensele dificultăţi ce stau în faţa unei tranziţii *reale*, nu fac un serviciu societăţii adoptînd un ton minimalizator şi persiflant în locul unui spirit critic dar *constructiv*.

prof. dr. Adrian Corduneanu
Solidaritatea Universitară & PNL – Iaşi

conf. dr. Alexandru Cărăuşu
Solidaritatea Universitară & Fundaţia „Memoria" – Iaşi

La ora actuală raporturile între partidele coalizate la guvernare sînt marcate de doi poli: Compromisul şi Şantajul. Care este limita acceptabilă a compromisului şi de unde începe şantajul nu este greu de stabilit chiar şi de către noi, oamenii de rînd.

Dacă în privinţa realizării programului de guvernare, trasat în liniile lui mari, acceptat de partidele coalizate (deficitar în unele puncte de amănunt), compromisul este un mijloc recomandabil şi poate şi eficient, nu acelaşi lucru se poate spune despre şantaj, act infracţional dăunător, pentru cel care îl practică şi numai puţin dăunător pentru cel care, pus în faţa lui, cedează.

D-l Valerian Stan, ca organ de control al guvernului, a făcut unele constatări privind repartizarea locuinţelor mai deosebite (de protocol?) unor demnitari, membri ai guvernului, constatări pe care le-a dat publicităţii. Admiţînd că intra în obligaţiile d-sale ca în prealabil să le prezinte şefului Executivului, faptele constatate oricum trebuiau publicate cu sau fără acordul d-lui V. Ciorbea. Actul, prin adevărurile dezvăluite, a avut darul să supere pe democraţii d-lui Petre Roman. Aici începe şantajul pe care d-l Ion Diaconescu vrea să-l transforme în compromis. *„Dacă ne consideraţi necinstiţi nu are rost să mai fim alături de dv. şi consecinţele le veţi suporta prin retragerea noastră din coaliţie"*, spune d-l P. Roman. *„Vreţi să continuăm coaliţia? atunci ratificaţi abuzurile şi ilegalităţile semnalate de V.S. prin tăcerea voastră"*. Puse în ecuaţie, cam aşa se prezintă faptele. Vom asista la o coaliţie care continuă în temeiul unui pact ruşinos uitînd de vechiul adagiu: *„Amicus Platon sed magis amica veritas"*.

Cel mai iritat, folosind un vocabular dobîndit prin mahalalele Constanţei s-a dovedit a fi d-l Traian Băsescu, specialist în ale mărilor, ale aerului şi mai recent în ale pămîntului, proprietatea ţăranilor. (În emisiunea din seara zilei de 3 iulie a.c. d-l Traian Băsescu, vorbind de modificarea Legii 18/1991, spune *„împroprietărirea ţăranilor"*, cînd, în realitate, legea vorbeşte de restituirea pămîntului foştilor proprietari ţărani sau dacă vreţi reconstituirea dreptului de proprietate, cu pămînt furat de la ţărani.)

D-l Traian Băsescu se pare că se pricepe şi în materia dreptului locativ, „un multilateral dezvoltat" rămas de pe timpul împuşcatului, avînd drept consilier juridic pe juristul Duvăz, bun cunoscător al limbii române pe care o şi vorbeşte.

Să mă explic.

Pentru a obţine o mutaţie de domiciliu din Constanţa în Bucureşti (cazul tatălui d-lui Traian Băsescu) este suficient să prezinţi actul de identitate şi un act că în localitatea în care te vei muta ai asigurat un spaţiu de locuit (proprietate, chirie, subchirie, primit în spaţiu etc.). Întrebare: Cînd s-a depus cererea pentru mutaţie, d-l tată avea asigurat acest spaţiu? În caz afirmativ, este a se vedea că d-l Traian Băsescu obţinuse deja vila cu 6 camere pe baza declaraţiei ireale potrivit căreia susnumitul avea o familie compusă din 5 membri, cînd de fapt erau doar patru membri. Dacă familia d-lui ministru era compusă din 5 persoane, de ce a mai fost necesară formalitatea mutaţiei cerută separat de tatăl d-sale? Dezvăluirea acestei potlogării l-a iritat pe d-l Traian Băsescu pînă să-i iasă ochii din orbite. Dacă v-aţi liniştit, d-le Băsescu, îmi permit să vă întreb: vă simţiţi bine într-o locuinţă furată adevăraţilor proprietari de regimul de a cărui mentalitate nu vă puteţi despărţi? Există o sentinţă de restituire a imobilului. Cum respectaţi legea, că doar sînteţi ministru, d-le Băsescu?

Între un Traian Băsescu cu ifosele multilateralului dezvoltat îl prefer pe Valerian Stan, de care ţara are nevoie şi, dacă ar fi posibil, în cît mai multe exemplare.

Sînt alături de dv., domnule Valerian Stan. Vă strînge mîna un avocat pensionar din Timişoara.

Feroca Liviu
Timişoara, 7.07.1997

FOURTH WAY SCHOOL
bazată pe sistemul GURDJIEFF – OUSPENSKY
acceptă acum studenţi.
Ultima zi pentru înscrieri: joi 14 august.
Tel.: 335.30.24.

NOILE TARIFE ALE ABONAMENTELOR CU REDUCERE LA REDACŢIA „22"

Foarte avantajos pentru cadre didactice, elevi, studenţi, pensionari, foşti deţinuţi politici şi veterani de război:
- Numai **8.000 lei** pe 3 luni, cu expediere la domiciliu (reducere **39%**);
- Numai **6.000 lei** pe 3 luni, cu ridicare de la redacţie (reducere **54%**).

PRACTIC JUMĂTATE DIN EXEMPLARELE PRIMITE SÎNT GRATUITE.

Pentru celelalte categorii de cititori abonamentele sînt, de asemenea, cu reducere:
- **9.000 lei** pe 3 luni (reducere **31%**), cu expediere la domiciliu;
- **8.000 lei** pe 3 luni (reducere **38%**), cu ridicare de la redacţie.

Cei interesaţi sînt rugaţi să achite la sediul redacţiei (Calea Victoriei 120) sau să expedieze prin mandat poştal suma corespunzătoare, pe adresa: *Revista "22", cont 45103532 BCR Filiala sector 1, Calea Victoriei 155, Bloc D1, Bucureşti,* **Adeverinţele (talon de pensie, adeverinţe şcolare etc.) valabile un an se expediază pe adresa:** *Revista "22" Calea Victoriei 120, sector 1, Bucureşti,* **cu specificarea pentru** *Serviciul de Difuzare.*

MĂRIRILE DE PREŢ NU AFECTEAZĂ ABONAMENTELE DEJA ACHITATE

ŞERBAN ORESCU

De ce au întîrziat reformele economice?

Întrebarea de ce au întîrziat reformele economice comportă un răspuns unic – din motive politice (direct sau indirect). Să încercăm să identificăm cîteva din aceste motive. După ce şi-a anunţat programul în ianuarie, guvernul Ciorbea s-a recules, în loc de a acţiona cu energia promisă. El s-a temut, de bună seamă, procedînd astfel, de exacerbarea conflictelor sociale mai ales prin creşterea şomajului – peste cîteva luni România avînd nevoie de imaginea unei ţări stabile, la conferinţele internaţionale care urmau să decidă extinderea NATO şi a Uniunii Europene. Pe de altă parte, guvernul şi preşedinţia vor fi crezut că popularitatea atestată de sondaje era un bun cîştigat şi nu un credit pentru efectuarea reformelor. Pentru a păstra această popularitate, s-a făcut socoteala greşită că nu trebuie nemulţumite sindicatele, din care unele manifestau agresivitate faţă de ideea terapiei de şoc; este semnificativă declaraţia atribuită liderului sindicatelor miniere din Valea Jiului: *„La terapie de şoc, vom reacţiona prin şoc"*.

Pe de altă parte, reforma din industrie nu a fost sprijinită similar de partidele din coaliţia guvernamentală. Poziţia Partidului Democrat în problema întreprinderilor ce urmează a fi închise este ambiguă. Concomitent, Partidul Democrat obstrucţionează lichidarea agriculturii de stat deficitare, cerînd recent, prin senatorul Triţă Făniţă, trecerea datoriilor acesteia la bugetul de stat, ceea ce presupune inflaţie.

Teama de conflicte sociale a găsit un teren sensibil atît la fostul sindicalist Victor Ciorbea, cît şi la preşedintele Constantinescu, care s-a definit recent la Petroşani ca al tuturor românilor, *„mai ales al celor care **nu** m-au ales"* (spune domnia sa), ceea ce anunţă disponibilitate şi pentru adversarii reformei economice. Aşa se şi întîmplă!

La slăbirea tonusului reformist iniţial al guvernului vor fi contribuit şi rapoarte confidenţiale privind starea de spirit a populaţiei în zonele vizate de un posibil şomaj în masă.

Din toate aceste motive, reformele de structură au fost amînate, guvernul limitîndu-se la măsuri macroeconomice privind preţurile, inflaţia şi echilibrul balanţei comerciale. În mod firesc, ele ameninţă să eşueze, ca urmare a agravării situaţiei la nivelul microeconomic al întreprinderilor, pentru care s-a făcut foarte puţin. În acest timp, premierul Ciorbea declara la Bruxelles că *„privatizarea şi restructurarea industriei se produc într-un ritm considerat de analiştii politici* (spunea d-l Ciorbea) ***cel mai ridicat din ţară"***. Acum, d-l Ciorbea a recunoscut că, de fapt, reforma întreprinderilor nu începuse. O cacialma, deci (nu ar fi singura).

Se pune întrebarea ce a făcut Parlamentul? Absenţa unei opoziţii de dreapta a influenţat negativ derularea şi analiza critică a reformei. Dacă o atare opoziţie ar fi existat, ei i-ar fi revenit rolul de a monitoriza derularea reformei. Or, guvernul nu are decît o opoziţie de stînga; ea nu poate fi decît mulţumită de ritmul lent al reformelor.

Se pune întrebarea ce a făcut presa? Ea a acordat credit guvernului, credit al cărui soroc abia acum expiră. Aceasta se dovedeşte o greşeală. Răsfăţat de articole omagiale şi interviuri „soft", cu întrebări lejere şi răspunsuri evazive, guvernul a disimulat că, de fapt, el se apropiase de filozofia politică a PDSR; pentru fostul partid de guvernămînt principala formă de protecţie socială fusese păstrarea întreprinderilor nerentabile, adică amînarea *sine die* a reformelor de structură.

Care ar fi fost alternativa? După părerea noastră, guvernul ar fi trebuit să-şi extindă sprijinul popular pentru restructurare, intentînd un proces moral (deci nejudiciar) industrializării comuniste. S-ar fi demonstrat astfel aberaţiile ei şi deci absoluta necesitate a unei terapii de salvare. Numai că, din motive pe care le putem doar intui, guvernul a evitat să se răfuiască, fie chiar retrospectiv, cu comunismul. Atît de departe s-a mers cu menajarea vinovaţilor de dezastrul economiei naţionale, încît reforma a fost încetinită. Metoda guvernului anterior, de a administra industriei lucrînd în pierdere baloane de oxigen, în loc de a fi tratată cu bisturiul, a continuat a fi aplicată. În loc de a se spune că închiderea (şi nu menţinerea) întreprinderilor nerentabile condiţionează protecţia socială **fără inflaţie**, guvernul Ciorbea s-a complăcut, după primele declaraţii programatice, într-o atitudine ambiguă; e greu de crezut **că cel puţin consilierul pentru reformă** al preşedintelui Constantinescu nu a cunoscut-o.

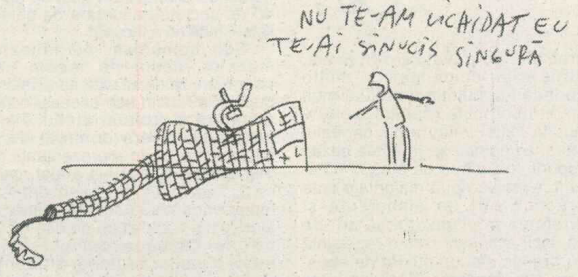

În sarcina guvernului şi a preşedinţiei trebuie pusă încă o împrejurare. Fie că n-a cunoscut-o, fie că n-a vrut să o aplice, regimul n-a aplicat pînă acum experienţa lichidării întreprinderilor nerentabile dobîndită de ţările postcomuniste. De ce? Insuficientei voinţe politice i s-a adăugat, se poate crede, birocraţia care răspunde de reformă. Cei care au avut de-a face cu ea o descriu în culori negative: venală, nepriceputâ, incoerentă, marxizantă. Ea ne apare cu un IQ (coeficient de inteligenţă) modest, incompatibil cu managementul reformei. Pentru sarcini de asemenea complexitate ar fi fost nevoie de oameni excepţionali, în stare să sesizeze rapid şi corect conexiunile, cauzele şi efectele, contradicţiile. Cîteva exemple de gafe ale birocraţiei reformei:

– ea vorbeşte de reducerea impozitelor, de pildă, dar tot ea cere reducerea deficitului bugetar;

– birocraţia reformei nu încetează să vorbească de necesitatea închiderii întreprinderilor cu pierderi mari, dar lipseşte consensul asupra criteriilor nerentabilităţii; ca urmare, Consiliul de Miniştri, Ministerul Reformei, Fondul Proprietăţii de Stat, fiecare are propria listă de întreprinderi nerentabile, ceea ce creează harababura. (Nimeni nu ştie de ce nu se elaborează un normativ în această privinţă!)

– guvernul a redus subvenţiile pentru industrie la mai puţin de jumătate, ceea ce este bine, numai că acelaşi guvern a tolerat (desigur, cu acoperire de sus, avînd în vedere gravitatea măsurii) **mari restanţe ale întreprinderilor la plata impozitelor**, ceea ce echivalează cu o subvenţionare pe uşa din dos; la atît s-a redus schimbarea.

Se adaugă reminiscenţele marxiste. Noul guvern vorbeşte, de pildă, de restructurarea industriei de către stat: or, tocmai statul nu-i indicat să restructureze, după eşecul notoriu al comunismului. Necesară este desigur restructurarea, dar ea trebuie precedată de privatizare. Altminteri, înseamnă să se arunce noi bani pe urma celor irosiţi pe apa Sîmbetei.

Birocraţia reformei, moştenită de la vechile regimuri, se pricepe însă cînd e vorba de eschivarea de răspundere. O atare manevră ascunde explicarea întîrzierii reformei ca fiind efectuarea ei în două etape: una macroeconomică pînă acum şi alta microeconomică la nivelul întreprinderilor de acum înainte. Explicaţia e nesinceră, prin aceea că ignoră eşecul reformei macroeconomice a guvernului Văcăroiu, din anii 1993–1994, cauzat tocmai de neatacarea reformei întreprinderii, singura care poate instaura o economie de piaţă funcţională.

Se impun cîteva concluzii:

1. Pentru societatea românească, reforma economică constituie un test istoric; ar constitui de-a dreptul o ruşine naţională să nu reuşim acolo unde pînă şi ruşii sînt pe punctul să reuşească.

2. Întîrzierea reformei, pe fondul unor accelerări coincizînd cu prezenţa delegatului Fondului Monetar Internaţional, a creat impresia că şi reforma economică (nu numai a serviciilor secrete) avansează doar sub presiuni din afară, o proastă notă pentru noul regim. Opinia publică nu înţelege această întîrziere de natură a aduce mari prejudicii; ea condamnă „cacialmalele" şi bluffurile prin care se încearcă inducerea în eroare a străinătăţii, în special, dar şi a cetăţenilor ţării asupra mersului reformei.

3. Vîrful de lance al guvernului şi al reformei îl constituie cele două partide istorice (PNŢCD şi PNL). Acest vîrf ar fi bun, numai că e tocit. Sînt conducătorii celor două partide conştienţi că eşecul reformei poate însemna dispariţia lor din arena politică?

Guvernul anunţă declanşarea reformei

PS

Joi 8 august, premierul Victor Ciorbea a anunţat primele măsuri efective din programul de restructurare a economiei naţionale. Astfel, 14 întreprinderi de stat şi trei rafinării petroliere vor fi supuse procedurilor de lichidare, ceea ce presupune trecerea imediată în şomaj a aproape 30.000 de salariaţi.

Întîrzierea măsurilor de restructurare economică a fost explicată de Victor Ciorbea prin nevoia realizării macrostabilizării economice, lipsa cadrului legislativ şi inexistenţa unor măsuri de protecţie socială. Premierul a arătat că s-a reuşit scăderea inflaţiei (circa 1% pe luna iulie), stabilizarea cursului monedei naţionale şi reducerea semnificativă a deficitului de plăţi externe.**(M.C.)**

Plăţi lunare acordate individual

Conform *Ordonanţei guvernamentale nr. 9*/1997 şi *Legii nr. 1*/1991, republicată, persoanele care sînt afectate de lichidarea celor 17 întreprinderi anunţate de guvernul Ciorbea vor primi următoarele plăţi lunare (compensaţii şi ajutoare de şomaj):

Agricultură: 871.467 lei, primele 6 luni, **290.489** lei încă trei luni (persoane cu pînă la 5 ani vechime); **880.978** lei pe o perioadă de 9 luni (persoane cu 5–15 ani vechime); **880.978** lei primele 9 luni, **580.978** lei încă trei luni (persoane cu peste 15 ani vechime).

Petrochimie: 960.000 lei primele 6 luni, **300.000** lei încă trei luni; **960.000** lei pe o perioadă de 9 luni **960.000** lei pe primele 9 luni, **660.000** lei încă trei luni.

Construcţii de maşini: 953.000 lei primele 6 luni, **300.000** lei încă trei luni; **953.000** lei pe o perioadă de 9 luni; **953.000** lei primele 9 luni, **653.000** lei încă trei luni.

Datoriile celor 17 societăţi comerciale supuse lichidării (miliarde lei)

1. PETROTEL –	845.649
2. Rafinăria Dărmăneşti –	205.636
3. ROMFOSFOCHIM –	28.696
4. VÎSCOFIL –	27.596
5. VEGA –	100.453
6. TERMOROM –	23.076
7. UMEB –	52.912
8. PROMEX –	99.589
9. FORSEV –	5.253
10. IMUDO –	2.006
11. RAMIRA –	5.851
12. ROMVAG –	5.068
13. MULTIMEC –	1.377
14. BRAIGAL –	419.296
15. COMAICO –	30.729
16. TELECOMB –	10.362
17. OLIMPUS –	50.185

ILIE ŞERBĂNESCU

Întreprinderile de stat: cui aparţin? cine decide? cine conduce?

Premierul Ciorbea a declarat nu demult că nu Guvernul, nici chiar FPS-ul, nu închide fabricile, ci economia de piaţă. Care economie de piaţă? Cea care nu operează deocamdată în România, cel puţin la nivelul, de profunzime, al scoaterii din joc a întreprinderilor, indiferent dacă se pot ţine pe propriile lor picioare? Dacă n-o face Guvernul, n-o face nimeni. Căci nu este nici cine altcineva şi nici ce altceva să o facă. Dacă vom aştepta să o facă economia de piaţă, vom mai aştepta cîţiva ani buni, nu se ştie cîţi, întrucît, avînd în cîrcă balastul întreprinderilor falimentare, atît de multe şi de împovărătoare, economia de piaţă va întîrzia mereu şi mereu să opereze.

Menţionata afirmaţie a premierului Ciorbea va face probabil carieră, întrucît nu este doar o găselniţă pentru ziarişti şi un alibi în faţa celor ameninţaţi de disponibilizările antrenate de restructurările industriale, ci şi o formulă prin care se încearcă să se explice strategia în materie de restructurare din programul respectivului Guvern. Strategie elaborată ad-hoc – ca să nu spunem încropită – după venirea la guvernare.

Realitatea este că principala forţă politică a coaliţiei actuale – CDR – a ajuns la guvernare fără măcar o intenţie, nu numai declarată, dar nici conturată, în ce priveşte restructurarea: ce se doreşte, de unde se începe, unde se continuă, în ce ritm, cum se înfruntă consecinţele, care sînt răspunsurile alternative în funcţie de realităţile economice şi sociale, evident nu toate controlabile, dar în mare parte previzibile.

Cealaltă forţă politică a coaliţiei – PD – a venit la guvernare cu o strategie idealistă în domeniu: mai întîi privatizare şi apoi restructurare, care ar veni de la sine, întrucît noii patroni ar fi obligaţi la aceasta de însăşi condiţia menţinerii lor pe piaţă. Guvernul n-ar avea nici o implicare în restructurare. Mai mult, privatizarea ar rezolva prin ea însăşi alocarea resurselor către activităţile de interes şi cu perspective, finanţele publice putînd fi neutre faţă de sectoarele industriale. Sau, altfel spus, nefiind nevoie de o politică industrială, adică de promovarea prin facilităţi fiscale, vamale sau monetare a alocării de resurse, atîtea cîte sînt pe plan intern şi cîte se mai pot mobiliza din străinătate, către activităţile considerate cu şanse, îndeosebi în penetrarea pe pieţele externe.

Din păcate, în lipsă de altceva, această abordare a fost însuşită de Guvern ca filozofie şi strategie a restructurării. Din păcate, pentru că o asemenea abordare nu dă soluţii în trei mari probleme care, cu mici excepţii, acoperă întreg spectrul restructurării, făcînd-o, pe baza acestei abordări, minunată în teorie, dar neoperaţională în practică.

Este vorba, pe de o parte, de cazul întreprinderilor (atît de multe) neprivatizabile prin dimensiuni sau prin amploarea pierderilor pe care le produc sau a problemelor pe care le pun. Este vorba, pe de altă parte, de cazul întreprinderilor neperformante (din nefericire, de asemenea, nu puţine) de a căror activitate este legată, în regim de monodependenţă, soarta unor oraşe sau a unor zone întregi. În sfîrşit, este vorba de situaţia neclarificată (şi neclarificabilă în curînd), dar cu caracter general, a conducerii întreprinderilor cu capital majoritar de stat în România. Nimeni nu ştie şi, mai ales, nu poate răspunde fără echivoc la întrebările: cui aparţin şi cine de fapt decide în aceste întreprinderi?

Guvernul spune că nu are vreo legătură cu întreprinderile de stat, căci el este doar reprezentantul autorităţii publice, agent fiscal, şi nu reprezintă – ca să spunem aşa – statul-patron. Şi, potrivit legii, are dreptate!

Un asemenea reprezentant al statului-patron ar urma să fie FPS-ul, cel căruia i s-a încredinţat prin lege deţinerea a 70% din capitalul întreprinderilor la transformarea acestora în societăţi comerciale. Dar acesta, profitînd de faptul că legea nu are stipulaţii tranşante în domeniu, încearcă să facă o nelalocul ei distincţie între calitatea sa de acţionar (majoritar) şi cea de proprietar. Şi de-a lungul anilor, în funcţie de interese – în afara celor legale – a făcut cînd pe acţionarul (şi n-a luat decizii), cînd pe proprietarul (şi a luat decizii), într-un caz sau altul, semănînd şi mai multă confuzie în domeniu. Între timp, în urma derulării

programului de privatizare în masă, lucrurile s-au complicat. În multe întreprinderi populaţia a preluat mult mai mult decît cota gratuită de 30% distribuită iniţial uniform din capitalul acestora, ajungîndu-se în atîtea cazuri la proporţii majoritare de pînă la 60%. Evident, această nouă majoritate este în practică atît de dispersată şi proprietatea la dispoziţia sa atît de difuză, încît acţionarii care o reprezintă nu au practic nici un cuvînt de spus. Oricum, prin derularea programului de privatizare în masă, s-a făcut un pas în direcţia modernă a acţionariatului dispersat în cazul marilor companii, dar, în situaţia specifică din România, problema a devenit şi mai încurcată: cine decide de fapt în aceste companii? Confuzia instituţională totală s-a creat recent, printr-un alt pas, oricît ar fi acesta de binevenit: trecerea FPS-ului sub jurisdicţia Guvernului. Astfel, FPS-ul se poate deroba cînd doreşte, încă şi mai abitir decît pînă acum, de calitatea sa de patron, pasînd-o în cîrca Guvernului. Care, dacă şi-ar recunoaşte o asemenea calitate şi ar proceda în consecinţă, totul ar fi în regulă şi lucrurile s-ar descurca.

DAN PAVEL

Eterna relansare a reformei

Poticneala mentală a celor care ar fi trebuit să relanseze reforma anulează diferenţa dintre cei care au guvernat înainte şi după noiembrie 1996. Se presupune, şi probabil că este şi adevărat, că există mari dihotomii între valorile în care cred membrii noii coaliţii guvernamentale şi cele în care ar fi crezut guvernanţii fesenişti şi pedeserişti. Numai că dacă este să-i judeci după rezultatele lor concrete, în primul rînd cele economice, atunci aceste deosebiri nu se văd. Guvernul Ciorbea repetă în mod surprinzător tergiversarea reformei pentru care guvernul Văcăroiu a fost ridiculizat de ziarişti. Doar cînd cuţitul le ajunge la os, atunci intră Ciorbea&Company în panică şi anunţă schimbările. Recent trîmbiţata relansare a reformei s-a făcut sub presiunile lui Poul Thomsen, negociatorul FMI. Noi ne apucăm de reformă doar cînd organismele internaţionale ne ameninţă cu suspendarea ajutorului financiar. O asemenea ameninţare a venit după analizarea bilanţului modest al reformei. În ciuda promisiunilor FPS de a privatiza 50 de societăţi săptămînal, în primele patru luni s-au privatizat cam 34 de societăţi săptămînal. Necazul este că acestea sînt societăţi comerciale mici, al căror capital privatizat este de 6.000 de miliarde lei, în timp ce capitalul neprivatizat încă este de 28.000 de miliarde lei. Iar restructurarea cea mult anunţată şi controversată – care ar fi trebuit să afecteze un total de aproape 40 de societăţi anunţate de celebrele liste – încă nu a început.

Sub comunism ne făceam că muncim, acum ne facem că ne reformăm. Necazul este că şi înainte, şi după 1989 trăim sub aceeaşi echivocă dictatură a proletariatului. Partidul comunist nu era dominat de elite intelectuale, ci de reprezentanţii clasei muncitoare. Iliescu s-a arătat mai ales ca un reprezentant al lumpenproletariatului, de vreme ce la ajutorul lui a apelat ori de cîte ori a fost nevoie să bage pumnul în gura intelectualilor critici şi studenţimii. Sectoare economice imense şi ineficiente au fost ţinute în viaţă în mod artificial, cu ajutorul unor subvenţii fabuloase, doar pentru a asigura sprijinirea celei de-a doua Republici, cea iliesciană. Tot proletariatul ineficient este cel care face şi acum legea. A fost suficient ca muncitorii braşoveni să dea semnalul blocării drumurilor, pentru ca planurile măreţe de reformă să intre într-un con de umbră. Guvernul a dat dovadă de slăbiciune sau poate chiar laşitate, atunci cînd, la scurtă vreme după cîştigarea alegerilor, a cedat presiunilor străzii.

Noua coaliţie guvernamentală pare să aibă dificultăţi de înţelegere a faptului că a obţinut sprijinul electoral al populaţiei pentru reformă, nu pentru această periculoasă tergiversare. După atîtea privatiuni, sprijinul de care se bucură actualii guvernanţi se poate evapora în orice clipă. În mod tipic, populaţia a început iar să fie amăgită cu promisiuni ale celor care nu mai sînt la putere. Delăsarea reformei a creat un spaţiu incredibil de manifestare a celor despre care credeam că sînt în cădere liberă. Un personaj la fel de odios pe cît de ridicol, fostul preşedinte Iliescu, a reapărut şi încearcă să adune capital politic. Desigur, mulţimile nu se mai înghesuie să-l mai aclame, dar el se gîndeşte serios să mai candideze încă o dată. Iar forţele naţionaliste şi populiste şi-au reluat vechile lor teme agitatorice. Bucuria nebunilor nu poate fi oprită decît prin reformă.

Oricîte noi speranţe ne-am pune în programul de relansare a reformei, există deja prea multe argumente pentru a pune sub semnul îndoielii capacitatea unora dintre guvernamentali de a face de acum încolo ceea ce nu au fost în stare să facă pînă acum. Argumentele stereotipe ale miniştrilor care nu au rezultate pe linia reformei sînt lipsa banilor şi întîrzierea legilor necesare. Nu era însă nevoie să descăunăm echipa Văcăroiu ca să auzim acelaşi refren. Cînd nu ai bani, îţi trebuie o scînteie de geniu ca să faci reforma ori măcar înţelepciunea vieţii. Ceea ce îi aseamănă pînă la confuzie pe majoritatea noilor miniştri cu cei vechi este mediocritatea. La putere a rămas acelaşi partid. Al mediocrilor. Să fi avut loc alegerile degeaba?

Unul dintre scenariile posibile în legătură cu guvernul Ciorbea era că el nu va rezista mai mult de trei, patru sau cinci luni. Se credea că va fi un guvern de sacrificiu, care va fi măturat sub valul nemulţumirilor cauzate de restructurare. S-a dovedit că sacrificaţii au fost tot acei milioane de cetăţeni al căror nivel de trai a fost dramatic afectat. Nimeni nu s-a gîndit că tentaţia de a rămîne în posturi va fi mai mare decît voinţa politică de reformă şi decît responsabilitatea în asumarea riscurilor cauzate de tensiunile sociale. Preşedintele Constantinescu a avertizat deja asupra faptului că guvernul poate fi oricînd schimbat, semn că nu va repeta greşeala lui Iliescu, care a menţinut guvernul Văcăroiu în tot timpul mandatului prezidenţial. Sub presiunea valului de nemulţumiri populare cauzate de închiderea anunţată a unor întreprinderi, vom vedea ce preţuieşte mai mult noua coaliţie: reforma sau guvernul?

Devine evident de ce nu s-a putut trece la reforma economică: era nevoie să ne reformăm mai întîi miniştrii şi oamenii politici. Aveam nevoie în posturile de conducere de oameni care să preţuiască mai mult interesele naţionale decît cele proprii. Oamenii au învăţat că le stă la îndemînă să-i schimbe pe cei de la putere prin vot democratic. Următorul pas este să înveţe că îi pot influenţa pe cei de la putere pe măsura interesului faţă de schimbare şi a presiunii exercitate asupra politicienilor. În teoria democraţiei aceasta se numeşte „regula reacţiilor anticipate": chiar dacă nu cred în ceea ce spun, politicienii pot fi siliţi să facă ceea ce au promis în numele sancţiunilor pe care se aşteaptă să le primească de la alegători. De aceea, actualii guvernanţi trebuie învăţaţi să fie responsabili şi să răspundă periodic de faptele lor, în faţa celor care i-au ales şi a tuturor alegătorilor. Altminteri, ca să evităm conflictele sociale violente, vom fi nevoiţi să importăm din ţările învecinate tehnocraţi care au dovedit că ştiu să facă reforma.

PS pe scurt

Poul Thomsen mulţumit de negocierile cu Guvernul

După aproape trei săptămîni de discuţii, negociatorul şef al Fondului Monetar pentru România, Poul Thomsen, a declarat, joi 8 august, că este mulţumit de rezultatele negocierilor cu guvernul privind amendamentele la memorandumul încheiat de FMI. Poul Thomsen a arătat că eforturile executivului trebuie orientate de acum înainte mai mult către reforma structurală, respectiv accelerarea privatizării şi închiderea întreprinderilor neviabile. Totodată, pentru sprijinirea întreprinderilor mici şi mijlocii, trebuie urmărită reducerea inflaţiei şi, ca urmare, a ratei dobînzilor. A doua tranşă a împrumutului convenit cu FMI, în valoare de 86 milioane dolari, urmează să fie eliberată, după întrunirea board-ului Fondului, Poul Thomsen declarînd că el îşi va da avizul favorabil în această privinţă. (M.C.)

CRISTIAN PREDA

Şomeri, buget, sacrificii

A fost nevoie de aproape opt luni pentru ca primul ministru să declanşeze ceea ce electoratul reformist aşteaptă de la actuala guvernare: închiderea primelor societăţi nerentabile. Cele două avertismente publice adresate în ultima lună de preşedinte aveau un sens precis (dacă nu face reformă, guvernul trebuie să plece). Premierul a ţinut seamă de ele mai repede decît se aşteptau cei care începuseră să vadă în Ciorbea un politician prea puţin decis pentru vremurile de azi. Nu întîmplător refrenul cel mai des auzit după anunţarea închiderii celor 17 întreprinderi a fost „în sfîrşit!". Nu a surprins, de această dată, decît comportamentul nedemn al acelor manageri care anunţă că au descoperit, chiar acum, după ani şi ani în care au fost întreţinuţi pe nedrept, soluţiile miraculoase care ar fi putut evita închiderea. Toţi îşi merită, de fapt, soarta.

Cei 30.000 de şomeri născuţi în urma măsurii decise în 6 august vor avea la dispoziţie între 6 şi 12 salarii lunare, calculate în funcţie de media din sectorul în care au lucrat, pentru a se adapta noilor condiţii. Nu le va fi uşor: cei care vor încerca să supravieţuiască pur şi simplu, căutînd în paralel o altă slujbă, vor risca la fel de mult ca şi cei care vor decide să folosească banii guvernamentali pentru a porni o afacere. Într-adevăr, potrivit unor estimări credibile (vezi *Capital*, nr. 31, 7 august 1996, p. 13), doar costurile înfiinţării unui SRL depăşesc 3,5 milioane de lei. Cîţi vor fi cei care vor accepta să investească partea cea mai importantă din sumele primite pentru a plăti taxele necesare înfiinţării unei firme private? Soarta întreprinderilor mici şi mijlocii nu mai e astăzi prea atrăgătoare: circa 200.000 din angajaţii lor şi-au pierdut slujbele în ultimele luni. Ar fi însă greşit ca din aceste cifre seci să se tragă concluzii pesimiste: în fond, cei care au pornit afaceri în primii ani de după '89 nu au primit nici un ajutor de la guvern. Pe de altă parte, mitologia marilor reuşite începute de la zero e falsă, căci superpatronii de azi s-au folosit de stat, l-au jefuit, folosind disponibilităţi şi informaţii la care avuseseră acces în calitate de angajaţi ai statului: dar asta nu înseamnă că micile afaceri reuşite nu au început de la sume derizorii. Nu există piaţă fără risc. Iar guvernul nu acordă doar subsidii, el îi invită pe şomeri să devină responsabili (pînă acum aceştia au preferat locul „căldicel" din uzinele finanţate pentru a produce pe stoc, adică pentru a nu produce nimic interesant pentru cei care plăteau, obligaţi de stat, sumele destinate menţinerii muribunzilor din economie). În fond, vor pierde doar cei care vor irosi banii acordaţi acum ca ultimă şansă.

Îngrijorător este însă eşecul statului în strîngerea veniturilor bugetului, eşec consemnat de altfel şi în cadrul dialogului autorităţilor române cu FMI. Se confirmă astfel, între altele, dezvoltarea acelei culturi a evaziunii fiscale, tipică şi pentru alte societăţi latine (un recent sondaj de opinie arăta, de pildă, că în Italia peste 60 la sută din cetăţeni consideră legitimă evitarea plăţilor către stat). De acest lucru ar trebui ţinut cont în alcătuirea bugetului şi mai cu seamă în politica referitoare la firmele mici şi mijlocii. Anunţata reducere a impozitului pe salarii cu patru procente s-ar putea dovedi, în acest context, insuficientă. E cert însă, pe de altă parte, că diminuarea acestui impozit nu va putea fi mai semnificativă înainte ca structura economiei să devină diferită, apropiindu-se de relaţiile pieţei, deci permiţînd statului să cîştige mai mult din taxele pe consum decît din cele pe profit sau pe salarii. Iată de ce, cu cît liberalizarea va fi mai rapidă, cu atît statului îi va fi mai uşor să îşi echilibreze bugetul, fără a afecta prea mulţi „nevinovaţi". Fără liberalizare, indexările salariilor – aşa cum sînt şi cele anunţate pentru ultimele două semestre ale anului – riscă să contribuie doar la sporirea inflaţiei. În '90, în vremea reformei din Polonia, un bugetar îşi putea cumpăra din salariul lunar doar două bucăţi de salam: s-ar putea ca reforma să ceară şi la noi sacrificii de acest fel şi nu doar, aşa cum anunţa preşedintele la începutul mandatului său, renunţarea la echivalentul unui salariu.

P.S. Îmi îngădui să protestez din acest colţ de pagină împotriva stilului practicat de TVR1 în emisiunile informative de duminică, 3 august. Redactarea ştirilor despre inundaţiile de pe Valea Prahovei a fost mincinoasă, afirmîndu-se că, datorită acestora, circulaţia pe calea ferată este complet întreruptă. Combinată cu previziuni meteo ce s-au dovedit a fi eronate, ştirea cu pricina a creat un adevărat haos printre călători: am putut-o constata a doua zi, cînd am trecut cu trenul, fără nici o problemă, prin această zonă. De fapt, circulaţia a fost întreruptă duminică doar cîteva ore şi doar pe una din cele două linii; trenurile au întîrziat din această pricină, dar nu mai mult decît de obicei. Viziunea catastrofică a redactorilor de la DIE, adoptată probabil datorită gustului lor pentru senzaţionalul macabru, nu şade bine unui post public, mai cu seamă atunci cînd acesta se laudă că are o audienţă superioară posturilor private tocmai în ora în care difuzează ştiri.

Această superioritate obligă şi ar fi bine ca responsabilitatea pe care TVR1 o cere politicenilor să fie şi o specialitate a casei.

PS pe scurt

Inundaţiile au afectat întreaga ţară

Inundaţiile produse în ultima vreme în mai multe regiuni din România au produs, conform estimărilor oficiale, pagube în valoare de aproximativ 800 miliarde de lei. În urma calamităţilor au decedat 20 de persoane, au fost afectate 24.464 gospodării, 295.085 ha de teren agricol, 625 km de drumuri naţionale, judeţene şi comunale, 317 obiective socio-economice, 43 de construcţii hidrotehnice, 50 km de drumuri forestiere, au fost avariate reţele electrice, de alimentare cu apă, telefonice şi de canalizare. Ministrul mediului, Ioan Olteanu, a declarat că, în comparaţie cu inundaţiile din 1970, cantitatea de apă căzută în acest an a fost mai mare, însă lucrările de modernizare şi îndiguire au făcut ca pagubele produse să fie mai mici. Deoarece bugetul instituţiei pe care o conduce a fost redus cu peste 2 miliarde de lei, Ioan Olteanu a arătat că lucrările de modernizare vor fi sistate. Cele mai afectate judeţe ca urmare a inundaţiilor au fost Caraş-Severin, Bihor, Sălaj, Dîmboviţa, Tulcea, Suceava. (M.C.)

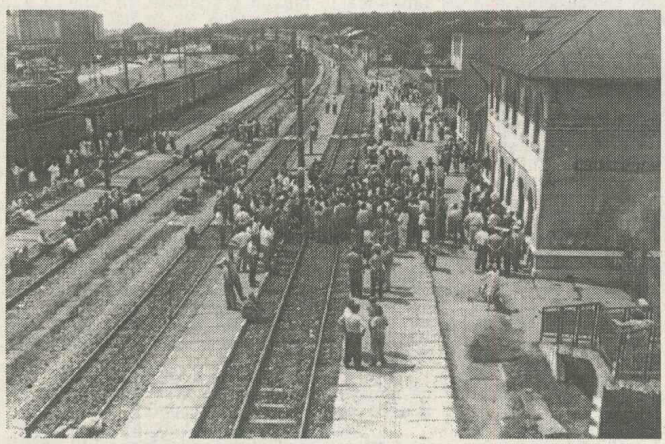

Valea Călugărească, 8 august 1997. Muncitorii concediaţi au blocat traficul pentru cîteva ore.

Reacţii la anunţul guvernului

Decizia guvernului de a lichida 17 întreprinderi cu capital de stat cu mari datorii a declanşat reacţii puternice din partea angajaţilor. Vineri şi sîmbătă, mii de muncitori de la rafinăriile Petrotel, Vega şi Dărmăneşti ca şi de la întreprinderea Romfosfochim au protestat cu vehemenţă, asediind pur şi simplu Prefectura judeţului, blocînd calea ferată sau ameninţînd cu sabotarea întreprinderilor. „Vrem pîine", „Nu renunţăm la locurile de muncă", scria pe plancardele purtate de muncitori. Reacţii asemănătoare, dar mai puţin violente, s-au înregistrat şi în alte părţi. Ca o constantă, managerii tuturor celor 17 societăţi comerciale s-au alăturat protestelor salariaţilor, afirmînd că întreprinderile lor pot fi revitalizate. La începutul acestei săptămîni, mişcările de nemulţumire au încetat, între guvern, patronat şi reprezentanţii sindicali începînd negocieri pentru definitivarea procedurilor de lichidare. (M.C.)

Protocol Guvern-mineri

Pe 8 august, Executivul a aprobat *Protocolul* încheiat între **Guvernul României, Centrala Naţională Confederativă a Sindicatelor Miniere din România** şi **Confederaţia Sindicatelor Miniere din România**.

- Guvernul va elabora pînă la **30 septembrie 1997** actele normative privind declararea unor regiuni miniere ca zone economice speciale;
- Guvernul va face toate demersurile pentru adoptarea de către Parlament a *Legii minelor*, pînă la **30.09.1997**;
- În termen de 10 zile Ministerul Muncii şi Protecţiei Sociale va elabora actul normativ privind pensionarea înainte de termen a personalului feminin din industria minieră. Opţiunea în acest sens va putea fi făcută în termen de 2 luni de la publicarea actului normativ în Monitorul Oficial;
- MMPS va elabora actele normative privind protecţia personalului disponibilizat prin restructurare sau, la cerere, prin acordarea unor compensaţii de 12–15–20 cîştiguri medii realizate în ultimele trei luni pe ramură şi acordarea acestora **într-o singură tranşă**, la încetarea raporturilor de muncă ale salariaţilor ;
- Ministerul Industriei şi Comerţului va prezenta Guvernului, pînă la 15 septembrie 1997, Strategia Energetică Naţională pentru perioada 1997–2005 pentru producţia de energie electrică şi termică pe cărbune;
- În subordinea Guvernului se va înfiinţa pînă la 31.08.1997 Agenţia Naţională pentru Restructurarea Mineritului care va elabora planul de restructurare a industriei miniere şi geologiei, va urmări punerea în aplicare a strategiei energetice naţionale şi va întocmi propuneri vizînd dezvoltarea regională a zonelor miniere declarate zone economice speciale.

Consiliul de administraţie trebuia să stabilească politica de programe

Interviu cu DUMITRU IUGA, liderul Sindicatului Liber din RTV

Aceeaşi subordonare de natură politică

De ce aţi reluat protestele?

Pentru că nici acum nu avem un consiliu de administraţie numit în conformitate cu legea. Legea este din '94. A fost la putere PDSR. Au avut motivele lor să nu numească un consiliu de administraţie care să exprime toate opţiunile politice. Au vrut monolit, monolit au avut pînă în decembrie. Din decembrie există un alt monolit, însă de partea cealaltă. Televiziunea cunoaşte aceeaşi subordonare de natură politică, nu s-a schimbat, practic, nimic. Este posibil să fie şi o buimăceală generală, nişte oameni care nu sînt competenţi în domeniu, dar îşi dau cu părerea şi hotărăsc. Dar, dacă voi observa că este vorba de rea-credinţă, întind coarda şi probabil că am să-i tratez cum i-am tratat şi pe ceilalţi, în aceşti ani. Sigur, nu mă gîndesc să recurg din nou la forme de protest de natura celor cunoscute. Există şi soluţii mai blînde, să nu îmi mai traumatizez existenţa.

Consideraţi că era necesară grila de vară?

Nu era necesară în aceşti termeni. Este o măsură pripită, aventuristă pe care a adoptat-o actuala conducere. Ea nu avea nevoie să agite spiritele în Televiziune, cunoscîndu-se fragilitatea statutului său juridic. Mă surprinde siguranţa cu care se întreprind aceste măsuri (angajări de personal, ideea de reorganizare a instituţiei, modificarea grilei în termeni foarte duri). Asta înseamnă că ei sînt hotărîţi să rămînă aici cel puţin pînă în anul 2000. Este o acţiune de forţă, probabil impusă de majoritatea parlamentară în decembrie. Sindicatul nu s-a amestecat în problema grilei dintr-un motiv foarte simplu: consiliul de administraţie este împuternicit prin lege să stabilească politica de programe printr-o grilă adecvată. Sindicatul are alte atribuţii. Se pune problema dacă actuala echipă care conduce Televiziunea prezintă încredere, încît să-i laşi, fără nici o intervenţie, să facă ce vor ei. Aici e de discutat. Este de analizat şi de discutat competenţa lor profesională, seriozitatea demersului lor. Părerea noastră este că nu prezintă această seriozitate.

În Televiziune s-au creat monopoluri

Trebuie, însă, să fim foarte atenţi cînd ne lansăm în postura de avocaţi, apărînd aceste emisiuni scoase din grilă. Unele trebuiau scoase. În Televiziune s-au creat, de-a lungul timpului, pe anumite probleme, adevărate monopoluri. Oamenii s-au blazat, s-au plafonat în activitatea lor profesională. Făceau emisiuni ca să umple spaţiul deservit, fără nici un fel de interes pentru a ţine în priză atenţia publicului telespectator. Vorbim foarte des despre grupuri de interese de tip mafiot. Chiar şi în această zonă a concepţiei s-au manifestat astfel de structuri. O intervenţie era necesară, dar nu trebuia făcută cu toporul. Vă întreb: ce caută „Teleenciclopedia", o emisiune de calitate, care a consacrat Televiziunea în ochii publicului, pe programul 2? Alt exemplu: dispariţia emisiunii „Reflector". Nu am dreptul, însă, să mă pronunţ eu care emisiune este mai bună sau mai slabă. Puteau să se folosească de consultanţi din afara instituţiei, oameni de meserie. Îl respect pe Stere Gulea, este un mare artist în domeniul său de activitate. Dar, pentru elaborarea unei politici în cadrul unei televiziuni publice este nevoie de altă calificare. Vin ceilalţi: Alina Mungiu, un intelectual de excepţie, dar atît. Poate este excelentă în altă parte, dar nu ca director la departamentul „Informaţii", un departament extraordinar de greu, în toate televiziunile din lume. Cristian Ţopescu este un excelent om de televiziune, dar nu pot crede că se poate detaşa de moşia lui personală, care este sportul. Dacă ar fi fost cineva care să iubească în aceşti termeni cultura ş.a.m.d., sigur că rezulta o grilă echilibrată. De aici în jos, s-a cam terminat. Vartan Arachelian nu a participat la discuţiile pe marginea grilei. Nici nu-l interesează decît propria sa moşie, să aibă cît mai multe *talk-show*-uri, cît mai multe apariţii pe post, ceea ce înseamnă cît mai mulţi bani. Stere Gulea i-a acordat un credit deosebit lui Radu Nicolau, numindu-l director de programe. Radu Nicolau nu cred că este capabil să privească această instituţie cu detaşarea cuvenită. A făcut cursuri pe la BBC, s-a molipsit de nişte idei funcţionale în altă parte, pe alte meridiane, care însă sînt total nefuncţionale la noi în ţară. Radu Nicolau mai vine şi de la o televiziune comercială, unde a fost marcat de activitatea de acolo, sub aspect profesional, chiar dacă a învăţat nişte lucruri. Transpune o politică de programe de la o televiziune comercială într-o instituţie publică. Ceea ce este total eronat. Postul de director de programe este cel mai important, după vîrful piramidei, într-o instituţie de asemenea rang. Acesta trebuia scos la concurs, deşi nici aşa nu se soluţiona problema. Felul cum se fac concursurile acum în Televiziune nu pune în evidenţă competenţele, ci clientela, care vine pe bază de telefoane: *„îţi trimit pe cutare, vezi, acoperiţi voi, faceţi ceva"*. Toţi oamenii care au venit în Televiziune în felul acesta şi-au ocupat posturile. În nici un caz, însă, Radu Nicolau nu este potrivit pentru funcţia aceasta. Şi l-a mai agăţat imediat, foarte repede sub aripa lui pe Gabriel Giurgiu. Un băiat simpatic, cu farmec, dar atîta tot. Funcţia respectivă impune o anumită maturitate în gîndire. Ca să nu vorbesc despre suportul cultural pe care trebuie să îl aibă un om în funcţia respectivă. Nici Radu Nicolau, nici Gabriel Giurgiu nu dispun de el. Pe urmă intervin oameni care n-au nimic cu grila, sînt tehnicieni. Gheorghiu, care este de profesie economist-inginer. Puşcaş, care este economist, Adrian Ionescu, care, la fel, este economist. Oamenii ăştia nu aveau dreptul să modifice grila de programe a Televiziunii.

Dacă aceştia nu pot elabora o politică a televiziunii publice, cine credeţi că are competenţa pentru aşa ceva în România?

Cine are competenţa să elaboreze cea mai potrivită politică de reforme a societăţii româneşti? Toate partidele politice vor sări în sus strigînd: *„ăla eu, ăla eu..."*. Electoratul a hotărît la urne cine... Şi în '90, şi în '94, şi în '96. Dacă a hotărît bine sau nu este o altă problemă. Deci, prin lege – indirect, voinţa Naţiunii! –, competenţa respectivă o are consiliul de administraţie pe care-l reclamăm noi de atîţia ani... Sigur, Sindicatul Liber din RTV are convingerile şi opţiunile sale concrete în acest sens. Noi credem că o echipă de oameni luminaţi la minte, a căror valoare morală şi intelectuală nu poate fi pusă în discuţie, ar putea elabora politica de programe a unei televiziuni publice. Ne gîndim, fără a epuiza lista, la oameni de talia lui Gabriel Liiceanu, Andrei Pleşu, Octavian Paler...

Există salariaţi, printre ei realizatori, care se plîng că nu reuşesc să stea de vorbă cu d-l Stere Gulea.

Ce s-ar întîmpla dacă, în România, 20 de milioane de oameni ar veni să stea de vorbă cu preşedintele României? Ce s-ar întîmpla dacă 3.000 de salariaţi, fiecare cu propria problemă, ar tăbărî pe Stere Gulea, să stea de vorbă cu ei? Stere Gulea este tot timpul ocupat. Nu poate fi învinuit că stă în biroul acela al lui şi refuză să primească oamenii care vin la uşă. Oamenii nu reuşesc să vină cu mesaje foarte concise, foarte bine argumentate şi să i le transmită. Dar, sînt anumite persoane din Televiziune care reprezintă ceva: lideri pe profesia lor, lideri de opinie, care nu ar trebui să fie trataţi în aceiaşi termeni ca şi o masă mare a salariaţilor. Cu ei, Stere Gulea ar fi trebuit să stea de vorbă. N-a făcut-o. Şi vă spun de ce. El a venit cu idei preconcepute. S-au mai estompat aceste etichete pe traseu, însă unele au rămas. Probabil că unii dintre oamenii aceştia nemulţumiţi au avut pe spate astfel de etichete.

Cum vedeţi redresarea situaţiei Televiziunii?

Dacă nu se va petrece cutremurul în zona puterii, care să priceapă că asta este o instituţie care trebuie să funcţioneze în serviciul exclusiv al societăţii, nu al palatelor puterii, vom funcţiona ca şi pînă acum. O primă dovadă că s-a schimbat ceva în mentalitatea celor de la putere ar fi hotărîrea de a numi un consiliu de administraţie, aşa cum s-a convenit prin lege. Nu este cea mai fericită formulă. Departe de mine gîndul de a face astfel de afirmaţii. Dar ar fi un început. Am începe să aşezăm această instituţie în starea de normalitate. Acest consiliu este obligat să prezinte nişte rapoarte publice. Apar şi responsabilităţi, nu numai dreptul de a face ce vrea fiecare în Televiziune. Fie în raport cu Parlamentul, care este ales de naţie, fie chiar direct cu publicul telespectator. Nu i-ar împiedica nimeni să-şi fixeze, dacă sînt oameni oneşti, care îşi respectă aceste responsabilităţi, un spaţiu, de două ori pe an: ies în faţa naţiunii la o oră de maximă audienţă şi prezintă un raport. E dreptul lor să folosească un spaţiu de natura asta pentru a-şi motiva existenţa şi justifica activitatea.

Am acordat prea mult credit oamenilor care au fost în opoziţie

Ce aşteptaţi de la preşedintele Emil Constantinescu?

Ţinînd seama de cele întîmplate pînă acum, de cînd au preluat puterea în stat actuala majoritate parlamentară şi preşedintele Emil Constantinescu, nu aştept mare lucru. Mi-am dat seama că am trăit o bună bucată de vreme într-o eroare: am acordat mult prea mult credit oamenilor care au fost în opoziţie pînă în 1996. În realitate, sînt marcaţi de aceleaşi sechele ca şi cei care au fost la putere înainte. Se pare că puţini, foarte puţini au scăpat neatinşi de comunism. Se comportă la fel ca ceilalţi. Emil Constantinescu a afirmat în campania electorală că va revoluţiona tot sistemul de relaţii ale şefului statului cu ţara, că dialogul cu societatea va fi garantat ş.a.m.d. Iată rezultatele: trimitem 5 scrisori pînă acum, înregistrate. Am mers de curînd acolo, la poarta „măriei sale", o mînă de oameni amăriţi, cu nişte dosare. Poate trebuia trimis un funcţionar să ne spună: *„Oameni buni, preşedintele României se scuză, o să analizeze şi o să vadă şi o să aveţi un dialog"*. Nu a venit nimeni, decît SPP-ul, care era foarte interesat dacă nu avem bombe. Deci, mare lucru nu aştept. Tehnic, însă, preşedintele poate rezolva problema. Demersul nostru nu este îndreptat spre Cotroceni de florile mărului. În raport cu puterea instalată în palatele celelalte, Emil Constantinescu are o forţă de persuasiune deosebită. Poate să-i sugereze lui Ciorbea, care îi este subaltern, pînă la urmă. Or, dă Ordonanţa de urgenţă, îi poate chema pe Ion Diaconescu, pe Petre Roman. *„Convocaţi Parlamentul în sesiune extraordinară. Puneţi-vă de acord cu echipa."* Ordonanţa de urgenţă simplifică la maxim procedura de numire a consiliului de administraţie. Nu se mai trece prin comisie, audieri ş.a.m.d. Candidatura celor numiţi este şi acceptată. Se face lista de 13, de la toţi care au dreptul să propună, se cade de acord asupra unor discuţii politice, se votează toată lista în Parlament şi, în acelaşi timp, se votează şi directorii. Dintre cei 13, tot ei hotărăsc: *„uite, pe ăsta îl punem director"*. Deci, într-un ceas s-a rezolvat problema consiliului de administraţie. Emil Constantinescu poate să facă lucrul ăsta, dacă vrea. Dacă nu, asta înseamnă că nebunia ia proporţii în Televiziune de la o zi la alta, se instalează haosul, care, la un moment dat, n-o să mai poată fi controlat. E perfect, se suprapune impecabil pe politica voastră de „reformă". Asta nu înseamnă că noi o să acceptăm cu seninătate această atitudine faţă de Televiziune. Intrăm în conflict, cum am fost şi cu ceilalţi. I-am „înjurat" pe ăia 7 ani, o să-i „înjurăm" şi pe ăştia, dacă se comportă la fel!

Credeţi că pe lista celor 13 din consiliul de administraţie sînt şanse să fiţi propus şi dv.? Şi dacă veţi fi propus, veţi accepta?

Cuvîntul „şanse" din întrebare poate insinua falsa impresie că mi-aş dori un loc între cei 13, ceea ce nu corespunde realităţii. Şi, totuşi, dacă ar apărea o astfel de solicitare, aş refuza. Să vedem cine ar putea să facă o astfel de propunere: grupurile parlamentare (partide politice), Guvernul României şi preşedintele României. Deci, autorităţi „colorate" politic. Indiferent ce aş declara eu sau alţii în acest sens, acceptarea unei astfel de propuneri ar echivala cu sfîrşitul independenţei mele, cu desprinderea mea definitivă de societatea civilă din care fac parte. Pe urmă, eu cred că, de pe poziţia pe care mă aflu, nu de pe alta!, pot ajuta foarte mult echipa despre care vorbeam la un moment dat, în reformarea televiziunii naţionale din temelii.

Pentru a înţelege mai bine esenţa refuzului meu la o eventuală solicitare, aş vrea să spun că pe un singur om din cei pe care i-am cunoscut în ultimii ani nu l-aş fi putut refuza. Din păcate, omul acesta nu mai este printre noi... Evident, mă gîndesc la Corneliu Coposu...

INTERVIUL SĂPTĂMÎNII

Stere Gulea este un om de dialog

Interviu cu HOREA MURGU, conferenţiar universitar la Academia de Teatru şi Film

Cum apreciaţi prestaţia de manager al televiziunii române a domnului Stere Gulea?

N-aş putea să spun că Stere este un om cu o mare experienţă managerială (mai ales faţă de o instituţie atît de complexă, cu un număr atît de mare de oameni şi atîtea probleme), dar n-aş putea spune nici că poate fi dus de nas în privinţa limbajului ecranului sau al mesajelor sale. Sînt absolut convins că Stere Gulea este un om onest, care ştie să asculte opiniile celor din jur, dar care îşi asumă opinii şi responsabilităţi personale. Îl ştiu foarte bine de foarte mulţi ani. În acelaşi timp, Stere nu este partizan al unor cauze limitate, nici personale, nici politice. În absenţa unui consiliu de administraţie legitim, nu poate fi făcută o gestiune, pentru că se lucrează în absenţa unei autorităţi **reale**. Aşa că, pentru a stabili dacă Stere Gulea este sau nu un director bun de televiziune, el trebuie privit strict în acest context al interimatului, care este foarte vitreg. Putem judeca doar dacă a îndeplinit datele misiunii de tranziţie. Dacă ar exista un consiliu de administraţie şi, eventual, el, Stere Gulea, ar fi pus în poziţia de director, de-abia de atunci va trebui să stabilim dacă este sau nu un director bun. Ceea ce a avut de făcut pînă acum n-a fost decît să menţină, cît de cît, un echilibru şi eventual să mai normalizeze cîteva lucruri.

Şi, totuşi, de ce a refuzat să se prezinte în faţa CNA, atunci cînd a fost chemat să dea explicaţii în legătură cu grila de vară?

Eu nu ştiu care este punctul lui de vedere. Cred însă că există o atitudine despre a cărei legitimitate putem vorbi vizavi de autoritatea **reală** a **actualului** CNA. Legiuitorul a lăsat destul de echivocă relaţia televiziunii publice cu *Legea audiovizualului* şi cu CNA. Formal, instituţia de reglementare este îndreptăţită prin lege să avizeze o grilă de programe. Dar nu ştiu dacă un aviz negativ ar obliga consiliul director să facă o modificare. Sînt multe modificări necesare la *Legea audiovizualului*. În alte ţări, instituţiile de reglementare au un punct de vedere foarte marcant vizavi de grila de programe şi de modul în care se cheltuiesc banii publici în operaţiunile publice de radio sau televiziune. Dar, atunci cînd s-a făcut *Legea 41*, s-a dorit o relaţie aproape directă a TVR cu Parlamentul. Chiar şi această relaţie, dacă citiţi legea, este însă insuficient de clar precizată. Era punctul de vedere al legiuitorului şi al Parlamentului de atunci. Paradoxal, pentru că puterea de atunci le controla destul de bine pe amîndouă. Dar aşa era mentalitatea comuniştilor, să-i încurce pe toţi, să-i facă pe toţi dependenţi echivoc unii de alţii. Printre altele, din această cauză, televiziunile publice regionale n-au personalitate juridică, iar TVR **nu** are propriile transmiţătoare. Acum, prin privatizarea firească a Regiei Autonome de Comunicaţii, TVR se va confrunta cu preţuri tot mai mari, aşa cum noi toţi gîfîim plătind preţurile tot mai mari ale Romtelecom-ului, care vrea să ne alinieze la Europa.

Era firesc ca la jumătatea lunii iulie să fie schimbată grila de programe a TVR?

Schimbările sezoniere de grilă sînt un lucru firesc pentru orice televiziune care-şi respectă telespectatorii. De altfel, la anunţarea schimbării de grilă în TVR observăm că atît **Pro TV**, cît şi **Tele 7 abc** şi-au schimbat grilele. Poate plănuiau acest lucru oricum, tocmai pentru că aşa se lucrează profesional. TVR nu-şi modificase în mod esenţial grila de foarte mulţi ani. Feudele din TVR păreau imuabile, ignorînd superior celelalte oferte de televiziune care cîştigau tot mai mulţi telespectatori români. Reproşăm TVR că pierde telespectatorii în favoarea altor programe, aşa cum ne mirăm că oamenii nu mai cumpără decît de nevoie o maşină proiectată acum 30 de ani – Dacia – şi care a fost o mare şcoală naţională de mecanici auto pentru toţi românii. Dar cînd vrea să schimbe ceva, să accepte deschis concurenţa, îi reproşăm acest lucru.

Televiziunea publică – mai mult un fenomen decît o instituţie

De ce accentuaţi atît de mult criteriul economic, cînd avem de a face cu o televiziune publică?

Fondurile publice primite de la buget pentru TVR nu acoperă nici 50% din ceea ce îi pretindem să facă. Nu vorbesc de imensele datorii pe care actuala conducere de tranziţie le moşteneşte şi pentru care plăteşte scadenţe. Îi cerem să cîştige restul de bani într-o competiţie directă cu operatorii comerciali, dar îi contestăm mişcările care propun o abordare „mai comercială". De fapt, esenţa problemei stă în cîteva abordări radical adverse: 1) *definiţia lui Iosif Sava sau a Corneliei Rădulescu privind cultura pe un program de televiziune (chiar public) este diferită de cea a lui Radu Nicolau, de exemplu*; 2) *unii cred că, pur şi simplu, anii de vechime în posesia unei legitimaţii TVR şi (pentru a nu simplifica şi/sau jigni) chiar succese larg acceptate îi califică permanent şi absolut. Dacă televiziunea este şi o artă, şi eu cred că este*, în sens clasic, *criteriile de vîrstă şi chiar de experienţă sau succes se relativizează* (nu dispar); 3) *unii s-au obişnuit cu „raiul" unei instituţii de propagandă cu fonduri nelimitate*, în măsura în care „misia" era îndeplinită (cu toate hărţuielile bizantine ale slujbaşilor/ lucrătorilor unei instituţii de gen), *alţii îşi dau mai mult sau mai puţin seama că nu pot menţine la infinit în viaţă un falanster socialist în mijlocul unei pieţe competitive*; 4) *unii* (şi aici mă refer mai mult la politicieni) *se bucură mai mult să aibă în mîini hăţurile unei mîrţoage decît să însănătoşească un cal* pe care eventual îl pot pune la muncă pentru binele şi nevoile mai multora.

Lista ar putea continua. Nu vreau să simplific lucrurile şi nu cred că lucrurile nu au nuanţe. Nu cred că există buni şi răi absoluţi. Probabil fiecare are argumente care stau în picioare, dar ele pînă acum nu

au fost expuse raţional, public, pentru ca societatea să le digere.

Şi, atunci, care sînt soluţiile imediate pe care le vedeţi?

Pînă la instituirea legitimă a unui consiliu de administraţie în TVR, care nu va rezolva de pe o zi pe alta „inefabilul" atîtor interese de grup şi individuale dintr-o instituţie care **pare** clară la vedere, dar a fost cu bună-ştiinţă ţinută într-o stare de excepţie abstractă, obscură, pînă atunci – sper, cît mai curînd –, Stere Gulea **este** un om de dialog, care nu se consideră atotcunoscător şi infailibil în orice domeniu. Putem oricînd discuta problemele pe care le are. Şi are destule.

Trebuie menţinută o dezbatere **permanentă** pe această problematică a „televiziunii noastre". Televiziunea publică, mai ales aici, pe continent, este un subiect gingaş. Putem chiar spune că este mai mult un fenomen decît o instituţie. Fiecare cultură îşi are televiziunea publică pe care o poate menţine şi susţine. Dacă vom conştientiza permanenţa problemei, vom trăi crizele mai elegant. Subiectul, deocamdată, la noi (telespectatori, profesionişti şi politicieni), este încă senzorial, literar, provincial, „cultural", cum aş spune, puţin ironic. Dacă îl discutăm, îl raţionalizăm. Dar să îl raţionalizăm la momentul actual politic, economic, de civilizaţie.

TVR – un organism bolnav de cancer

Cine nu şi-a făcut datoria, dacă televiziunea publică a ajuns într-o criză? Doar noua conducere, doar oamenii din televiziune, sau şi politicienii? Şi care anume? Comisiile de presă şi cultură din Parlament, şefii de partide, Preşedinţia?

TVR este un organism bolnav de cancer, există deci şi celule sănătoase... Nu vreau să duc comparaţia prea departe, dar nu cred în remedii miraculoase. Jumătăţile de măsură, compromisurile călduţe amînă o agonie şi ne privează de un *tip de televiziune* de care societatea noastră – aşa cum e – are mare nevoie.

Ca să vă răspund direct: vinovaţi sînt, în primul rînd, cei care au făcut, pînă în noiembrie '96, dar şi după aceea, politica media în România. Politicienii care *au avut* şi cei care *au* majoritatea pot decide. Dar *nu* consideră prioritar să decidă sau poate nu ştiu *ce* să decidă în privinţa celui mai important canal de comunicare socială din România. Desigur, confuzia şi indecizia au fost puternic sprijinite de clanurile de interese din interiorul TVR, „profesioniştii", dar şi de UTC-iştii şi UASCR-iştii din presa scrisă. O televiziune publică modernă, activă, comercială, în limitele unui mandat editorial clar, a unui buget şi a unui management eficient şi lucid poate complica succesele vînătorilor de avantaje de pe urma confuziei, echivocului, a corupţiei şi traficului de influenţă, a spaţiului „sud-american" în care „biserica" şi „armata" sînt demagogic pe locul întîi al credibilităţii şi Parlamentul pe ultimul loc, deh, ca în democraţie...

Transformarea unei instituţii eminamente de propagandă, care utiliza mijloace şi tehnici de televiziune, deci care a produs produse valoroase în genul televizual (prin foarte lăudabile excepţie), într-o instituţie de presă, producător şi difuzor de produse simbolice (culturale, cum ar spune unii) într-un context industrial/comunicaţional internaţional nu se poate face prin-simplă sfeştanie.

Succesul unor televiziuni comerciale dovedeşte că „profesionişti" putem găsi

Cred, însă, că dacă am avea politicieni care să creadă cu adevărat în democraţie, cum au fost primii bărbaţi ai democraţiei americane, într-o lume mai primitivă decît cea românească de acum, aceştia ar putea „risca" o decizie dură, clară. Succesul unor televiziuni comerciale în Bucureşti (desigur, limitat în multe privinţe, dar nu aceste amănunte sînt de discutat acum) a dovedit că „profesionişti" mai putem găsi, că banii vin şi ei, dacă poţi dovedi că ai un plan valoros, prezentabil, raţional şi nu bazat doar pe ipoteze subiective, care influenţează opinia publică, şi „personalităţi" care asigură reţeta.

Care sînt marile defecţiuni ale televiziunii române care trebuie remediate? Personalul? Aparatura? Managementul? Şi cum?

Am să vă răspund întîi la ultima întrebare. Dacă vrem o societate pluralistă, concurenţială în România, trebuie să acceptăm faptul că una din instituţiile sale de marcă, televiziunea publică naţională, trebuie să admită şi să practice, în toate acţiunile sale interne şi externe, principiile concurenţei libere, transparente, după criterii exprimabile şi exprimate raţional în public. Şi am să mă explic, răspunzîndu-vă la întrebări.

Personalul. Da, personalul trebuie filtrat în baza unor concursuri clare, cu jurii şi criterii clare. *„Utopie!"*, se va spune. Nu cred. Cînd există un consiliu de administraţie desemnat de Parlament ca să: 1) definească în scris, cu cuvinte clare ale limbii române, un *proiect editorial pentru o etapă definită*, descriind în procente tipurile de emisiuni care se doresc; 2) atribuie buget proporţional pentru îndeplinirea lor; 3) recruteze prin concurs un *„management team"* care să se angajeze în realizarea proiectului, în datele bugetului... Cînd lucrurile se fac cu bună-credinţă şi raţional, ca orice lucru public şi pentru public, „inefabilul" dificultăţilor artistice, „metafizica" marilor mistere de breaslă medievală, dar şi senioriile cam desuete şi calpe se mai estompează.

Aceasta presupune abordarea televiziunii publice în termeni mai clari şi mai pragmatici. Descrierea şi definirea genurilor şi formatelor de televiziune nu mai poate rămîne un subiect în limita părerii „artizanului", artistului, *„de gustibus..."* Descrierea sarcinilor de serviciu ale fiecărui angajat (valabil şi pentru veri, nepoţi, fini) poate fi făcută cu cuvinte care să însemne ceva, traduse din rusă sau din marea noastră soră, limba franceză, dar mai bine din limba conchistadorilor anglo-saxoni, care, pînă una, alta, fac televiziune cel mai eficient (cultură, industrie, comerţ etc.).

(Continuare în pag. 8)

Pagini realizate de GABRIELA ADAMEŞTEANU şi ALIC MÎRZA

(Urmare din pag. 7)

Stere Gulea este un om de dialog

Aparatura. TVR nu stă foarte rău. În comparaţie cu **Pro Tv**, **Antena 1** sau **Tele 7 abc**, stă extraordinar. Desigur, stă prost în raport cu **BBC** ş.a.m.d. E absurdă această raportare, dacă nu dăm un referenţial şi un criteriu de perspectivă. Problema are, în fond, acelaşi leac. Concurenţa, gîndirea economică orientată prin criterii de eficienţă financiară. Deci: preţuri interne pentru operaţiuni, consumuri materiale şi de resurse umane. Dacă toate acestea ar fi clare, ar putea fi comparate cu ale altora şi comparaţiile ar avea noimă.

Managementul. Acelaşi răspuns. Buget clar, proiect editorial clar, propuneri multiple (concurenţă) pentru îndeplinirea obiectivelor, proiecte ce pot fi citite de profesionişti, devize clare, agende de lucru clare, responsabilităţi. Deci, tot competiţie, concurenţă.

Sînteţi de acord cu afirmaţia care se face frecvent că actuala putere controlează televiziunea la fel ca şi cea dinainte?

La primul impuls, aş fi tentat să spun: da, pur şi simplu. Marele număr de oportunişti dintre „profesioniştii curteni ai televiziunii" oricum fac această basculare posibilă şi vizibilă. Pe de altă parte, nivelul de cultură (nu muzicală, nu literară, nu enciclopedică)... politică, civică în România mai lasă de dorit, pe toate părţile baricadelor... de idei. Dar dacă „puterea actuală" nu va face TVR mai incontrolabilă politic şi financiar-administrativ, ea va menţine pericolul unei bombe care, mai devreme sau mai tîrziu, îi va crea probleme.

O televiziune publică naţională slabă, dependentă, veşnic datoare, din care se fură (direct sau indirect, ca din orice „bun obştesc") sau *cu care* se fură, prin trafic de influenţă, mizînd pe „mirajul" ecranului pentru tot felul de ageamii (politicieni, firme sau „simpli cetăţeni"), este un factor foarte destabilizator şi retardant pentru orice societate.

În ceea ce mă priveşte, ca orice intelectual, sînt critic, cred că sînt dator să cenzurez moral, sînt, principial, *întotdeauna în opoziţie*. Mă simt deci dator la consecvenţă şi cred că dacă nu vom avea o televiziune publică naţională, eventual pe canale terestre şi/sau satelit, concurente, *şi* televiziuni publice regionale legitime, nu vom putea avea o societate sănătoasă.

Sigur, o lege nu rezolvă singură toate problemele. Ştim că Liberia are un steag şi o constituţie inspirate de cele ale Statelor Unite şi a ieşit ceva destul de diferit...

Ce părere aveţi despre tensiunile din televiziune, despre protestul lui Dumitru Iuga, despre protestul scriitorilor?

Tensiunile din televiziune sînt omeneşti, explicabile în general şi în special în orice organism bolnav, explicabile în special în medii în care se lucrează cu „persoane" şi „personalităţi".

Terapia paşilor mărunţi, indecizia factorului politic, dezbaterile senzoriale care fac abstracţie de pădure în favoarea copacilor, care sperie pacientul cu durerea injecţiei, făcîndu-l să uite beneficiile tratamentului, nu vor rezolva fondul problemei.

D-l Dumitru Iuga este o persoană onorabilă şi foarte respectabilă atunci cînd, cu eforturi fizice pe care puţini ar fi dispuşi să le facă, atrage atenţia asupra problemei şi a urgenţei rezolvării sale.

Dacă factorul politic îşi ia însă în serios responsabilităţile şi defineşte noi instituţii publice de televiziune, s-ar putea ca d-l Dumitru Iuga să intre (pe bună dreptate) într-o lăudabilă istorie.

Proslăvirea demagogică a culturii tradiţionale

Protestul scriitorilor este înduioşător. Din păcate, noi mai sîntem încă o lume cu feţi-frumoşi pentru care „ceilalţi" sînt *decor*, spaţiu de joc, subiecte literare de discurs, o lume cu „eroi", o lume cu unicităţi şi unicate, originală. Scriitorii deci contează, măcar ca lideri de opinie într-o lume cu *dor* şi cu multe *dorinţe*.

Industria de televiziune, care îşi bazează peste tot succesul pe substanţa culturilor locale, dar nu paranoic unice, este o industrie internaţională. Costumul popular românesc, ţesut de mînă drăgăstoasă şi măiastră în casă de om, este cu siguranţă mai admirabil, mai omenesc şi dumnezeiesc decît banalele haine „nemţeşti" sau derizoriii blugi şi T-shirt, dar n-am reuşit să-l punem, cu toţi scriitorii noştri talentaţi şi importanţi. Nu reuşim noi nici acum, în al 12-lea ceas al culturii tradiţionale, pe care atît o proslăvim demagogic, ca să sprijinim bijuteria Muzeului Ţăranului, dar putem, desigur, perora despre invazia Coca-Cola, Mc Donald's, a kitsch-ului american şi despre faptul că s-a schimbat emisiunea în care cutare „făcea cultură" cu vreo patru invitaţi onorabili şi prieteni...

E foarte bine că scriitorii protestează. Ei trebuie consemnaţi şi ascultaţi! Sînt oameni de bun-simţ în general, telespectatori inteligenţi (avizaţi, cum se spune), pot avea idei interesante, de unele se poate ţine cont dacă pot fi integrate în structuri operaţionale logice. Cred că mulţi ar trebui să fie invitaţi direct să se confrunte cu hachiţele muzelor electronice, care nu sînt aşa galeşe ca cele parnasiene. Fantezia, spiritul inventiv, dar şi fireasca dorinţă de glorie a artiştilor condeiului ar putea să folosească în mod real televiziunii, cu două condiţii banale: să nu uite că în spatele inspiratelor lor cuvinte pot fi preţuri incomparabil mai mari decît cele pentru redarea lor în scris şi că povestea în limbaj-ecran este o poveste pe multe planuri simultane, în care cuvîntul nu este totdeauna singurul vehicul. Deci că nu e suficient să vezi oameni inteligenţi spunînd lucruri inteligente, aceasta fiind, în cel mai bun caz, o interesantă emisiune de radio, ci că televiziunea de aceea este televiziune, fiindcă nu e nici ziar, nici radio, nici chiar cinema.

Într-o republică „platoniciană"cum este cea a noastră, scriitorii nu pot fi jigniţi în bloc nici cu laude din partea unui *out-sider*. De aceea, aş îndrăzni, ca un răspuns parţial la întrebarea dv., să spun: să mai vedem...

Concursul public anunţat de TVR, deschis tuturor, inclusiv criticilor actualei administraţii, pentru proiecte de emisiuni culturale (proiecte profesionale, responsabile, nu compoziţii literare), pentru postul de producător executiv de emisiuni culturale, deschide perspectiva, nu o închide, criticii au serviciul şi cel puţin două mingi. Argumentul că arbitrajul nu va fi corect, pînă la proba sa evidentă, este o scuză laşă. În cel mai rău caz, se vor acumula „proiecte geniale de sertar" din anii grei ai... tranziţiei.

PS pe scurt

Regele Mihai în România

Regele Mihai şi Regina Ana au sosit, luni 5 august, la Timişoara în cadrul unei vizite particulare, urmînd ca de aici să plece şi în alte oraşe ale ţării. La Timişoara, Regele Mihai a fost oaspetele Mitropolitului Nicolae Corneanu. A doua zi, la Arad, majestăţile lor au vizitat tipografia Guttenberg, unde se tipăreşte revista monarhistă *Coroana de oţel*, au participat la o şedinţă a Consiliului local şi celui judeţean, iar Regele Mihai a luat cuvîntul în balconul Primăriei. Miercuri, reprezentanţii tuturor cultelor religioase de pe Valea Mureşului au oficiat o slujbă ecumenică la Catedrala ortodoxă din Lipova, în onoarea Regelui şi a Reginei. Joi, suita regală a ajuns la Oradea, unde a fost întîmpinată cu entuziasm de autorităţi şi de numeroşi oameni.

Universitatea de vară – Păltiniş

Cîţiva studenţi plini de iniţiativă, animaţi de Marius Ichim şi reuniţi în Iniţiativa Culturală Studenţească (ICS) din Tîrgu-Mureş, organizează de doi ani o interesantă universitate de vară la Păltiniş, acolo unde filosoful Constantin Noica şi-a petrecut cea mai mare parte a ultimelor decenii de viaţă.

Anul acesta s-au reunit aici, între 1 şi 10 august, în afara a cca 40 de studenţi din diferite centre universitare, şi mai mulţi lectori de prestigiu cultural, politic sau ambele: Zoe Petre, Sorin Vieru, Andrei Cornea, Cristian Preda, Mihai Şora, Mircea Dinescu, Mariana Celac, Ana Şincai. O menţiune specială se cere pentru Mugurel Stan şi Narcis Muntean, consilieri prezidenţiali pentru problemele tineretului. Printre temele discutate, amintim: „Universitatea ca avangardă intelectuală", „Şcoala de la Păltiniş", „Valori şi judecăţi morale în lumea de azi", „Arhitectura europeană", „Filosoful în Cetate", „Poezie şi disidenţă". De menţionat şi o mică expoziţie de picturi propusă de Nicolae Comănescu, Gorzo Dumitru şi Radu Florea, precum şi un concert de închidere de jazz, country, negro spirituals susţinut cu brio de Maria Răducanu, Laurenţiu Stoian şi Alex Tomaselli. (A.C.)

CE NE FACEM CU ACŢIUNILE

Programul Phare al UE finanţează proiectul intitulat ***„Noţiuni despre acţiuni"***. Acest proiect este efectuat de un consorţiu format din două firme de relaţii publice din Marea Britanie: *Ludgate Communications*, specialişti în informaţii financiare, şi *Woodstock Leasor*, specialişti în ţările est-europene. Costul proiectului este de 750.000 ECU.

Proiectul prevede urmărirea a două obiective generale: a) educarea populaţiei asupra pieţei de capital şi b) asigurarea unui nivel cît mai ridicat de cunoştinţe în rîndul populaţiei în privinţa modului de exercitare a dreptului de acţionar, informarea cetăţenilor privind modul de tranzacţionare a acţiunilor.

Proiectul presupune trei etape. Prima etapă, care a şi avut loc, a constat în efectuarea de către IMAS a unor sondaje de opinie. S-a constatat că nivelul de cunoaştere al cetăţenilor, privind pieţele de capital şi drepturile acţionarilor, este foarte scăzut.

A doua fază presupune editarea unor pliante informative şi expedierea lor, prin poştă, către populaţie. Astfel, 7,5 milioane de materiale informative vor fi trimise gratuit fiecărei familii din ţară. Această expediere va începe pe la mijlocul lunii septembrie.

Faza a treia va dura pînă anul viitor şi ea prevede discuţii în mass-media despre piaţa de capital şi problemele adiacente. Va fi publicat un buletin informativ lunar, vor avea loc seminarii, întîlniri, vor fi clipuri publicitare care vor sprijini distribuţia pliantelor.

Publicăm cîteva date statistice rezultate în urma sondajului de opinie amintit mai sus:

1) 81% din populaţia de peste 18 ani e acţionară la o societate comercială sau la un FPS. Din aceştia, aproape jumătate au subscris la societatea unde lucrează (mulţi avînd falsa impresie că această opţiune le asigură un plus de stabilitate la locul de muncă respectiv).

2) 66,3% vor să-şi păstreze acţiunile; 16,4% vor să le vîndă cît mai curînd posibil, iar 5,5% le-au vîndut deja.

3) 17% din cei intervievaţi cred că propria societate are dreptul să tranzacţioneze acţiuni, ceea ce, de fapt, este ilegal (aceasta se face prin intermediul RASDAQ sau BVB); iar 43% recunosc că nu ştiu cine are dreptul de a tranzacţiona acţiuni.

4) Doar jumătate din populaţie ştie că dreptul de acţionar îi asigură participarea la Adunarea Generală, unde ar trebui să aprobe mai multe documente, între care şi bilanţul financiar-contabil al societăţii.

ŞTEFAN ARDELEANU

PS pe scurt

ÎN LOC DE REVISTA PRESEI

În legătură cu materialele apărute în ziarele *Cronica Română* din ziua de 4 august şi *Naţional* din 6 august 1997, cu titlurile: „Şeful documentelor secrete de la guvern a fost demis" şi, respectiv, „Siguranţa naţională a încetat din viaţă la Palatul Victoria...", pentru o corectă informare a opiniei publice, facem următoarele precizări:

– Actualul şef al Sectorului Documente Secrete din cadrul Guvernului nu este ofiţer al Serviciului Român de Informaţii, aşa cum s-a dat ca **certă** ştirea din ziarul *Naţional*, ci ofiţer MApN, de carieră.

– Prin cele menţionate se poate aprecia că se încearcă chiar şi o discreditare a activităţii pe linia apărării secretului de stat, ce revine Serviciului Român de Informaţii în baza *Legii siguranţei naţionale*.

– Accesul la stenogramele şedinţelor de guvern îl au un număr limitat de persoane anume desemnate, în special juriştii care redactează forma definitivă a documentelor aprobate, în părţile ce îi privesc şi numai cu aprobarea secretarului general al Guvernului.

– Aserţiunea că UDMR este singura formaţiune politică care poate transfera datele pe dischetă şi stoca informaţii cu caracter ultra secret referitoare la dezbaterile din şedinţele de guvern sînt tendenţioase şi nu au nici un suport real.

Secretariatul General al Guvernului

22 DIFUZAREA PRESEI
USIS

MARIANA CELAC
arhitect

GABRIELA ADAMEŞTEANU
redactor-şef Revista „22"

ALIN TEODORESCU
director IMAS

DAN OLTEANU
director VITRINA PRESS Cluj

12 august 1997
Nr. 55
22 plus
Supliment al revistei „22"

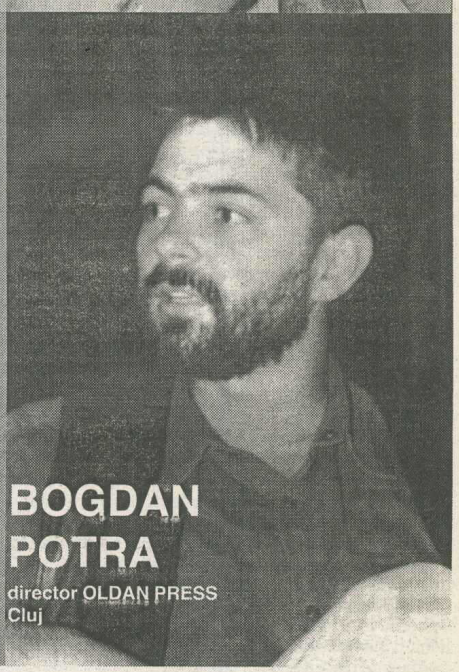

BOGDAN POTRA
director OLDAN PRESS Cluj

ALIN TEODORESCU

Difuzarea presei nu trebuie atinsă nici cu o floare

Difuzorul doar transportă ziarul, el nu-l forţează pe cititor să-l cumpere. Conţinutul ziarului este făcut de către o echipă editorială, uneori de o singură persoană. Dacă ziarul este prost, distribuitorul poate să fie oricît de profesionist, nu-l va cumpăra nimeni. Să fie clar: „contribuţia" difuzării la scăderea tirajelor, în primul trimestru al anului 1997, e mai mică de 5%. Cînd întrebi oamenii de ce nu cumpără un ziar, răspunsul: *„Nu-l găsesc cînd vreau eu"* este mai mic de 5%. Difuzarea, de bine de rău, cu RODIPET sau fără RODIPET, este unul dintre primele sectoare în care libera iniţiativă a avut un rol în România după 1989; merge mai bine decît s-ar fi putut cineva aştepta, fără subvenţii guvernamentale. Nu merge perfect, dar asta e altceva.

În al doilea rînd, difuzarea este locală. Studiile nu ar trebui făcute la nivel naţional, ci pentru fiecare areal geografic în parte. În fiecare cvartal urban, în fiecare zonă şi vecinătate urbane există un procent diferit de cititori. Dacă nu este cunoscut numărul acestor cititori şi nu sînt ştiute preferinţele lor de lectură, amplasamentele licitate pe milioane de lei lunar sînt inutile. Ce trebuie făcut (dar asta nu o poate face nimeni, căci ar însemna să plătească din propriul lui buzunar în fiecare an) este să se cunoască preferinţa de lectură în arealul de distribuţie şi preferinţele pe titlu. Vînzarea nu spune întotdeauna ceva semnificativ despre lectură, pentru că de multe ori lectura este colectivă. În special la cotidiene, avem o rată naţională de 3,2 cititori pe exemplar, ceea ce înseamnă că unul cumpără şi alţi doi citesc, pe lîngă cel care a cumpărat. În studiul de amplasament realizat de curînd la cererea difuzorilor de presă a trebuit să facem o neregulă. Ca să putem reduce preţurile, am multiplicat hărţile digitale ale celor 30 de oraşe principale din România, în ciuda dreptului de copyright, în aşa fel încît să putem amplasa chioşcurile de difuzarea presei pe computer şi să încercăm să descriem arealele fiecăruia.

În al treilea rînd, trebuie făcută o precizare în legătură cu retururile. Performanţa difuzorului este un retur mic, pentru a transporta cît mai puţin înapoi. Returul mic este determinat de cunoaşterea mediei statistice a vînzărilor, cunoaştere care nu protejează însă împotriva accidentelor: ploaie, grevă, devierea traficului etc. Retururile trebuie calculate pe firmă, nu pe fond de vînzare, şi totodată pe o perioadă mai lungă de timp.

(Continuare în pag. III)

DIFUZORII PARTICULARI

Revista *„22"* a organizat cu două săptămîni în urmă, mai precis pe 25 iulie 1997, la Palatul Elisabeta din Bucureşti, seminarul *„Difuzarea presei: dificultăţi, perspective"*. La discuţiile purtate atunci pe marginea difuzării presei au participat: • Alin Teodorescu, director IMAS • Mariana Celac, arhitect Primăria Capitalei • Alexandru Lăzescu, preşedinte Nord-Est Group, Iaşi • Şerban Rădulescu, directorul RODIPET • directorii principalelor firme particulare de difuzare din Bucureşti şi din ţară: Dan Olteanu, Vitrina Press, Cluj; Kralik Lorand, Bihary Naplo, Oradea; Bogdan Potra, Oldan Press, Cluj; Gabriel Rusu, Nord-Est Group, Iaşi; Florica Sălăjan, Murray Press, Oradea ş.a. • directori şi responsabili cu difuzarea ai trusturilor de presă şi ai publicaţiilor naţionale şi locale: Gina Ionescu, director difuzare Ringier România; Virgil Oghină, director difuzare Total Press ş.a. • Ion Iofciu, viceprimar al sectorului 5 • Virgil Ştefan Niţulescu, expert parlamentar în *Comisia pentru cultură, artă şi mass-media* a Camerei Deputaţilor • Mihaela Paraschivescu, reprezentant al Ambasadei SUA la Bucureşti • mass-media. Discuţiile au fost moderate de Gabriela Adameşteanu (redactor şef revista *„22"*)

Prima parte a discuţiilor, care a avut ca temă generală **privatizarea RODIPET**, a fost deja publicată în suplimentul nr. 54 de săptămîna trecută al revistei *„22"*. Continuăm să publicăm în acest număr al suplimentului ultima parte a discuţiilor, care s-au îndreptat acum în special spre **problemele difuzorilor particulari**. Au mai fost abordate, de asemenea, aspecte referitoare la relaţia dintre distribuţia presei şi administraţia locală, precum şi la necesitatea existenţei unui cadru normativ în domeniu.

Un săptămînal trebuie să stea toată săptămîna pe tejghea

ADINA CONSTANTINESCU (Noul Cinema): În sistemul european de difuzare, un săptămînal stă toată săptămîna pe tejghea. Se ridică cu o zi înainte de apariţia următorului număr. Acolo nu se pun două numere în aceeaşi săptămînă, cum se mai întîmplă la noi. Un lunar stă trei săptămîni şi se ridică cu 4 zile înainte ca el să dispară. Asta pentru că omul care cumpără aceste reviste de cultură, în Franţa, Italia sau în România, s-ar putea să nu aibă bani în ziua respectivă. El vede într-o zi gazeta, nu a luat leafa sau bursa, dar o cumpără a doua zi. La noi, chioşcarul comandă una, două sau cinci exemplare, pentru că el le vinde într-o zi sau două şi în rest nu-l mai interesează. Revistele de cultură săptămînale şi lunare suferă din acest motiv. Eu am luptat foarte mult, în discuţiile amiabile pe care le-am avut cu colegii de la RODIPET, dar nu i-am putut determina, timp de 7 ani, să înţeleagă sau să determine la rîndul lor pe ceilalţi că o revistă săptămînală sau lunară nu se cumpără în ziua în care a apărut. Acest lucru ne afectează foarte mult tirajul. Revistele de cultură au scăzut foarte mult în toată lumea, dar, în acelaşi timp, ele au o stabilitate de club. Există un club *„22"*, unul *Noul Cinema* etc., cu cititori fideli. Am purtat acest gen de discuţii în redacţii importante de la Paris, unde mi s-a explicat că mai bine merg revistele de femei, pentru că au un evantai mult mai bogat. Merg foarte bine publicaţiile săptămînale sau lunare care se referă la un anumit domeniu restrictiv: autoturism, cinema, pescuit, pentru care există cititori. Or, noi nu ni-i putem forma, pentru că aceste reviste pe care noi le lucrăm cu atîta trudă şi sacrificii financiare, nu reuşesc să fie văzute. Ele sînt nişte reviste aproape clandestine. Difuzorii vînd atît cît vînd, şi-au scos acel mic coeficient, dar nu-i interesează soarta revistei. Trebuie să facem să-i intereseze. În ultima vreme, am încercat cu colegii de la RODIPET să dau fără retururi în cîteva secţii, pentru ca acel chioşcar să nu mai ia doar două exemplare, de teama că e penalizat cu 50% dacă dă retururi. Şi nici aşa nu vor. Cred că lipsesc nişte sondaje de marketing care să ne scoată dintr-o inerţie. Situaţia actuală nu măsoară adevărata valoare de piaţă a acestor publicaţii,

Sîntem concurenţi, dar avem scopuri comune

BOGDAN POTRA (Oldan Press Cluj): Problema licitaţiilor s-a ridicat de un an în toată ţara. Eu am vrut să o expun, pentru că am observat că în această sală există mai multe grupuri de concurenţi, mai mult sau mai puţin învrăjbiţi, din ţară. Anul trecut, prin mai, urma să se liciteze spaţiile din Cluj. Eram vreo 4–5 firme de diferite dimensiuni de pe piaţă. În momentul în care d-l Dan Olteanu a venit cu ideea să ne asociem, să facem chiar o fundaţie , am fost cu toţii reticenţi. În afară de faptul că, în principiu, nu ne iubim deloc, am spus că aşa ceva nu se poate face. Ca să vedem, în cele din urmă, că aceasta era soluţia viabilă pentru licitaţie şi că am reuşit să obţinem aproape 90% din punctele pe care şi le-a dorit fiecare. Dar ceea ce contează cel mai mult este că le-am obţinut la preţurile cele mai mici posibile. D-l jurist de la RODIPET a fost şi el de faţă la licitaţie, ne-am înţeles foarte bine şi cu dînsul, în sensul că nu a avut pretenţii aberante, cîte puncte şi-a dorit le-a putut obţine şi eu cred că asta este soluţia. Din cîte am observat că se întîmplă în ţară, unde au fost licitaţii în ultima vreme, chiar dacă un trust mare reuşeşte să-şi elimine de pe piaţă concurenţii, nu cred că va merge mult timp sau nu va merge deloc. Asta e părerea mea. O firmă care trebuie să plătească chirie pentru un spaţiu mai mare decît are vînzări în acel spaţiu n-are şanse să reziste. Nici nu mă refer la profit. Este aberant. Orice lege economică arată că nu poate merge mai departe. Dacă aveţi întrebări şi doriţi sfaturi, vă stăm la dispoziţie. În prezent eu sînt preşedintele acestei fundaţii şi am fi foarte interesaţi să se realizeze fundaţii de acest gen şi în alte zone, pentru că, deşi sîntem concurenţi, de multe ori avem scopuri comune. Cum ar fi lupta cu autorităţile locale, cu angrosiştii care nu vor să ne dea comisioanele pe care le dorim etc. Cînd intervin divergenţe, anume în cazul în care aceşti concurenţi ai noştri sînt angrosişti, pînă la urmă trebuie să discutăm cu ei omeneşte şi să nu cîştige statul, ci noi, prin reducerea chiriilor.

Fundaţia difuzorilor de presă şi carte din Cluj

DAN OLTEANU (Vitrina Press Cluj): Pornind de la un număr existent de 100 şi ceva de puncte de difuzare, Primăria ne-a propus, la Cluj, de exemplu, 50 şi ceva de puncte sau 10. Într-o primă fază chiar mai puţine. În acel moment se punea tranşant problema cine poate rezista pe piaţă. Şi atunci am reconsiderat situaţia – iar ceea ce s-a întîmplat pe urmă ne-a dat dreptate. Ne-am organizat (deşi la început toată lumea era reticentă) în *Fundaţia Difuzorilor de Presă şi Carte* din Cluj, în baza *Legii 20*. La început, atît Primăria, Consiliul local, cît şi editorii locali (ziarele locale) au fost foarte reticenţi, n-au vrut să discute cu noi.

GABRIELA ADAMEŞTEANU (Revista „22"): Cum v-aţi constituit?

DAN OLTEANU: Juriştii pe care i-am consultat, au făcut statutul. Am mers la notariat, am urmat toată procedura, cu director executiv, cu ştampilă, contabil, după toate legile. Din momentul respectiv am început să fim băgaţi în seamă. Am solicitat creşterea numărului de puncte. Am participat oficial la şedinţele de Consiliu. Am realizat comisii comune cu arhitecţii din Comisia de urbanism, cu care am mers în teren, am identificat noi puncte, am „combătut" anumite teorii privind fluxurile pietonale, distanţa pompieristică etc. În final, am ajuns de la 50 de puncte la 89 de puncte. Mai mult, cînd s-a trecut la licitarea propriu-zisă, pornind de la 800 lei/m.p./zi, am ajuns la preţul mediu de 1.300–1.500 lei. Faţă de alte localităţi, unde n-am reuşit să ne asociem şi am ajuns la chirii medii de zeci de mii lei/m.p./zi! Chiar zilele trecute, cu d-l Popescu, ne-am scos ochii la Baia Mare. Cred că e în detrimentul tuturor celor implicaţi şi în cîştigul bugetului local. Această experienţă ar putea fi generalizată. Poate să ne unim într-o asociaţie naţională a difuzorilor de presă, prin care să putem intra în legătură cu forurile legislative. Să revenim asupra acelei *Ordonanţe „cu 75%"*, să încercăm să stabilim nişte criterii foarte generale, privind amplasamentele în marile oraşe ale ţării, privind facilităţi deosebite pentru rural, pentru că editorii se plîng că la ţară nu ajunge cuvîntul scris. Sigur, trebuie să angajăm profesionişti, jurişti, oameni care ştiu să ne susţină punctul de vedere în faţa Guvernului, Parlamentului. Toţi am avea de cîştigat. Atît noi, ca firme particulare, cît şi RODIPET-ul, care urmăreşte profitul ca şi noi. Nu am creat aceste firme particulare ca să menţinem neapărat revistele de cultură în viaţă. Desigur, ne-ar face mare plăcere să le susţinem şi încercăm pe cît ne stă în putinţă să o facem, dar, în principal, ne interesează profitul. Dacă sîntem concurenţi, nu mă interesează să dezvolt eu RODIPET-ul şi structura lui de lucru, dar, în principiu, sîntem legaţi de aceleaşi interese fundamental comune. În cadrul pe care îl stabilim, concurenţa va rămîne, ne vom lupta în plan profesional să fim mai

Imagine de la seminar

ALIN TEODORESCU

Difuzarea presei nu trebuie atinsă nici cu o floare

(Urmare din pag. I)

În ultimul rînd, în legătură cu amplasamentele chioşcurilor şi ale punctelor de vînzare. Pînă în momentul de faţă, în centrele urbane mari s-a crezut că amplasamentele trebuie să fie în locurile de trafic mare. E adevărat, o parte considerabilă din amplasamentele aflate în zone cu trafic mare au volum mare de vînzări. Dar, prin observaţie asupra punctelor aflate în trei oraşe mari – Constanţa, Galaţi şi Bacău –, s-a văzut că aceste zone au şi fluctuaţie mare de retururi. Amplasamentele se fac acolo unde sînt cumpărători. Actul de cumpărare este local, este individual. Deci, amplasamentele se fac într-un punct de trafic (asta continuă să fie valid, dar nu în proporţie de 100%) şi în zonele unde se execută actele normale de cumpărare: pieţe, complexe comerciale, intrări în incinte mari – stadioane sau întreprinderi. Singurul produs de cercetare care vă poate fi pus la dispoziţie în momentul de faţă este studiul pe computer al amplasamentelor digitale în oraşe, cu softul aferent. Este gata, am căutat să-l facem cît mai ieftin, ca oamenii să-l cumpere, să poată să-şi planifice activitatea. El este elaborat numai pentru cele 30 de oraşe pentru care firma *Geostrategic Systems* a făcut hărţile. O hartă digitală se introduce în calculator şi se poate urmări fiecare colţ de stradă şi număr de casă de pe respectiva stradă. Îţi amplasezi chioşcul în funcţie de traficul observat, vezi cine locuieşte în jur, vezi dacă cumpără persoane care locuiesc în zonă sau persoane care sînt numai în trecere. Astfel se poate face prognoza vînzărilor măcar pe 3–6 luni, aşa cum e normal să se facă. Deoarece nu mai există decît catalogul RODIPET şi catalogul Poştei, noi am încercat să facem un catalog la cererea agenţiilor de publicitate. El conţine aproape 600 de publicaţii, cu tarifele de publicitate şi cu tirajele pe care ei le-au declarat. Cine o să vadă acest catalog va observa că cifrele sînt aberante, dar noi am mers pe principiul de a scrie în catalog ceea ce ne-au declarat ei. Nu noi sîntem mincinoşii, pentru că am reprodus, ci cei care ne-au furnizat informaţii. Studiul acestui catalog arată nişte lucruri foarte clare:

1) Tirajele la cotidiene sînt jumătate din ceea ce au fost în 1989. De la 1 miliard 200 milioane de exemplare produse în 1989, ne aşteptăm în 1997 să se producă 660 milioane, cuprinzînd toate cele 94 de titluri de cotidiene din ţară. Da, dar trebuie spus că acestea sînt cumpărate şi nu băgate pe gît cu forţa. Ceea ce înseamnă 660 milioane de acte de cumpărare, cu 400–500 lei exemplarul, cît costă un cotidian local, sau 1.400 lei, cît costă *ProSport*-ul. Or, asta reprezintă 30 de acte de cumpărare pe cap de locuitor pe an. Fiecare act de cumpărare are un anumit temei care trebuie cunoscut.

2) Săptămînalele sînt în creştere majoră faţă de 1989, atît la cifra de afaceri, cît şi la tiraj,sau la numărul de titluri.

3) Din cele aproape 600 de publicaţii, 350 sînt publicaţii care nu contează. Nu ştiu de ce spune d-l Rădulescu că sînt 1.000 de titluri. Da, sînt 1.000 de titluri, dar numai 600 au o apariţie cît de cît regulată.

Nicăieri în lume, aceste titluri, de la 250 la 600, cît avem noi în bază, în catalog, nu se distribuie cu sistemul regulat de distribuţie. O publicaţie academică sau o publicaţie de elită, de 2.500 exemplare, se distribuie prin reţea proprie, prin poştă, prin curier etc., în orice mod, dar nu intră în reţeaua normală. Încarcă cu 400 gr coletăria – 400 la dus şi 400 la întors, căci oricum se întorc. Plus spaţiul. Deci, difuzorul, pentru că e piaţă liberă, ar trebui să facă o selecţie între titluri. Astfel se trezeşte cu un depozit de hîrtie, care trebuie returnat, în fiecare chioşc, pentru care plăteşte 1 milion de lei/zi sau pe lună. Pentru depozit! Mulţi dintre dv. aţi mutat depozitul de la RODIPET, în chioşc. Îmi pare rău pentru cei care produc la Bucureşti sau în altă parte, dar nu se ia decît ceea ce se distribuie în masă. Asta este! Noi avem două reviste academice, cu un tiraj de 600 exemplare. Ce ar însemna să mă duc la d-l Rădulescu să-l rog să mi le ia şi să mi le şi plătească?

În ce priveşte licitaţiile, mie mi se pare că ceea ce se întîmplă este un şantaj din partea consiliilor locale, a primăriilor, a unor deţinători de spaţii, regii sau societăţi cu capital de stat. E un şantaj bazat pe nivelul lor de înţelegere, al celor care conduc aceste primării. Nu se tratează presa la fel cum se tratează vînzarea de Marlboro, Kent sau LM, cu timbru sau fără timbru. Presa nu vinde, nu transmite numai informaţie, ci şi un stil de viaţă. Mai cu moţ sau mai fără moţ. Presa nu ar trebui să fie atinsă nici cu o floare în ceea ce priveşte difuzarea. Că editorul îşi fură propria căciulă şi îşi minte proprii lui cititori şi că pînă la urmă pierde o parte din piaţă şi pierde şi din imaginea publicului, asta este treaba editorului. Difuzorul, am spus de la început, nu face decît să intermedieze actul de vînzare al produsului, bucată cu bucată şi la nivel local. Părerea mea este că, dacă ar exista o asociaţie a difuzorilor de presă (nu cu sistemul licenţelor, precum în Franţa şi Germania, pentru că este totuşi mult prea rigid şi depăşit faţă de ceea ce am dezvoltat noi în 7 ani), dar, dacă ar exista o asociaţie destul de puternică, care să-şi arate forţa ar trebui să susţină la nivelul Departamentului administraţiei locale, la Guvern, tratamentul egal, nu discriminatoriu, al difuzării presei peste tot. Că unii sînt mai buni şi-i încorporează pe alţii, e normal şi se întîmplă peste tot. La un moment dat este chiar bine, din mai multe puncte de vedere: pentru nivelul salarizării, pentru condiţiile de muncă etc. Dar e nevoie de un tratament egal. În ceea ce priveşte tendinţele de monopol de tipar, de editare şi de difuzare, nu pot spune decît că tot ce s-a întîmplat cu *Total Press* este un semnal foarte clar pentru cine se impune monopolist în difuzarea presei: presa este liberă şi difuzarea trebuie să fie competitivă. Nu se poate sugruma decît pe perioade scurte de timp şi prin autosacrificiu.

---

repede pe piaţă, să avem comenzile mai bine centrate, să avem maşini de transport mai rapide, maşini care consumă mai puţină benzină etc. Avem loc unde să ne duelăm şi să devenim fiecare mai buni. Dar să stabilim cadrul, să încercăm să formăm acea mentalitate de care se vorbea, de profesionişti. Noi nu sîntem doar comercianţi, ci prestatori de servicii. Un serviciu specializat: transportăm şi punem la dispoziţia publicului presă. Executăm prestări de servicii pentru edituri. De aceea, nu trebuie să ne legăm foarte mult de politică, de culoarea ziarului, de cercurile diverşilor editori care au diverse interese la Bucureşti. Trebuie doar să-i spunem editorului: *„noi sîntem o reţea fizică dintr-o anumită zonă şi-ţi pun la dispoziţie reţeaua mea. Ştiu să transport, ştiu să transmit la distanţă, să tipăresc, să vînd. Adu-mi ziarul!"* Indiferent ce culoare politică are ziarul. Cititorul este cel care alege. E păcat să alegem noi. Nu-i place *România Mare*? N-o cumpără! Pe vînzător nu-l poţi convinge. El ştie ce se cumpără şi asta afişează în faţă. Niciodată n-o să-l convingi.

Vînzare fără culoare politică

GABRIELA ADAMEŞTEANU: Dar e normal să expui numai o anumită publicaţie? Vînzătorul de care vă vorbeam o făcea special. A şi recunoscut.

DAN OLTEANU: Este foarte greu să-l convingi. Noi avem acum o publicaţie proprie, săptămînală, *Vitrina de Cluj*, un ziar de informaţie economică şi mică publicitate. Pe reţeaua noastră directă, de 20 şi ceva de puncte, nu putem să controlăm şi să monitorizăm în fiecare zi cît se vinde. Omul ştie că nu-l vinde bine şi pune celălalt ziar în faţă. Cînd mă vede că apar, îl afişează repede. Oricum, nu-l pot controla permanent. Dacă ştie că *Evenimentul zilei* trece mai bine şi *Ziua* mai rău, pune *Evenimentul*.

Pentru comerciant, valoarea unei publicaţii este cum se vinde

Nu e o concordanţă între gradul de vizibilitate şi valoarea unei publicaţii. Valoarea unei publicaţii, pentru comerciant, este cît se vinde. Desigur, cu cît e mai bine expus, cu atît se vinde mai bine, asta e cert, expunerea influenţează, dar e greu de controlat şi de impus. Punctul nostru de vedere faţă de un potenţial

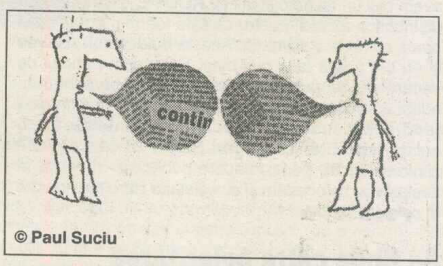

© Paul Suciu

editor, furnizor, cred că poate fi sintetizat astfel: dacă este o publicaţie nouă, avem **noi** obligaţia s-o forţăm. O lună, trei luni, cît timp publicul n-o cunoaşte. Atunci, o împing în faţă. *Pro Sport*, de exemplu, trebuie **eu** să-l fac cunoscut. Sau *Naţional*. Noi am avut un program foarte strict de monitorizare a *Naţional*-ului, pentru că, fiind producători, ne-a interesat. Am trimis chiar şi doi oameni pe aceeaşi rută, să verifice la diferite firme cum se afişează. În această fază, încă putem interveni. Dar, după ce el se stabilizează, nu mai poţi dirija. Sînt costuri foarte mari, pe care nu ţi le mai poţi permite. Am făcut o asociere pe transport. În loc să mergem cu 3 maşini pe trei sferturi goale, am împărţit costurile: **APEX** face o rută, eu fac ruta de Maramureş, celălalt pe cea de Oradea. Costurile sînt mult mai echilibrate. Aici ar putea fi utile aceste asociaţii, care pot fi doar pentru un interes de conjunctură, să ne asociem pe transport, pe un comision. O asociaţie de tip cartel. Un posibil avantaj: pe piaţă există firme pirat care îţi fac debite de milioane, iar apoi îşi schimbă denumirea, sau acelaşi patron ia o altă firmă etc. Aceste asociaţii, mai mult sau mai puţin profesionale şi mai mult sau mai puţin înfiinţate scriptic, pot controla şi informa editurile. Am avut celebrul „caz Sucală" la Cluj: debite la *Gazeta sporturilor* şi *Adevărul* de zeci de milioane. Lua presă şi de la noi şi ne-a făcut debite. Şi-a schimbat numele şi a luat iar la rînd editurile din Bucureşti. În momentul în care le-am informat, l-au blocat imediat. Dar e un caz fericit. Sînt însă nenumărate cazuri în care aceşti tunari îşi continuă nestingheriţi activitatea şi, mai mult decît atît, vin a doua zi şi-ţi rîd în nas. Cred că această chestiune e foarte importantă şi despre ea ar trebui să discutăm separat: această informare reciprocă, benefică pentru toată lumea – distribuitori, angrosişti, editori – pentru a evita scurgerile şi debitele nerecuperabile. Din păcate, situaţii de acest fel sînt nenumărate. De aceea, anumiţi editori se supără pe distribuitori. Cum sîntem şi noi, care distribuim presă pe mai multe judeţe, şi desigur că nu sîntem foarte la zi cu plăţile. Pentru că, nefiind reţea directă, nu pot să mă duc seara cu săculeţul să strîng banii de pe cele 20–50 de puncte, ci recuperez banii prin bancă – de la Satu Mare, de nu ştiu unde, firme care azi sînt, mîine, nu. Viteza de circulaţie a banilor este mult mai mare şi chiar gradul de lichiditate.

O asociaţie ar putea promova ideea cumpărării de presă

Voce: Ar fi şi în avantajul imaginii distributorilor.

DAN OLTEANU: Nu numai imagine, dar şi protecţie financiară. Cred că ar putea fi multe aplicaţii, care, în faza asta ni se par utopice. De exemplu, toată lumea ştie că, datorită scăderii puterii de cumpărare, a

dereglării chiar a imaginii presei în România, în ultima perioadă au scăzut unităţile de produs vîndute. Această asociaţie ar putea eventual chiar să promoveze ideea de a cumpăra presă. Noi, toate cele 10 firme din Cluj, invităm publicul să cumpere presa cotidiană centrală. *„Nu da banii pe bere, ci cumpără ziarul X!"* Aţi văzut reclama pe care şi-o face Asociaţia Internaţională a Publicităţii, în beneficiul tuturor agenţiilor de publicitate? O altă aplicaţie ar putea fi mişcările de personal. Sînt tonetarii care îţi dau minusuri puternice în gestiune şi se tot plimbă de la o firmă la alta în acelaşi oraş. O corectă informare ar fi împiedicat aceasta. Noi am încercat la Cluj. Ca să poţi lucra ca tonetar trebuie să ai recomandare de la firma de unde ai plecat. Nu le permitem să se tot plimbe.

FLORICA SĂLĂJAN (Murray Press Oradea): Cum s-a ajuns ca distributorul să-şi facă propriul sistem de transport?

DAN OLTEANU: Din raţiuni de timp. La Satu Mare, de exemplu, am început să difuzăm din aprilie trecut. Pînă atunci, RODIPET ieşea cu presa centrală la 3.00 fără un sfert. Peste tot trebuie apărată presa.

ŞERBAN RĂDULESCU (director RODIPET): Întrebarea e: de ce aşteptăm publicaţiile care întîrzie? Ca să nu primim telefoane: *„sabotajul presei"*, *„sabotajul partidului"*, *„sabotajul liderului"*.

DAN OLTEANU: *România liberă*, *Naţional* şi *Ziua* se tipăresc şi la Cluj. Dar noi aducem toată presa centrală. Dacă vrea *Curierul Naţional* să fie prezent, îl aducem, dacă ne plăteşte. Aducem absolut toată presa centrală. Noi sîntem o structură paralelă cu RODIPET. Preluăm presa cu vagonul poştal, din Războieni, ca să cîştigăm o oră şi ceva avans, şi de la Războieni o ducem cu maşini separate, pînă la Satu Mare, cu toată presa centrală. Avem tren care ajunge relativ bine.

Nu sînt vagoane poştale pentru presă

FLORICA SĂLĂJAN: Există vagon poştal pînă la Timişoara şi pînă la Cluj. Dar Oradea parcă este ruptă de România. Dacă dorim ca presa să fie la prima oră – adică 11–12.00, cu toate eforturile – mergem la Timişoara sau Cluj, unde o primim la 10.00 şi mai facem 2–3 ore pînă la Oradea. Iar dacă nu ne convine să mergem peste noapte, ne vor acapara cei de la Timişoara, cum a fost vorba aici, sau luăm din alte părţi cu procente foarte mici, neconvenabile. În cazul Cluj, cu **APEX** mergem pînă la Piatra Craiului, ducem ziarul *România liberă* şi pentru RODIPET.

ŞERBAN RĂDULESCU: Acele vagoane poştale vor dispare cînd RODIPET se va privatiza.

FLORICA SĂLĂJAN: *România liberă* ajunge foarte bine, la ora 2.00, în Oradea. Spunea cineva că nu contează dacă mai stai un pic sau nu. De la Timişoara, *Ziua* şi *Naţional* ajung la 4.00. Dar chioşcurile sînt deschise de la ora 5.00 şi nu mai avem timp să împărţim şi să coletăm şi trebuie să mai facem un tur de oraş, care încarcă iarăşi costurile. Problemele sînt mari. Nu sînt vagoane poştale.

DAN OLTEANU: Baia Mare prinde numai *Adevărul* de Bucureşti şi *Sportul* „roşu", care e pe cale de dispariţie. Asta e toată presa centrală care vine acolo cu vagoane. Numai pe maşini se poate duce presa centrală, ca să ajungă acolo – *Evenimentul zilei* şi toate celelalte.

FLORICA SĂLĂJAN: Să ne împărţim şi să folosim avionul.

DAN OLTEANU: Costurile sînt mult prea mari.

ŞERBAN RĂDULESCU: Problema este cu aceste vagoane care transportă numai presă şi nu sînt utile nici unei activităţi specifice Poştei. Nu sînt cu mesagerii şi interesul Poştei pentru ele este nul. Ori le preluăm noi, în măsura în care ne interesează, ori facem un sistem propriu de transport, ceea ce ar fi foarte greu, şi în nici un caz pe ruta asta.

DAN OLTEANU: Am încercat inclusiv închiriere de compartimente şi e total nerentabil.

ŞERBAN RĂDULESCU: Compartimente s-au dat la un moment dat, dar d-l Boruzescu nu a fost de acord cu maniera aceasta de execuţie. De altfel, scutirea dată atunci a funcţionat la 50% din valoare, Poşta n-a redus absolut nimic, iar la primul control al Curţii de Conturi, s-a zis că scutirea nu a fost legală.

Editorii de presă ar trebui să acuze mai puţin distribuţia

GABRIEL RUSU (Nord-Est Group Iaşi): Eu reprezint o societate în care, ca şi d-l Kralik din Oradea, sînt şi editor, şi distribuitor de presă. Dar, pentru că seminarul se ocupă de problemele difuzării presei, am să îmi pun pălăria de difuzor de presă şi n-am să mă comport ca un editor. Au fost adresate o serie de întrebări RODIPET-ului. Nu că vreau să-i iau apărarea, dar părerea mea este că editorii de presă ar trebui să acuze mai puţin distribuţia. Aici sînt şi alţi distribuitori în afară de RODIPET. Nu ştiu cît de mare este preocuparea editorului faţă de distribuţie, dar nu poate transfera această responsabilitate sută la sută asupra distribuitorului. Ce aş cere eu, ca editor, unui distribuitor este să colaboreze cu mine ca editor în obţinerea de informaţii şi în prelucrarea lor, pentru a

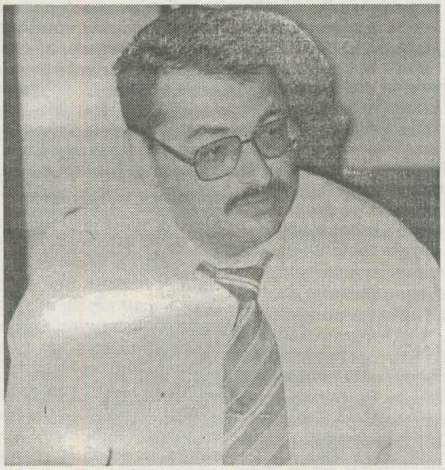

Gabriel Rusu (Nord-Est Group Iaşi)

îmbunătăţi activitatea. Ce facem noi, ca editori de presă, la Iaşi, pentru *Monitorul de Iaşi*, în relaţia cu RODIPET? Directoarea de acolo a fost foarte deschisă, foarte transparentă. Noi n-am cerut altceva RODIPET-ului decît să monitorizăm distribuţia cotidianului nostru în fiecare punct. Practic, noi facem comanda zilnic, pentru fiecare chioşc RODIPET. Nu permitem vînzătorului RODIPET să facă el comandă. Chioşcul X primeşte 20 de bucăţi, celălalt 24, 26, 180. Fiecare chioşc primeşte o comandă, iar noi urmărim returul. Pentru verificare, adică pentru a fi siguri că nu există nici un fel de greşeală, adunăm returul şi la sfîrşit de lună. În aceste condiţii, este firesc să nu avem nici un fel de discuţii cu RODIPET, care este un distribuitor special, pentru că este foarte mare şi nu-şi poate controla activitatea. Acesta e adevărul. Aş vrea şi eu s-o poată face mai bine. Eu exprim punctul de vedere al unei publicaţii locale. Desigur că pentru un editor care lucrează pe plan naţional este mai greu să facă acest lucru şi de aceea este nevoie de o colaborare. E dificil să ceri RODIPET-ului să facă zilnic verificări, pentru fiecare publicaţie în parte. În acelaşi mod procedăm şi cu celelalte ziare ale noastre în celelalte judeţe.

Se tinde către polarizarea firmelor de distribuţie

Ne-am început activitatea de distribuţie de mai mult timp, dar la modul serios am început să o dezvoltăm în zona Moldovei de aproximativ un an. Principala dificultate pe care o întîmpinăm (şi bănuiesc că şi ceilalţi colegi se confruntă cu aceeaşi chestiune) este legată de amplasarea chioşcurilor în fiecare oraş şi zonă, deci de colaborarea cu consiliile locale şi cu primăriile. Aici se duce o întreagă politică de jocuri, de influenţe, de lobby, ca să reuşim să amplasăm un chioşc sau să schimbăm un amplasament. Asta e una din principalele probleme de care ne lovim permanent. Sînt locuri în care este aproape imposibil să ne gîndim la o dezvoltare. Dar sînt şi locuri în care lucrurile evoluează mai rapid. S-a vorbit mult aici despre lupta care se dă la nivel naţional între grupurile *Total Press* şi *Naţional*, care afectează pe toată lumea şi desigur că avem şi noi probleme în acest sens. Noi încercăm să reprezentăm ambele grupuri de publicaţii la nivel local, cu aceeaşi atitudine faţă de fiecare. Acesta ar fi idealul pentru fiecare distribuitor. Din păcate, acele exclusivităţi care se dau unor firme *en gros* ne silesc şi pe noi să ducem o politică asemănătoare. Trebuie, vrînd-nevrînd, să ne transformăm în societăţi care, pe lîngă vînzarea *en detail*, să forţeze practic editurile pentru vînzarea *en gros* şi pentru exclusivitate. În cazul nostru special, noi avînd şi cotidiene locale, destul de puternice şi de bine vîndute, putem folosi arma aceasta ca să influenţăm. Există situaţii în care am impulsionat lucrurile în aşa fel încît să preluăm anumite publicaţii în regim de exclusivitate. Şi desigur că asta îi afectează pe distribuitorii mărunţi. Dar părerea mea este că în foarte scurt timp micii distribuitori vor dispărea – prin „mic distribuitor" înţeleg pe cel care are două–trei puncte de vînzare. Asta e soarta lor. Părerea mea e că n-au cum să se descurce. Chiar şi seminarul acesta duce la o asemenea concluzie: se tinde către polarizarea firmelor de distribuţie. Iar jocurile se fac mai mult aici, la Bucureşti.

Dacă am înţelege corect concurenţa, nici un super-trust nu ar mai lăsa un oraş fără ziare

DAN OLTEANU: Eu sînt destul de în miezul problemei, în legătură cu Trustul *Expres* şi *Naţional*, şi nu numai pe aspectul acesta, ci şi în privinţa distribuţiei zonale, respectiv distribuţiei reţea directă. Cred că problema ar trebui tratată la nivel de mentalităţi, adică a mentalităţii noastre de difuzori locali şi a modului de a înţelege concurenţa între noi. Pentru că în momentul în care, într-un areal geografic restrîns, să zicem în Oradea sau Cluj (în Baia Mare avem un exemplu recent), dacă noi, adică unul-doi-zece difuzori, am înţelege corect concurenţa şi nu ne-am mînca între noi, atunci n-ar mai putea veni un supertrust să-mi spună: *„Nu-i nimic, nu-ţi mai dau ţie, fiindcă îmi vinde celălalt"*. Şi atunci, nici un mare editor din ţară nu şi-ar mai permite să lase un oraş ca Oradea fără *Evenimentul zilei* sau să lase Iaşiul fără *Pro Sport* sau *Naţional*. În momentul respectiv noi am deţine puterea, pentru că am deţine canalele de vînzare finală, lupta finală, adică momentul cînd omul îşi bagă mîna în buzunar şi cumpără ziarul. Fără acest gest simplu, orice superdistribuitor n-ar face faţă. Referitor la conflictul acela despre care se tot vorbeşte, vă dau un contraexemplu, cred, destul de relevant. Eu sînt acum şi distribuitor exclusiv al *Evenimentului zilei*, sînt şi producătorul *Naţional*-ului şi pînă nu demult distribuiam exclusiv şi *Ziua*. Să nu încercăm să translatăm în zonele noastre geografice orgoliile de la Bucureşti şi tot felul de intrigi, la tot felul de niveluri. Dacă reuşim să tratăm problemele regional şi să înţelegem că, de fapt, noi trăim din fiecare bucată de ziar vîndut, cred că putem cîştiga. Teoretic, trebuie să tratăm RODIPET-ul exact la fel ca pe oricare altă reţea. În ce priveşte licitaţiile, sînt nenumărate exemple cînd ne-am omorît noi între noi şi am licitat chioşcuri la milioane de lei/lună, în loc să le luăm la 150.000 lei/lună. Pentru că sîntem orgolioşi şi vrem să moară şi capra vecinului. Dacă noi la Cluj am făcut o *Fundaţie a Difuzorilor de Presă şi Carte* şi am reuşit în final, e pentru că am renunţat la orgolii. Desigur, la început, difuzorii şi editorii locali au strîmbat foarte mult din nas şi n-au vrut să discute. Am făcut un pic de grevă, am discutat cu d-l Funar şi i-am explicat cum stau lucrurile şi pînă la urmă s-a rezolvat. Am făcut un sistem de licitaţii cu renunţări – inclusiv cu RODIPET, cu d-na directoare Pop, ne-am înţeles perfect în chestiunea aceasta – şi am reuşit să închiriem cu 800–1.200 lei/m.p./zi, în loc de 50.000–60.000, cum am luat la Baia Mare. Decît să am 20 de chioşcuri cu 3 milioane/lună fiecare, prefer să am 12 chioşcuri cu 200.000 lei. Ar trebui să schimbăm cîte ceva în zona mentalităţii şi să încercăm să creăm o mentalitate de distribuitori profesionişti.

Profesiunea de difuzor de presă

ION IOFCIU (Viceprimar sector 5): Firmele care se ocupă cu difuzarea presei nu ies la bătaie, nu cer, nu participă la discuţii. Ar trebui să fie ceva mai bătăioase. Eu nu pot vorbi la modul general, în numele unei administraţii locale, ci în numele meu, respectiv al primăriei sectorului 5, unde cred că nu există ciocniri de interese pentru segmentul difuzare a presei sau de carte. Nu pot omite din difuzare elementul „carte". Chiar autorizaţiile pe care le dăm sînt **presă–carte**. Doamna Gabriela Adameşteanu are dreptate cînd spune că modul în care îţi prezinţi marfa determină şi vînzarea. Dacă mă refer, de exemplu, la *„22"*, el nu va fi citit în Prelungirea Ferentari decît în caz cu totul special, poate un ziar–două. Ceea ce am impus noi, şi anume schimbarea ambientării străzii prin noi forme (măsuţe, tonete, chioşcuri) oferă şi presei şi cărţii posibilitatea să aibă o altă expunere. Ar trebui ca dumneavoastră, difuzorii de presă, să ştiţi cu cine lucraţi. Vorbeaţi mai devreme de o notă de prezentare, de o recomandare de la vechiul loc de muncă, ca să ţineţi cont de ea la angajare. Desigur, sînt foarte mulţi tunari. Nu e simplu să fi vînzător de carte: *„Dă-mi banii, ia cartea"*, nu asta e totul. Trebuie să fii un cititor, un instruit. Trebuie să poţi să răspunzi la cîte o întrebare pusă de cumpărător şi – de ce nu? – să fii în stare să faci o mini-recenzie, măcar a cuprinsului unei cărţi. Deci, nu oricine poate fi vînzător de carte. Eu am văzut vînzători de ziare care la ora 10, cînd încă e oră de vîrf la presă în Bucureşti, erau beţi-morţi. E în detrimentul şi al dv., şi al cititorului, căruia îi creează o stare neplăcută şi de respingere. Deci, o anumită instruire este necesară, dar astfel de instruiri n-au mai fost făcute, din cîte ştiu eu. Nu mai vorbesc despre modul în care sînt îmbrăcaţi. Acum e vară, întîlneşti unul în maieu, altul în bermude. Din punctul meu de vedere, de cumpărător de presă, contează şi asta foarte mult. Trecînd peste greutăţile pe care le aveţi dv. – de transport, de tren, maşină – cred că este cazul să existe unele forme de preselecţie, ca ei să poată face nişte recomandări concrete, să nu fiţi interesaţi doar dacă a avut sau nu lipsă în gestiune. Este un punct de vedere, poate nu dominant pentru activitatea dv., dar care constituie un segment de interes. Mai ales că nu este un sector în care putem spune că stăm liniştiţi, fără probleme. Noi nu am putut face altceva decît să-i obligăm să schimbe aspectul prezentării presei şi cărţii, ca şi în celelalte sectoare ale comerţului. Eu nu sînt pentru monopol, ci pentru competiţie, care înseamnă totdeauna calitate, servicii bune, promptitudine. Şi, de aceea, eu am remarcat cu multă plăcere ce spunea cineva mai devreme referitor la acea oră ciupită în plus: să te deplasezi cu 70 km mai departe, ca să poţi avea prioritate la desfacere. Foarte bine, asta înseamnă că există o dispută acerbă pe acea zonă.

ŞERBAN RĂDULESCU (director RODIPET): Statisticile arată că fiecare cumpărător de presă este un lider de opinie. El îşi are propriul lui grup de influenţă, format din 8–10 persoane, care nu cumpără presă, dar care se supun, în general, ideilor mentorului grupului – adică cel care cumpără ziarul. La studiul făcut cu ocazia alegerilor din '96, s-a constatat că presa a jucat un rol extraordinar de mare, şi nu cel comunicat iniţial, conform căruia Programul I al TVR a determinat pe cei 45% pentru Iliescu.

În provincie, accesul la presă e mult întîrziat

ION IOFCIU: Aş vrea să fac o completare. De cîte ori am plecat din Bucureşti, aveam acces la presă întotdeauna la ore întîrziate, către prînz. Reflexul meu de cititor e creat de mulţi ani şi la ora 8, conform observaţiilor lui Pavlov, deja salivam, dar degeaba. Din fericire, mai prindeam ştirile pe un post de radio, un ProFM, un BBC, şi puteam să-mi fac o imagine. La tarife pe suprafaţa ocupată (metru pătrat/zi), există o diferenţă între presă–carte şi produse agroalimentare, să zicem. Asta dacă discutăm de *Legea 27*, a taxelor locale, dar deocamdată nu are sens să o discutăm noi, pentru că nu noi o putem amenda. Eu, ca administraţie locală, nu pot decît să o respect şi să o aplic. Nu discut despre sectorul 5. Pot doar atît să vă spun: nu am practicat nici un fel de licitaţie, n-am forţat nota absolut deloc nota, pentru că nu era nici în avantajul bugetului local, şi nici în avantajul cetăţenilor din sector.

ŞERBAN RĂDULESCU: Pentru presă nu s-a produs licitaţie pînă acum decît într-un singur sector în Bucureşti: în sectorul 1. Au avut de gînd trei sectoare să facă acest lucru, dar s-au consultat şi au considerat că nu trebuie să se ajungă la licitaţii pentru presă, deoarece presa nu are venituri atît de mari încît să se certe între ei şi să alimenteze într-un mod artificial bugetul primăriei. În Bucureşti s-a dus într-adevăr o politică diferită faţă de restul ţării.

Scoaterea la licitaţie a punctelor de presă ne înjumătăţeşte

DAN OLTEANU: În ideea de a generaliza, aş vrea să întreb în ce măsură administraţia locală, respectiv consiliile locale, ajută sau împiedică desfăşurarea acestei activităţi? În majoritatea marilor oraşe au existat aceste licitaţii (mă mir că la Bucureşti se spune că nu, cînd de fapt a fost scandalul „George Pădure" care a ţinut o săptămînă prima pagină a ziarelor). În majoritatea acestora, numărul de puncte scoase la licitaţie, la adăpostul propoziţiei *„vrem să respectăm principiile de estetică şi urbanism"* au înjumătăţit, sau mai mult, numărul de puncte. Un exemplu: la Baia Mare, de la 60 s-a ajuns la 24 de puncte. Cred că se pune şi problema după care la mijloc se află frica administratorilor, deoarece presa „latră", că tocmai de aceea este presă: ce face primarul, de ce a votat o propunere sau alta etc. Deci, s-ar putea să fie o reacţie, mai mult sau mai puţin controlată, de respingere a presei, în special a celei locale, deoarece presa centrală nu are treabă cu ei. Iar în al doilea rînd este dorinţa, mai mult sau mai puţin

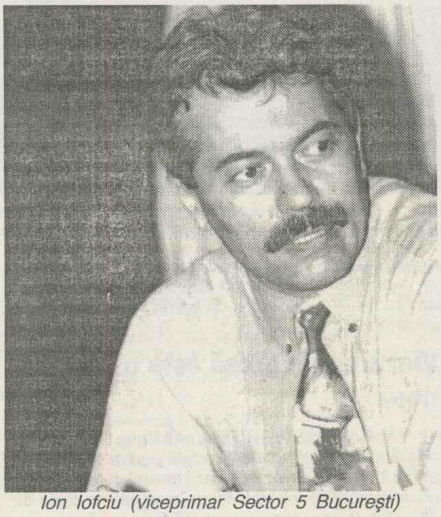

Ion Iofciu (viceprimar Sector 5 Bucureşti)

declarată, de a stoarce fonduri cît mai mari. Şi în loc să plătim 200 de lei, cît încă mai stipulează acea ordonanţă guvernamentală cu reducerea de 75% a taxelor pentru presă şi carte, ajungem la chirii de zeci de mii de lei pe m.p., ceea ce, din punct de vedere economic, este absolut aberant. Orice am vinde acolo, chiar dacă ni se permite să vindem ţigări sau cosmetice în chioşcurile noastre, oricum, nu putem fi rentabili. Atunci se iveşte întrebarea: cum putem noi să influenţăm viziunea consiliilor municipale şi locale de a ajuta această activitate?

ION IOFCIU: Vă asigur de admiraţia şi respectul meu pentru cuvîntul scris, pentru presă şi carte. În cadrul sectorului 5 avem faţă de presă o deschidere totală, din prima zi a fost o primărie cu uşile deschise la care s-a permis accesul la orice oră. Asta deoarece nu am închis campania după ce am cîştigat alegerile. Sînt foarte multe consilii care la ora actuală nu reprezintă o alianţă de partide, ci un grup de interese personale. Cînd am făcut referire numai la sectorul 5, am făcut-o din dorinţa de a arăta ceea ce noi am făcut şi ne-a fost la îndemînă. Dacă compar cu licitaţiile de presă–carte de la sectorul 1, acestea nu şi-au găsit explicaţia decît în faptul că a fost vorba de zona centrală, de artera Magheru. Nu au practicat acest gen de licitaţie pentru alte zone ale sectorului 1, dar faptul că şi presa şi cartea au intrat în acest segment mie mi s-a părut că forţează nota, pentru că numai dacă se derulau afaceri, de ce nu? cu stupefiante, sau de alt soi, care aduc profituri imense, s-ar fi putut plăti o taxă de milioane de lei m.p./zi. Aberant! Prima licitaţie a căzut, acum s-au disponibilizat unele spaţii. Va fi un perpetuum mobile acolo, absolut nefiresc. Iar faptul că loveşte presa şi cartea în mod special...

ŞERBAN RĂDULESCU: RODIPET n-a participat la licitaţie.

ION IOFCIU: Nu, au fost alţi difuzori. Numai că nu trebuie să uităm că hotărîrea Consiliului local a rămas definitivă, ea nu a fost atacată de Prefectură în cele 30 de zile, pe care le prevede *Legea 69* a administraţiei locale. Deci au considerat-o perfect îndreptăţită.

ŞERBAN RĂDULESCU: Am putut muta o serie de unităţi din locurile unde ni s-a spus că designul lor nu corespunde cu urbanismul local. Dar, orice neconcordanţă cu punctul de vedere al primăriei înseamnă noi investiţii, pe lîngă faptul că uneori nu mai avem unde duce unităţile.

Primăriile, chioşcurile şi difuzorii de presă

ION PREDA (director de producţie RODIPET): Nu consideraţi că este necesar un cadru legal unitar la nivelul întregii ţări?

DAN OLTEANU: Întrebarea este competentă şi într-adevăr atinge o problematică interesantă. Contractul de închiriere pe care l-am încheiat pe o perioadă de 10 ani ne-a impus nişte chioşcuri sofisticate, cu figuri, cu ghirlande, cu sticlă etc. S-a făcut o licitaţie pentru modelele de chioşcuri şi apoi s-a stabilit prin contract ca, în punctul X să se monteze modelul „A", dincolo, în mod obligatoriu, modelul „B". Această „repartiţie" a fost făcută de arhitecţi „celebri", n-are importanţă cine, mai precis acelaşi arhitect care a impus un punct de difuzare exact pe celălalt trotuar decît cel pe care este trafic pietonal intens. Şi difuzorii sînt obligaţi prin contract să-şi achiziţioneze chioşcul de la o anumită firmă. După 10 ani, cît durează termenul de închiriere, chioşcul rămîne proprietatea lor, după ce pe tine te-a costat 2–3 milioane racordatul la curentul electric şi ai mai făcut şi alte investiţii. Peste 10 ani, Consiliul municipal îţi spune:*„Putem reînnoi contractul dar chioşcul e al meu de data asta şi altfel dictez chiria. Nu-ţi convine, ieşi afară!"*. Dar aici e vorba de investiţii de sute de milioane de lei, care pentru o firmă particulară mică înseamnă ceva. Întrebarea mea este: în ce măsură credeţi că s-ar putea crea acel cadru general, de care vorbea şi d-l Preda, în care să se mişte consiliile municipale? Să se stabilească perioade minime de închiriere, preţuri maximale sau ceva în genul acesta. Noi am mers peste tot, şi la Baia Mare, şi am propus să se dea tuturor dreptul să-şi monteze chioşcul respectiv unde vor, după nişte principii estetice, indiscutabil, şi de amplasament, pentru că n-o să-l pună în mijlocul intersecţiei. Oricum, concurenţa va cerne, pentru că nu vor putea rezista 200 pe piaţă.

ION IOFCIU: Adineaori am menţionat, şi nu întîmplător, *Legea 27* a taxelor locale. Eu, ca primărie de sector, nu mă pot prevala decît de această lege. Şi ea trebuia indexată prin hotărîre de guvern, dar acest lucru n-a mai fost făcut de mult. Se pare că în această toamnă vor fi indexate taxele pe metru pătrat. Numai că, dacă discutăm despre sectoarele Bucureştiului, cu *Legea 69* se produce aici un paradox, deoarece noi am încălcat pe undeva Constituţia. Noi nici nu apărem ca unitate administrativă. Sectorul 5 are cam 320.000 cetăţeni, chiar echivalentul unui judeţ. Dar derogările de competenţă de care am pomenit se leagă de ce spuneţi dumneavoastră. Eu nu pot să asigur autorizarea decît pe domeniul public, care înseamnă trotuar, carosabil... Nu şi pentru amplasamentele de chioşcuri de pe alte suprafeţe. Mai sînt şi alte intrînduri şi terenuri în Bucureşti, care sînt administrate de Primăria Capitalei, prin DAFI, iar acolo nu avem nici un fel de putere. Dacă discutăm numai de domeniul public, atunci trebuie să găsiţi o altă formă să penetraţi spre executiv şi spre deliberativ. Deliberativul are acele comisii care pot lua în discuţie problemele respective. În capitală, deliberativul e format din 12 sau 13 comisii. Referitor la desfacerea presă–carte sînt doar 2 comisii: cea de

comerţ şi cea de privatizare. Comisia de urbanism se ocupă numai de punctele-chioşc. Vă reamintiţi cum arăta Gara de Nord, pînă acum un an? Era deplorabilă, cu nişte scînduri întinse pe care se vindea presă, iar acum cred că acele cîteva chioşcuri, foarte elegante, nu ştiu cît costă, sînt foarte reprezentative şi cred că presa se vinde în continuare la fel de mult ca şi înainte.

Voce: Se vinde mai puţin. Pe tarabe se vinde cel mai bine.

Fără Legea 69, opţiunile administraţiilor locale sînt arbitrare

ION IOFCIU: Am văzut vreo 15 capitale, dar nicăieri nu era ca la noi. Dacă vreţi să facem o deosebire între cantitate şi calitate, desigur, dar nu putem da cifre de plan din desfacerea de ziare. Desfacerea de ziare este condiţionată de ziarul în sine, de modul în care el se mişcă, evoluează sau involuează. Avem exemple notabile: ce a fost şi ce a devenit *Evenimentul zilei*? Eu chiar îi prevăd un colaps pînă la sfîrşitul anului. Desfacerea lui nu este condiţionată nici de prestaţia dv., nici de serviciile vînzătorilor, ci de modul în care el se va impune cititorului. Nu va reuşi, va dispărea, aşa cum au făcut-o şi altele – *Oglinda*, *Vocea României*...

Voce: *Vocea României* n-a fost ziar. A avut noroc că a fost subvenţionat de la Guvern.

ION IOFCIU: Pînă nu avem *Legea 69* a administraţiei locale (despre care ştiu că acum este în lucru la Camera Deputaţilor pentru amendare), restul nu poate fi legiferat, pentru că opţiunile pe care le iau administraţiile locale sînt perfect arbitrare. Eu v-aş sugera să vă apropiaţi mai mult de aceste comisii, de aceste consilii locale şi nu în ultimul rînd de executivul primăriei.

VIRGIL ŞTEFAN NIŢULESCU (expert parlamentar): Pe la începutul lui 1995, d-l deputat Alexandru Sassu a depus o propunere legislativă vizînd îmbunătăţirea sistemului de difuzare a presei. Această propunere a fost retrasă şi la 4 decembrie 1995 a fost depusă o alta, îmbunătăţită, semnată de Petre Roman, Adrian Vilău, Adrian Severin şi Alexandru Sassu. Se numea *„Propunere legislativă privind unele măsuri de sprijinire şi asigurare a condiţiilor normale de apariţie şi difuzare a presei"*. Are 7 articole. Vă citesc: *„Sînt scutite de taxe vamale, TVA şi accize producţia şi comercializarea hîrtiei şi a altor materiale tipografice consumabile, chimicale etc., destinate tipăririi ziarelor, revistelor, cărţilor şi rechizitelor şcolare. Se reduc cu 75% taxele vamale la importurile de maşini, instalaţii şi echipamente. Creditele acordate pentru activităţile de editare şi tipărire a ziarelor vor beneficia de dobîndă redusă cu 50%. Veniturile rezultate din activităţile care fac obiectul prezentei legi beneficiază de scutire de TVA şi de o reducere de 30% a impozitului pe profit. Guvernul va lua măsuri pentru asigurarea transportului gratuit pe SNCFR a presei şi reînfiinţarea la toate oficiile poştale din subordinea RA Poşta Română a punctelor de vînzare a ziarelor şi revistelor. FPS va adopta măsurile legale care se impun pentru divizarea RODIPET SA în societăţi comerciale specializate în fiecare judeţ"*. A intrat în dezbaterea *Comisiei pentru cultură, arte, mijloace de informare în masă* şi a ieşit cu cîteva mici modificări. Nu modificările din Comisie au fost esenţiale. Important este avizul pe care l-a dat *Comisia pentru buget, finanţe şi bănci* a Camerei Deputaţilor: *„Această propunere legislativă ar avea ca rezultat micşorarea veniturilor bugetare, fără a se arăta sursele de compensare a acestor micşorări"*. Foarte clar. În această situaţie, cum nimeni, nici din interiorul PD (iniţiatorii sînt din PD), nici din Comisia pentru cultură nu a fost în stare să găsească o sursă compensatorie, şi cum nici membrii Comisiei pentru buget nu erau interesaţi să o caute, propunerea a fost retrasă din dezbaterea Camerei Deputaţilor.

GABRIELA ADAMEŞTEANU: 1996 era an electoral. Partidele politice făceau curte presei. Unele au ajuns la putere şi au uitat imediat de presă.

ŞERBAN RĂDULESCU: Eu pot să vă citesc din interpelare. Una din surse era chiar RODIPET. Aici scrie: *„Destinul presei depinde în prezent de responsabilitatea directorului general al RODIPET, societate care funcţionează după un HCM din 1956"*. Sau pot să vă citez din discursul unui senator braşovean: *„Pînă la adoptarea legii, PD consideră că sînt necesare cîteva măsuri urgente* (...): *divizarea de urgenţă în 42 de societăţi a RODIPET. Prin aceste măsuri, colapsul presei poate fi evitat în ceasul al 12-lea"*. Eu spun că erau şi alte interese, nu numai cele ale presei. Puneam în faţă vitrina cu difuzarea şi pe urmă aduceam în magazie tot ce-mi trebuia.

VIRGIL ŞTEFAN NIŢULESCU: Soluţia la problema legiferării o pot oferi nu oameni ca mine, ci probabil economişti, care să propună, pe lîngă măsurile de reduceri a TVA sau a altor taxe, şi măsuri compensatorii. Aceste propuneri trebuie să vină de la societăţile comerciale de difuzare a presei, care sînt direct interesate.

IOAN PREDA: Am întrebat dacă există sau nu această necesitate de a se crea un cadru legislativ orientativ pentru că trebuie să evităm oscilaţiile celor care vor veni să conducă diferite zone administrative ale ţării şi să nu mai trecem prin faze absurde, ca acelea în care unul vrea una, altul vrea pe urmă altceva, adică schimbări pe care, din punct de vedere economic, le resimţim noi, difuzorii de presă. Avem nevoie de jaloane foarte mari şi lejere care să confere un cadru legal acestui gen de activitate. N-am cerut scutire de TVA, nici alt fel de suport financiar, ci doar jaloane.

pe domeniul public, de a-şi face construcţii şi peste 50 de ani să rămînă la primărie. De ce noi, difuzorii de presă, nu ne putem construi aceste chioşcuri din zidărie, tot la fel, prin concesionări? Investim şi noi ceva de viitor, stabilizăm forţă de muncă şi cîştigăm forţă de muncă calificată. Despre aceasta nu s-a vorbit deloc, despre faptul că vînzătorul de presă este un meseriaş, că există o meserie nouă.

Voce: S-a vorbit şi chiar s-a subliniat faptul că este o meserie mai specială.

VĂLEAN POPESCU: Vînzătorul trebuie educat, instruit şi ales. Noi, în schimb, îi considerăm pe tonetari ca fiind ciurucurile societăţii. Ne pare bine că nu ne dau „găuri", în loc să-i învăţăm cum să vorbească şi cum să prezinte produsul. Nu avem de ales, culegem şi noi ce putem.

ADINA CONSTANTINESCU: Mi s-a părut extrem de utilă această întîlnire, pentru că, în ciuda lucrurilor contradictorii care s-au spus, a existat o solidaritate de interese, care mi se pare că e mult mai valoroasă decît o solidaritate de idei. Am văzut că toţi aveţi interese comune, iar acea variantă a Clujului mi s-a părut un exemplu excelent. Eu cred, din păcate, că pentru revistele de cultură va fi foarte greu. Concluzia mea este că sîntem cu toţii la cheremul acestor „tonetari", care sînt de nivelul pe care l-aţi descris dv.

Alexandru Lăzescu (Nord-Est Group Iaşi), Gabriela Adameşteanu (Revista „22") şi Şerban Rădulescu (director RODIPET)

Vînzarea de presă este o meserie nouă

VĂLEAN POPESCU(Ingual Baia Mare): Sînt cîteva lucruri de importanţă vitală pentru difuzare. În primul rînd, relungirea acelei ordonanţe guvernamentale, cu reducerea taxei pentru chirie cu 75%. Se vorbea, apoi, despre stăvilirea unui oarecare monopol în difuzarea regională. Nu sînt adeptul monopolurilor regionale, deoarece se încalcă dreptul difuzorilor mai mici, care se pot mişca mai repede. În ideea aceasta aş veni cu o propunere. Bucureştiul fiind centrul, iar majoritatea redacţiilor fiind prezente aici, ar putea face chiar redacţiile, punînd mînă de la mînă bani şi oameni, un consorţiu de difuzare care să lucreze în teritoriu cu acei difuzori care se pot menţine pe piaţă în mod cinstit. Ar putea lua 50% din RODIPET sau 49%, în această variantă.

FLORICA SĂLĂJAN: Dacă s-ar privatiza RODIPET, ar fi bine să participe la aceasta mai multe firme, din toată ţara. Nu este vorba de modelul „nu ne vindem ţara", dar n-aş fi de acord să vină altcineva, din altă parte, să preia reţeaua de distribuţie a presei din România. Foarte mulţi difuzori privatizaţi au făcut lucruri bune şi i-au întrecut, în multe oraşe, pe cei din RODIPET. Dar şi foarte mulţi angajaţi ai RODIPET au ţinut pasul cu acei privatizaţi.

ŞERBAN RĂDULESCU: Printre ei sînt şi mulţi foşti angajaţi ai RODIPET, ca d-na Sălăjan, de altfel. Şi putem spune că RODIPET a efectuat un export de inteligenţă.

VĂLEAN POPESCU: Difuzorii nu sînt puşi pe acelaşi plan cu alţi comercianţi. Unor comercianţi de alte profiluri li se dă dreptul de a concesiona terenuri

Privatizarea RODIPET-ului poate fi un succes sau un fiasco

GINA IONESCU (director comercial Ringier): Trustul Ringier este un trust elveţian care ocupă primul loc între trusturile de presă din Elveţia. În România a investit în *Casa de editură „Capital"* şi în relansarea cotidianului *Libertatea*. Acum, societatea Ringier România administrează trei publicaţii, incluzînd, pe lîngă cele două amintite, şi *Lumea femeilor*. Din punctul de vedere al grupului Ringier, este foarte bine că RODIPET se privatizează. Din păcate, se amînă, însă, verdictul la modalitatea de privatizare. Dacă nu se va privatiza aşa cum credem noi că ar fi normal (poate că şi consiliul managerial al RODIPET vede lucrurile la fel), s-ar putea să fie un fiasco pentru edituri. Dacă însă se va privatiza corect, atunci sînt convinsă că va fi un succes, pentru că va trebui să se reorganizeze pe criteriile economiei de piaţă. Şi, dacă se va dovedi că este bun din punct de vedere profesional, colectivul care va lucra în continuare la RODIPET va fi un concurent foarte serios pentru societăţile particulare. Atunci piaţa va decide, într-adevăr, cine este cel mai bun.

GABRIELA ADMEŞTEANU: Ce aţi numi „fiasco"?

GINA IONESCU: Din punctul meu de vedere ar fi fărîmiţarea în mai multe societăţi: adică dintr-o-societate RODIPET să existe 42 de societăţi RODIPET. Sau 26. Sau 13. Acesta este punctul de vedere al *Casei de editură „Capital"* şi nu spun că este neapărat cel mai bun.

FLORICA SĂLĂJAN: În teritoriu, RODIPET lucrează cum lucrează, adică uneori bine, alteori slab, astfel că, în unele locuri, o firmă particulară a putut ajunge automat în top, însă, în alte judeţe, firmele particulare au trebuit să lupte din greu ca să stea alături de RODIPET. Eu consider că ar fi mai bine dacă privatizarea RODIPET s-ar face mînă de la

mînă, împreună cu unele firme particulare, ca să-şi poate alege pentru reprezentare în teritoriu persoane mai bune.

GINA IONESCU: Odată cu privatizarea vor trebui să intervină legile economiei de piaţă şi cine nu ţine seamă de ele va muri; va rămîne cu o mică parte din activitate şi nu va putea susţine toată structura existentă. Prin privatizare eu văd, în primul rînd, îmbunătăţirea din punct de vedere profesional a ceea ce RODIPET ar trebui să facă pentru noi, editorii.

DAN OLTEANU: Întrebarea care se pune este dacă ar fi bine ca RODIPET să fie rupt în bucăţi – locale sau regionale, 6, 42 sau cîte vor fi – sau dacă e bine să rămînă în continuare o societate-mamut, coordonată de la Bucureşti, cu deficienţele care sînt inerente? Indiferent că te numeşti RODIPET sau Coca-Cola e foarte greu să coordonezi totul.

GINA IONESCU: Nu este o societate-mamut.

Voce: E mamut în raport cu societăţile particulare.

ŞERBAN RĂDULESCU: Este o societate naţională! Toate ţările au un mamut, şi Franţa are un mamut, şi Germania...

Independenţă financiară în teritoriu

GINA IONESCU: RODIPET poate avea în continuare sediul central la Bucureşti. Singura problemă este cum se va privatiza. Consiliul de administraţie al noii societăţi poate hotărî multe lucruri benefice. Eu cred că ar trebui dată o independenţă financiară în teritoriu. Avînd independenţă financiară, responsabilii din acea regiune vor trebui implicit să-şi organizeze munca astfel încît să fie eficienţi.

ŞERBAN RĂDULESCU: Dacă dăm drumul la independenţă, se ajunge la faliment total.

GINA IONESCU: Acestea sînt probleme strict profesionale şi nu avem de ce să le discutăm aici. Acestea vor fi temele dv. de gîndire, după privatizare: ce va trebui să faceţi ca să supravieţuiţi. D-l expert parlamentar a avut dreptate: consiliul de administraţie va hotărî cum va fi mai bine. Pot fi şi alte cinci variante, pe care noi nu le ştim acum. Vor încerca să facă în aşa fel, încît să fie rentabili, pentru că cei care vor investi vor dori rezultate financiare, nu-i interesează ce publicaţii se vînd. Iar amendamentul principal care trebuie făcut este la publicaţiile de cultură, care nu sînt vandabile. O întreprindere care se respectă va trebui să le difuzeze în aşa fel, încît aceste reviste să existe, pentru că, peste cîţiva ani, ele se vor dovedi a fi foarte utile. Acum sînt foarte puţini cei care-şi îndreaptă privirea către cultură, dar RODIPET va trebui să suporte această difuzare. Din punctul de vedere al colaborării noastre cu firmele particulare de difuzare, se observă o foarte mare îmbunătăţire, între anul 1991 şi 1997. Majoritatea celor neserioşi au dispărut. Noi preferăm să ne orientăm către societăţile serioase care, şi cu ajutorul nostru, se pot dezvolta în continuare. Ne este foarte greu, într-adevăr, să le suportăm marile întîrzieri în decontare, pe care dv. le practicaţi. Dar sperăm că va veni un timp în care lucrurile vor merge aşa cum trebuie.

O asociaţie profesională a difuzorilor de presă

ION GIURGIULESCU (Maraton, Tg. Jiu): Ca difuzor de presă particular, am reţinut de aici două idei foarte importante. Prima ar fi aceea că se impune neapărat constituirea unei asociaţii profesionale a difuzorilor de presă, care să cuprindă şi RODIPET. Şi poate că mai benefic decît privatizarea, atît pentru RODIPET, cît şi pentru edituri, ar fi faptul că ar putea să poarte discuţii unitare cu reprezentanţii asociaţiei profesionale. Cred că este o chestiune foarte greu de rezolvat, eu cel puţin ştiu că de 4 ani se discută despre aşa ceva, dar o rază de speranţă a venit de la Cluj, unde o asemenea asociaţie s-a realizat deja. A doua problemă este una care se leagă foarte mult de ideea acestei asociaţii şi ea se referă la faptul că profesia de difuzor de presă trebuie să fie recunoscută prin acte normative ca o profesie deosebită, una specială şi care să beneficieze de aici de anumite facilităţi, reglementate prin legi. Pentru că, rămînînd la discreţia administraţiei locale, vor exista o mie de puncte de vedere diferite aupra difuzării de presă. Asociaţia ar putea să impună anumite reglementări, de exemplu, în legătură cu aberaţiile prezentate aici referitoare la licitaţii. Difuzarea de presă n-ar trebui prinsă în categoria societăţilor care să liciteze spaţiile. Ci să i se concesioneze sau închirieze spaţii fără nici un fel de licitaţii. Dacă 1.000 de firme vor să facă difuzare într-un oraşel, să fie lăsate toate, pentru că în două săptămîni dispar 990. În cadrul asociaţiei s-ar putea impune un curent de genul acesta: să difuzăm, să sprijinim edîturile, pentru că şi ele trebuie să trăiască. Nu trebuie să vă bazaţi numai pe RODIPET că, privatizat sau neprivatizat, va sprijini revistele culturale. Se pot atrage toate firmele în această chestiune.

Gina Ionescu (director comercial RINGIER)

Presa şi difuzarea ei – un lanţ omogen

MARIAN GRIGORE (membru în Consiliul naţional al SZR, redactor şi editor la Magazin): Vorbesc în calitate de membru SZR. Am fost primii care am insistat pentru existenţa unei asociaţii a editorilor de presă (care a apărut mult mai tîrziu după noi), pentru că simţeam această nevoie. Interesele editorilor au fost apărate o perioadă de ziarişti, adică de profesioniştii din presă, şi nu de editori, pentru că acestea trebuiau apărate de cineva. Noi tratăm activitatea de presă ca pe o problemă de libertate cetăţenească. E dreptul cetăţeanului la informare, iar noi, ca ziarişti, asta facem: răspîndim informaţia. Dv., ca editori, o puneţi în pagină, iar difuzorii o fac să ajungă la cetăţean. Deci tot acest lanţ poate fi privit ca un sistem care, chiar dacă are contradicţii interne, este omogen. S-a vorbit foarte mult aici despre necesitatea unei asociaţii a difuzorilor. Este una dintre ideile foarte importante care au reieşit din aceste discuţii şi care sperăm că se va materializa, desigur, prin activitatea difuzorilor, pentru că nimeni nu le-o va face în locul lor. Interesul ziaristului, al editorului şi al difuzorului este, de fapt, ca presa să se vîndă. Nu e o contradicţie între editor şi difuzor, decît din punct de vedere al procentului, al comisionului. Difuzorul are interesul comun ca această informaţie pe care o producem noi să ajungă la destinatar, la societatea civilă. Privind la nivel de sistem, e clar că legislaţia noastră e încă deficitară. Se vorbea aici de monopoluri. Este un pericol de care noi vorbim pe urmele celor din Vest. Vorbim încă din '90, mai întîi ca papagalii, apoi conştientizînd pericolul real. În difuzare, într-adevăr, pot apărea, şi au fost menţionate aici, monopoluri regionale. Mai mult, va exista în continuare un monopol particular naţional, pentru că RODIPET privatizîndu-se, îşi privatizează structura, care e naţională. Să mă ierte d-l director, dar la ora actuală RODIPET este monopol. De exemplu, din punctul de vedere al *Magazinului*, singurul care ne impune retururi, singurul care ne ţine luni de zile cu banii şi la care nu putem renunţa, pentru că nu avem cum, este RODIPET.

Necesitatea unei legi antimonopol

Dacă va rămîne în continuare, cei mici vor muri, într-adevăr. Se vorbea aici de libertatea concurenţei, că există o *Lege a concurenţei*, dar totodată şi de exclusivităţi. Dar exclusivitatea omoară concurenţa. Ăsta e scopul acestei exclusivităţi. *Legea concurenţei* nu are nimic de zis? Sau legea nu e perfectă sau aplicarea ei nu se face. Iar în privinţa necesităţii unei legi antimonopol, care nu e necesară numai în difuzare, ci pe plan naţional, monopolul există acolo unde se acaparează de către un grup sau un proprietar o mare parte a pieţei, sufocînd pe ceilalţi. El îşi poate permite şi să piardă la un moment dat, tocmai ca să-i termine pe ceilalţi. Or, *Legea antitrust* asta face: obligă să existe elemente concurenţiale. La noi nu există o astfel de lege şi faptul acesta va permite apariţia trusturilor naţionale sau regionale, marilor angrosişti care vor dicta celor mici: *„Vă convine, bine, dacă nu, muriţi!“* Asta nu este economie de piaţă. Deci, trebuie o lege antimonopol, nişte facilităţi pentru revistele de cultură, care nu trebuie tratate numai ca reviste de cultură, ci în contextul general al presei. Ca reviste de cultură ele sînt subvenţionate. Nimeni nu a vorbit aici de subvenţii şi bine s-a făcut. asta înseamnă că după 7 ani am înţeles că nu subvenţii, adică pomeni de la stat trebuie să aşteptăm. Dar, un lucru este subvenţia şi un altul este sprijinul şi cadrul legislativ. Pentru că în Vest există, de exemplu, tarife poştale diferenţiate nu numai pentru difuzorii de presă, ci pentru orice cetăţean care trimite un imprimat (revistă sau orice alt gen de presă). Tariful este cam de 20 de ori mai mic decît preţul pentru o scrisoare. Aici nu mai e vorba de subvenţie. Desigur, d-l Ciumara va întreba cu ce înlocuieşte acest venit de la Poşta Română? Şi eu am să întreb cu ce înlocuiesc difuzarea la nivel naţional, pentru că ne pretindem, totuşi, un stat democratic, care vrea promovarea democraţiei pînă în cele mai îndepărtate colţuri ale ţării. Eu, ca revistă de cultură subvenţionată, dar care nu-mi pot permite să-i plătesc difuzorului ca să mă difuzeze (pentru că aşa s-a pus aici problema: difuzorii pierd economic la revistele de cultură), pot, în schimb, să-mi permit să trimit revista prin poştă, aşa cum ne vin din Vest toate revistele superspecializate, cu eticheta tipărită în redacţie. Şi pot să-mi fac acasă sistemul meu de abonamente şi de difuzare, ceea ce la ora actuală nu se poate face. În cazul *Magazinului*, care nu e o revistă de cultură, nu avem necazuri de genul acesta; revista mă costă 1.000 lei, iar ca să o trimit la Suceava mă costă 1.600 o recomandată. Nebun aş fi s-o trimit! Iar abonamentul m-ar costa de 2 ori şi jumătate mai mult decît dacă o trimit la difuzare liberă. Ce să mai zic de *Contemporanul*, de *România literară*? Asociaţia poate rezolva mai multe probleme: ar elimina monopolul, ar facilita legătura dintre editor şi difuzor pe baza interesului comun, pentru că interesul comun este să vindeţi cît mai mult şi, în cele din urmă, va cîştiga şi ziaristul.

Din nou, fiscalitatea

GEORGE OJOG SCHULZE (redactor-şef Exklusiv): Există încă o problemă, care-i interesează deopotrivă pe editori şi pe difuzori şi, mai ales, pe cei care editează cotidiene. Nicăieri în legislaţia noastră nu există o prevedere în ce priveşte perisabilitatea. Aici, d-l de la Camera Deputaţilor ar putea să îşi noteze. e vorba de ziarul care se rupe şi pentru care tu ai plătit impozitul în momentul în care l-ai scos din tipografie. Ai plătit pe de o parte tipografia pentru ziarul respectiv, ai plătit apoi şi impozit pe profit cînd ai emis factura, iar ea ţi se întoarce înapoi peste o lună. Tu n-ai cum să o scazi din contabilitate. Nu există formă legală! Dacă veţi întreba 5 difuzori o să auziţi că fac lucrul acesta în cinci moduri diferite, toate discutabile din punct de vedere legal. Se descurcă fiecare contabil de firmă cum ştie. Tot din cauza legislaţiei fiscale, o publicaţie culturală care apare de 2 ori pe an, de exemplu, intră în dispute cu difuzorii, deoarece omul care a investit în impozitul pe stocuri şi pe venituri, în tipografie, îşi cere banii de la difuzori în cîteva zile sau cît mai repede. Pentru că nu are cu ce să-şi plătească hangaralele.

MARIANA CELAC

Presa şi difuzarea presei în definirea „binelui public“

Oraşul mediu din România

MARIANA CELAC: Istoria frustrărilor reciproce între presă şi autoritatea locală este, cred, una lungă şi încărcată. Primarii, primăriile şi consilierii sînt supăraţi că presa vede doar găurile din caşcaval şi nu e sensibilă la eforturile lor. Iar presa cultivă cu voioşie un folclor foarte contagios, care se poate rezuma la cîteva propoziţii destul de simple: *„dughenele sînt o oroare“*; sau: *„corupţia este atunci cînd un om al puterii stă fără bază legală într-o casă pe care nu trebuie să o ocupe“*; sau *„casele cu turnuleţe ne strică mediul, distrug contextul istoric, atentează la demnitatea noastră“*; şi, în sfîrşit, *„fără bani, legislaţie şi computere, nu se poate face nimic“.*

Toate acestea sînt, în treacăt fie spus, extrem de discutabile cînd e vorba de priorităţi. Unde trebuiesc oare căutate priorităţile? V-aş propune un mic exerciţiu statistic. Oraşul mediu din România are vreo 36.000 locuitori şi arată ca Rădăuţi, Dorohoi, Feteşti, Sighişoara, Rîmnicu Sărat. Aici sînt circa 12.000 locuinţe; 25.000 oameni stau în blocuri. În acest oraş ipotetic, cam 13.000 oameni stau în condiţii aproape şocante, iar 3.500 în condiţii într-adevăr şocante, adică în păduchelniţe, din care nu prea au şanse să scape repede de acolo. 8.000 de elevi merg la şcoli, în multe din acestea condiţiile sanitare sînt indescriptibile. 6.300 de pensionari îşi duc viaţa de pe o zi pe alta, multe dintre problemele lor sînt tragice. În acest oraş sînt 1.000 de şomeri, ceea ce înseamnă că 1.000 de familii sînt afectate; se ajunge la 3.000, ceea ce înseamnă 10% din populaţie. Aici se nasc, în fiecare an, 500 de copii, dintre care mor 15 înainte să împlinească 1 an. 25 de oameni pe an se îmbolnăvesc de tuberculoză şi 200 de tuberculoşi care s-au îmbolnăvit în ultimii 10 ani îşi trag zilele. Jumătate din străzi nu sînt pavate.

Folclorul presei şi viziunea urbanistului

Dacă e vorba să luăm lista pe care folclorul presei a încetăţenit-o, despre misiunea primăriei, în acelaşi oraş ipotetic prosperă cam 100 de dughene, una mai urîtă decît alta, dar care fac o treabă extraordinară. S-au construit 5 case cu turnuleţe şi s-au depistat 15 cazuri de corupţie la nivel înalt, adică notabilităţi ale oraşului ce stau în 15 apartamente de serviciu.

Din punctul de vedere al urbanistului, această problematică a oraşului este un moft. Iar pentru mine, faptul că 15 apartamente vor fi ocupate nu de 20 de oameni, care nu merită, ci de 20 de oameni care merită este un lucru care aproape nu mă interesează. Pe mine mă interesează că spaţiile în care stau majoritatea oamenilor sînt dincolo de orice fel de limită acceptabilă a civilizaţiei, că în şcoli, spitale, instituţii, spaţii publice lucrurile nu se îmbunătăţesc, ci se înrăutăţesc. Faptul că nu sîntem nici în UE, nici în NATO îşi are sursele în oraşele mici, mari, mijlocii, ca să nu mai vorbesc de sate. Dacă îmi daţi voie să împing lucrurile la extrem, aş vrea să spun că, dacă se va merge în continuare ca pînă acum, nici nu avem vreo şansă. Problema României nu e să aibă World Trade Plaza la Rîmnicu Sărat, ea se joacă acolo unde e vorba de viaţa unui număr enorm de oameni. Aici presa a făcut foarte puţin şi de aceea nici nu cred că poate conta prea mult pe sprijinul autorităţilor locale.

Binele public şi dirijarea banului public

Iată cîteva exemple privitoare la ce nu a făcut presa.

Primul lucru. Mi se pare că presa a contribuit foarte puţin la discursul despre definirea a ceea ce se cheamă „binele public“, o noţiune de o natură foarte capricioasă. El nu se decantează

decît în prezenţa unei situaţii reale şi poate îmbrăca hainele cele mai diferite de la o localitate la alta. Autorităţile locale ar trebui să „cate“ mai ales la presă, atunci cînd îşi definesc priorităţile în funcţie de „binele public“ (altele decît războiul cu dughenele, aranjamentele cu licitaţiile, leii pe metrul pătrat, telefoanele celulare şi perdelele la primărie).

Al doilea lucru. Banii sînt puţini. Şi pentru că sînt puţini, nişte lucruri se pot face, altele nu, iar unele lucruri trebuie făcute înaintea altora. Este rolul presei să cultive sensibilitatea pentru perceperea priorităţilor, care trebuie să vină dinspre „binele public“ şi trebuie să fie puse în slujba lui.

Al treilea lucru. Autoritatea locală are nevoie de informare pentru a simţi care este suflul vremii, care este spiritul care face ca unii să fie în clubul NATO şi al UE, iar alţii – nu. În materie de amenajare fizică în localităţi – iar alegerile acolo se pierd şi se cîştigă, dar şi intrarea în NATO şi în UE tot acolo se pierde şi se cîştigă – sînt multe lucruri care trec pe lîngă noi. Tendinţa este de reevaluare şi descentralizare a marilor echipamente, de restructurare şi umanizare a zonelor mari de locuinţe colective.

Mai departe, toată teoria spaţiului exclusiv pietonal este un poncif expirat. La fel cum expirată este şi ideea că automobilului trebuie să i se creeze, într-un oraş, toate facilităţile. Interesul „binelui public“ se îndreaptă spre spaţiul convivial, spre locurile unde se întîlnesc oamenii de toate felurile şi activităţile umane cele mai diferite. Aş mai semnala un singur lucru, care vă interesează direct, pentru că de el se leagă locul unde se aşază punctele de difuzare, de vaduri, de locurile unde se întîlnesc oamenii, de felul cum aceste locuri se organizează. Este vorba de prezenţa efemerului la construcţiile temporare, de valoarea şi de extraordinarul lui potenţial economic. Dacă nu vom avea în minte aceste tendinţe, aceşti „atractori“ ai vieţii evoluate, riscăm să cultivăm politicile urbane răsuflate de acum 30 de ani – multe din ele eşecuri patente ale secolului. Şi mai riscăm să întreţinem, pe spinarea „priorităţilor“ locale supradimensionate, adevăratele mafii, marea corupţie, care redistribuie prin influenţe banul public spre interese care nu au nimic de-a face cu binele public: aici nu mai e vorba de cîteva case ocupate aiurea, ci de mult, mult mai mult.

Autorităţile locale, designerul şi presa

Autorităţile locale trebuie să fie îmbiate şi convinse că este, în primul rînd, datoria lor să formuleze corect ceea ce se cheamă „binele public“ pentru localitatea lor şi să apeleze la proiectare creativă pentru ca banii pe care îi au să dea rezultate (publice) maxime. Astfel ajungem la o situaţie care reduce foarte multe din lucrurile legate într-o localitate de problema clasică de proiectare.

Daţi-mi voie să vă ofer un exemplu. Eu îmi cumpăr ziarul din Piaţa Universităţii, la tejgheaua lui nea Nelu; la picioarele lui, vine cîinele Codiţă. Tejgheaua este din plastic roşu, grosolan, dar ziarele toate sînt la vedere, nea Nelu este bine dispus şi totdeauna afabil, iar Codiţă – vigilent. La circa 12 m se află un chioşc RODIPET, de o formă corectă din plexi şi fibră de sticlă, bine colorat. În schimb, mă pune în situaţia să mă aplec exact ca la un ghişeu de ICRAL şi să comunic cu cineva care este într-un hău întunecat: se pierde astfel orice fel de raport viu cu cel care mă interesează pe mine, cu ziarul, cu omul, cu viaţa străzii. Cred că aici subiectul şi tema de proiectare au fost greşit formulate, uitînd tocmai „binele public“. Şi sînt convinsă că, dacă cerinţele erau bine formulate, designerul trebuia să găsească o soluţie. Iată de ce mi se pare că interesul autorităţilor locale pentru presă va creşte în momentul în care vor putea afla tocmai din presă încotro „bat“ tendinţele, care este spiritul vremii, unde şi de ce au greşit alţii înaintea noastră şi care sînt căile prin care banii cetăţeanului pot să nu mai fie îngropaţi în lucruri inutile, anacronice şi spre folosul exclusiv al marilor corupţi. Poate că atunci şi şansele noastre de a nu rămîne pe o linie de garaj, la poarta ferecată a lumii civilizate, vor creşte şi ele.

(Subtitlurile aparţin redacţiei)

Echipa de pregătire a seminarului: **Gabriela Adameşteanu** (redactor şef), **Oana Armeanu** (şef secţie socială), **Mircea Vlad Ionescu** (şef marketing-difuzare), **Mihaela Cucu** (asistent marketing-publicitate), **Răzvan Paul** (redactor) şi **Elisabeta Olea** (secretariat)

Responsabili de număr: **Gabriela Adameşteanu** şi **Răzvan Paul**;Copertă: **Dan Perjovschi**;
Tehnoredactor: **Lucian Dumitru**;
Corectură: **Mara Ştefan, Rodica Toader** şi **Alic Mîrza**.

Supliment apărut cu sprijinul Comisiei pentru Democraţie (USIS)

ACCENTE

NICULAE RĂDULESCU
DOBROGEA

Zgomotoşii din Bucureşti

Este arhicunoscută presiunea la care este supusă populaţia Bucureştiului din partea generatorilor de stres fonic. Circulaţia celor peste 500.000 de autovehicule care claxonează cel puţin de cîteva ori pe zi, demararea sau frînarea cailor lor putere ce pun în evidenţă vibraţiile caroseriilor sau ale tobelor lor de eşapament, cuplate cu starea jalnică a peste 80% din motoarele emiţătoare de noxe agresive, sînt un palid crochiu al acestui fenomen de uzură a sănătăţii noastre.

Pe lîngă acest permanent fond fonic ambiental care are momente de creştere sau diminuare, funcţie de orele zilelor mai mult sau mai puţin lucrătoare, există şi alte surse „punctiforme" generatoare de stres fonic, uneori demolatoare, atît din punct de vedere fizic, cît şi psihic, mai ales pentru cei ce au avut şansa de a se afla în imediata lor vecinătate.

Una dintre invenţiile diabolice ale ultimilor ani este dotarea cu sisteme de alarmă a autovehiculelor. Din punctul de vedere al evitării furturilor din automobile, acest sistem este nu numai inutil, dar a devenit şi incitant. Orice „meseriaş" poate devaliza oricare obiectiv pe patru roţi într-o perioadă de timp cu mult mai scurtă decît o eventuală intervenţie a prezumtivului păgubit. În plus, acest sistem, ajuns de furlandiseală în faţa colegilor sau a vecinilor, se declanşează şi la trecerea unui animal sau chiar atunci cînd cineva aruncă din greşeală sau intenţionat un gunoi pe caroseria scandalagioaică.

Şi astfel devorarea liniştii a cîteva sute sau chiar a cîteva mii de vecini ai dotatului şi păzitului obiect a fost comisă... Cu 2–3 asemenea semnalizări nocturne, consumatoare de nervi şi baterii, ce mai poţi pretinde de la sfetnicia bună a somnului intermitent pentru a doua zi de dimineaţă?

Prevenirea unor asemenea excese prin reglementări ale administraţiei locale, şi mai ales prin luarea unor măsuri de către „alarmişti", ne-ar mai spori din refacerea de după o zi de muncă.

Pisicile şi mai ales cîinii sînt şi ele consumatoare ale liniştii noastre, atît direct, cît şi indirect. Excesele miorlăiturilor sau ale lătrăturilor noctambule ale libertinelor sau vigilentelor feline – respectiv canine – ar mai putea fi estompate prin politica de sterilizare promovată mai mult teoretic de către municipalitatea bucureşteană. Probabil că generaţia nepoţilor noştri va beneficia de mai puţine sonorizări animalice dacă actualul ritm de sterilizare a acestor „înmulţiţi fără frontiere" va fi menţinut. Sperăm ca d-lui doctor veterinar Harbuz, şeful direcţiei de profil din Primăria Capitalei, să-i iasă pasienţele privind obţinerea de fonduri necesare incomodului său domeniu.

Alte surse de zgomot care şi-au luat avînt, mai ales de vreo şapte ani încoace, sînt localurile amplasate la parterul sau în vecinătatea unor imobile locuite. Fără a avea aprobări exprese sau cu aprobări provizorii pentru desfăşurarea unor activităţi – să le numim platonice, negeneratoare de stres fonic –, acestea s-au metamorfozat ilegal în surse de disperare pentru cei din jur. Cazurile restaurantului „Vega" din vecinătatea Pieţei 1 Mai, situat la parterul şi etajul 1 al unui bloc de apartamente, cel al „Night Clubului NIRO", situat în zona Podului Cotroceni, sau cel al „Clubului 21" din cartierul Băneasa (desfiinţat din cauza multiplelor sale nereguli în funcţionare), coloratura fonică mult peste normele acceptate ale Patinoarului Floreasca sînt doar cîteva mostre ale genului menţionat mai sus.

Deficitara legislaţie cuplată cu excesiva şi încă atotputernica birocraţie din administraţia locală, dificilele metode de instrumentare a unei asemenea cazuistici şi uneori chiar interese de tot felul fac ca propagarea unor ilegalităţi agresante să dureze luni şi uneori ani de zile pînă la intrarea în normalitate a speranţei de linişte.

Un asemenea scandal, propagat pe o perioadă de peste un an, şi stins în cele din urmă (după momente tensionate şi nopţi nedormite chiar şi de către inspectori ai primăriei) prin punerea la masa negocierilor a celor două părţi, a fost cel dintre locatarii din strada Zalomit nr. 10 şi patronii barului de noapte „Flamingo" (fosta Casă de Cultură Petöfi).

Am lăsat la urmă, poate cel mai flagrant caz de generare a disconfortului fonic şi psihic produs de către un agent economic bucureştean.

Ca urmare a unor sesizări repetate făcute de cetăţeni din sectorul 2 către Primăria Capitalei, a fost analizată poluarea fonică produsă în anumite zile şi nopţi de către manifestările organizate în mijlocul oraşului de postul de televiziune PRO TV.

Din cauza nerespectării a mai multor articole ale *Legii 137* (*Legea mediului*), inclusiv lipsa autorizaţiei obligatorii ce trebuia solicitată şi emisă de către Agenţia de Protecţie a Mediului şi nu numai, conducerea acestui post a fost amendată acum vreo 3 luni, cu 7 milioane lei. Ilegala funcţionare din punctul de vedere al protejării mediului ambiant şi implicit al agresării locuitorilor din zonă, atît sub aspectul zgomotelor difuzoarelor scăpate de sub controlul bunului-simţ de către tehnicienii televiziunii, cît şi a mizeriei lăsate de miile de simpatizanţi perindaţi la anumite ocazii prin faţa sediului din Bd. Pache Protopopescu 109, dereglarea circulaţiei auto, cuplată cu ineficienţa organelor de poliţie „depăşite de situaţie" (citat din părerea ofiţerului de poliţie interceptat telefonic într-una din zilele „aglomerate") – demonstrează superficialitatea ori complexul de superioritate al celor de la PRO TV, pentru intrarea în normalul fonic ambiental.

Încercarea iniţială de rezolvare prin discuţii a acestor deficitare aspecte s-a lovit de aroganţa unei secretare a directorului postului, care a telefonat ameninţător unuia dintre viceprimarii Primăriei Capitalei, pentru a-l pedepsi pe *„un inspector care vrea să închidă PRO TV-ul"*. Spre cinstea lui, d-l viceprimar nu şi-a manifestat „influenţa" către cel desemnat să instrumenteze acest caz.

Justiţia va arbitra plîngerea depusă de PRO TV pentru anularea procesului verbal din amendă.

Nimeni nu contestă marele beneficiu al existenţei, pentru cetăţenii ţării, a acestui post de televiziune. Inclusiv pentru efortul depus pentru încercarea de intrare a României în cadrul unor organisme internaţionale aparţinînd lumii civilizate.

E oare suficient?

În Europa şi în cadrul structurilor transatlantice se poate pătrunde numai prin respectarea aproapelui, a vecinilor, a legalităţii; printr-un comportament aflat în limitele normalului sau, dacă vreţi, prin acceptarea valabilităţii principiului „ce ţie nu-ţi place altuia nu-i face".

ACCENTE

RĂZVAN PAUL

Despre o altă nostalgie a comunismului

Este, desigur, riscant şi inoportún să vorbeşti în România de astăzi, încă traumatizată de experienţa perioadei totalitare, despre o anumită frumuseţe a comunismului şi despre o nostalgie care o însoţeşte. Şi pare oarecum inadecvat să-ţi permiţi o detaşare estetică atunci cînd abordezi un subiect atît de predispus judecăţilor de ordin afectiv şi moral. Totuşi, trebuie spus că o experienţă unică cum a fost aceea de a trăi într-un regim comunist poate fi privită şi altfel decît resentimentar, şi amintirea poate naşte, în unele cazuri, chiar bucurie intelectuală.

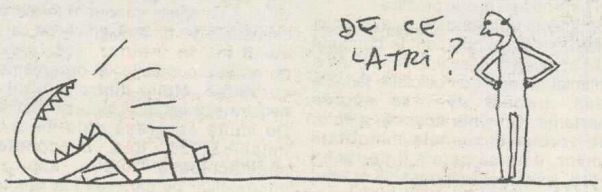

Mai degrabă decît în oricare alt tip de societate, în comunism şcoala era organizată după rigorile unui regiment militar, iar educaţia se făcea în maniera instrucţiei din armată. De la şoimii patriei pînă la pionieri şi utecişti, tot ce însemna tînăr trebuia să fie pregătit temeinic pentru o luptă, şi anume, pentru lupta de apărare a societăţii socialiste şi a cuceririlor ei. Termenii folosiţi în sistem sînt relevanţi pentru ideea de pregătire armată a elevului; de exemplu, în şcoala generală, a cărei experienţă sub comunism s-a întîmplat să o trăiesc, instrucţia era structurată pe grupe, detaşamente şi unităţi. Prin urmare, existau şi comandanţi pentru fiecare mic „batalion", „tovarăşii" profesori ne erau comandant-instructori, iar raportul de la subaltern la comandant se dădea salutînd întotdeauna cu mîna dreaptă la frunte. Totul era exact ca în armată şi, ca în orice armată ideologică, se urmărea, cu siguranţă, îndobitocirea şi mutilarea.

Prin urmare, afirmaţia că educaţia comunistă a însemnat inoculareа brutală a celui mai rigid uniformism nu este deloc o exagerare. Şi, desigur, pentru insul conştient de lumea în care trăia, imaginea societăţii dirijate, a marşului general şi a defilării grimasate nu putea fi decît una terifiantă şi cutremurătoare. Dar, pentru tînărul aflat încă la vîrsta inconştienţei – constat acum cu uimire –, tenebroasa lume comunistă părea uneori frumoasă, şi nu doar ca urmare a vrăjii inerente copilăriei, ci şi prin spiritul strîmt al „uniformei" pus în joc.

Sînt lucruri legate de „uniformă" pe care mi le amintesc ca trăindu-le cu înflăcărare şi „avînt revoluţionar" şi ca fiind însoţite de o bucurie inocentă şi pasionată, tot la fel cum sînt lucruri care îmi apar frumoase abia acum, privind înapoi. Într-un sens strict estetic, pot vorbi aşadar de o dublă nostalgie a comunismului. Nostalgia mea este, pe de o parte, pentru o societate urîtă, chiar groaznică, pe care starea de inconştienţă a ştiut, însă, să o trăiască frumos, iar pe de altă parte, pentru o lume străinie, „extraterestră", care acum pare incredibilă şi irespirabilă, dar care a fost, totuşi, experimentată pe viu.

Constatarea uimitoare care mi se impune este aceea că un uniformism sufocant, impus în şcoala comunistă printr-o educaţie ineptă, a putut să creeze o formă unică de bucurie şi o zonă stranie de frumuseţe, unele cu greu asimilabile şi inteligibile astăzi.

Întotdeauna, sfîrşitul verii mă găsea aşteptînd cu febrilitate începerea şcolii, iar bucuria primei zile de şcoală era tocmai pentru reintrarea în ordine, pentru regăsirea simbolismului şi ceremonialului pionieresc. Ele îmi sugerau, pesemne, un sentiment al triumfalismului, de care se legau, probabil, şi mîndria clipei în care erai făcut pionier şi intonarea pasionată a imnului. Acest simbolism şi ceremonial dădeau naştere, de asemenea, unui sentiment de entuziasm, deoarece simţeai că aparţii de ceva măreţ, la fel ca în senzaţia ciudată de a fi parte dintr-o lozincă scrisă cu trupuri umane pe un teren de fotbal. Forma cea mai subtilă a acestui tip de bucurie înregimentată (de data aceasta una conştientă) este aceea regăsibilă în ideea lui Noica despre cultura de performanţă, despre „cei 22" care trebuie să dea seama de spiritul poporului nostru.

Aproape că este nevoie de o asceză a amintirii ca să-ţi recuperezi sentimentele trăite în „uniforma" comunistă. De ce? Nu pentru că ar fi trecut mult timp, dar a venit subit un alt timp, care l-a înlocuit pe celălalt, a avut loc o ruptură calitativă şi o descătuşare bruscă, însoţite de o refulare la fel de bruscă şi de voinţa de a uita. Lumea cealaltă pare acum de neimaginat, străină în mod perfect, cum îl caracteriza Gabriel Liiceanu pe activistul de partid. Dar întreg ritualul comunist, nu doar activistul, este „aburul unui infern inaccesibil". Fiind inaccesibilă şi totuşi trăită pe viu, această lume ascunde o frumuseţe fascinantă (or, judecata fiind strict estetică, nostalgia aceasta nu are în nici un fel de-a face cu regretul).

„Uniforma" îmbrăcată obligatoriu în şcoala comunistă a pus în joc un set de stereotipuri funcţionale care, prin ruptura intervenită în 1989 şi prin libertatea inedită de după revoluţie, s-au transformat în arhetipuri îngheţate. Astfel, stereotipurile organic trăite în comunism au devenit peste noapte arhetipuri, unele străine şi neasimilabile, şi de aici – din suprapunerea firescului şi a nefirescului –, s-a născut o fascinaţie de un tip unic. Deşi parţial tragice, lucrurile stau totuşi astfel: chipul mutilat şi brăzdat de răni ascunde, şi de data aceasta, tăieturi care să semene a zîmbet.

Sînt rromii ţinta unor violenţe

Delegaţia Comisiei Europene în România a organizat marţi, 5 august, cu reprezentanţii asociaţiilor rromilor, ai ambasadelor străine la Bucureşti, ai poliţiei şi mass-media o întîlnire pe tema „Agenda 2000. Rromii: un popor european, o problemă europeană". Subiectele dezbătute au încercat să explice cauzele pentru care problema rromilor este, în opinia CE, singurul punct slab al României la capitolul politic.

STEFFEN SKOVMAND (consilier al integrării europene în Delegaţia Comisiei Europene în România): O parte importantă din volumul I al **Agendei 2000**, intitulată „Provocarea lărgirii", analizează problema minorităţilor şi protecţia acestora în regiunea central şi est-europeană. La pagina 53 a acestui document se menţionează: *„Cu excepţia situaţiei minorităţii rromilor într-un număr de state candidate, care ne dă motive de îngrijorare, integrarea minorităţilor în societăţile acestora este în general satisfăcătoare."* Şi se concluzionează: *„Cu toate că există nevoia de a se înregistra progres în unele din aceste ţări candidate, cu privire la exersarea democraţiei şi la protecţia minorităţilor, numai un stat candidat, anume Slovacia, nu îndeplineşte condiţiile politice stabilite de Consiliul European de la Copenhaga".* În opinia asupra României se observă o abordare în general pozitivă. Sînt referiri la minorităţile naţionale care au drepturi speciale de reprezentare, referinţe la situaţia minorităţii maghiare, care s-a îmbunătăţit apreciabil. De la preluarea puterii de către noul guvern, România este pe cale să îndeplinească condiţiile politice stabilite de Consiliul de la Copenhaga. Există, însă, în documentul amintit mai multe fraze care se ocupă de problema rromilor, în care se precizează că este nevoie de mai multă informaţie în cazul acestei etnii. Problema există, dar trebuie văzută în context. În cadrul **Agendei 2000** este specificată crearea unui nou parteneriat pentru aderare care implică redactarea unor rapoarte anuale din partea Consiliului Europei şi o reevaluare făcută de Comisia Europeană, exact pe acest subiect, la sfîrşitul anului 1998.

Problema rromilor – singurul obstacol politic într-o mai bună evaluare a României

NICOLAE GHEORGHE (director al Centrului de studii Romani CRISS): Pentru fiecare ţară menţionată în cadrul **Agendei 2000** există un paragraf despre situaţia rromilor, printre celelalte minorităţi. Dacă problema minorităţii maghiare este în momentul de faţă considerată satisfăcătoare, avînd în vedere ultimele îmbunătăţiri în statutul ei politic şi juridic, nu acelaşi lucru se poate spune şi despre drepturile rromilor. În document se apreciază că, în viaţa cotidiană, rromii sînt deseori ţinta unor acte de violenţă, de agresiune, de hărţuială, fie din partea unor segmente ale populaţiei civile, cum ar fi în Cehia, fie, în cazul României şi al Bulgariei, din partea poliţiei. Pe lîngă ele, se ilustrează care sînt sferele discriminării în viaţa de zi cu zi. Nimeni nu este învinovăţit de situaţia în care se află rromii, ci se pune în evidenţă, din punct de vedere sociologic şi cultural, o anumită tradiţie pe care toate ţările o moştenesc şi o responsabilitate a rromilor înşişi. Se evidenţiază şi o responsabilitate a părţii organizate a societăţii, respectiv guvernul. Comisia Europeană recomandă, în primul rînd, o mai bună cunoaştere a situaţiei. Este pusă în evidenţă necesitatea de a efectua anchete sistematice, corecte, de stabilire a numărului rromilor, care este apreciat între 4–7% în fiecare ţară. Se solicită statistici documentate privind inegalitatea de şanse dintre rromi şi restul populaţiei. În cazul României este apreciat faptul că guvernul şi-a anunţat intenţia de a găsi o rezolvare acestor probleme, a anunţat anumite măsuri, pe care încă nu le-a pus în practică.

Steffen Skovmand, Mădălin Voicu şi Nicolae Păun

Problema rromilor este, în momentul de faţă, singurul obstacol la capitolul politic în calea unei evaluări mai bune a României în raport cu celelalte ţări. De aceea, trebuie să i se acorde importanţă. Credinţa noastră, a celor care vorbim în numele minorităţii rromilor, este că putem fi parteneri corecţi, oneşti şi responsabili ai unui dialog care să nu fie situat exclusiv în sfera infracţionalităţii, cu discuţii exclusive despre mafia ţigănească. La mijlocul secolului trecut, cele două principate române au înţeles că fără desfiinţarea robiei ţiganilor nu se poate face un stat unitar. În anul 1997, opinia publică şi politică din România trebuie să înţeleagă că nu se poate intra în UE fără a rezolva în mod competent problema decalajului de dezvoltare dintre rromi şi restul populaţiei, precum şi problema combaterii discriminării şi a situaţiilor de violenţă pe care le întîmpină această populaţie.

Pămînt pentru rromii din agricultură

VASILE IONESCU (Fundaţia culturală Aven Amentza): Am fost interesat în toţi aceşti ani să văd cum au găsit de cuviinţă instituţiile statului să încerce o rezolvare a problemelor rromilor. Am fost uimit să văd că, de pildă, grupul parlamentar al minorităţilor naţionale nu a avut nici o iniţiativă din 1990 pînă acum. Ministerul de Externe, în afară de acel memorandum din 1995, prin care intervenea la nivelul instituţiilor şi propunea termenul „ţigani" în detrimentul celui de „rromi" prin care ne-am autodefinit, nu a făcut nimic. Ministerul Culturii a încercat în 1994 derularea unui program de dezvoltare culturală, pe care l-a abandonat. În privinţa Ministerului Agriculturii am semnalat importanţa acestuia încă din 1990, în momentul cînd se dezbătea *Legea fondului funciar*, în speranţa unui amendament care să îi aibă în vedere şi pe cei peste 50% din rromii din România lucrători în agricultură. Noua variantă a *Legii fondului funciar* care se pregăteşte va provoca un nou val de migraţie a rromilor, pentru că IAS-urile folosesc rromii ca forţă de muncă.

Vrem să înfiinţăm o bancă de date, nu un serviciu secret

MĂDĂLIN VOICU (deputat din partea minorităţii rromilor): Consider că este un sprijin important tot ce vine dinafară, legat de problemele pe care le avem noi în interior. Mă refer la rapoartele comisiilor şi organismelor europene. Multe dintre iniţiativele noastre sînt bagatelizate, minimalizate. De multe ori presa deformează şi încearcă să dea o conotaţie spectaculoasă sau explozivă informaţiilor pe care noi i le remitem, transformă o ştire normală într-una care să producă senzaţie, să facă un mic scandal în jurul tuturor iniţiativelor noastre. Instituţiile statului încurajează această indiferenţă legată de problemele noastre. Noi nu cerem autonomie teritorială, poziţii politice sau anumite drepturi, ci pur şi simplu dorim să fim o parte integrantă a naţiunii române, prin tot ceea ce ştim noi să facem bun. Vreau să fac o referire la o intenţie lăudabilă şi benefică – care, din păcate, n-a fost percepută aşa –, aceea de a înfiinţa, în cadrul Convenţiei semnate de **Partida Rromilor**, **Fundaţia Aven Amentza** şi **Centrul Romani CRISS**, un organism, o reţea de informaţii şi protecţie, de siguranţă a informaţiilor şi a opiniei noastre. Scopul este de a crea o bancă de date obiective, pentru a le putea oferi instituţiilor şi celor interesaţi, inclusiv mass-media, în aşa fel încît să nu se mai deformeze acţiunile noastre sociale, politice şi culturale, nu un serviciu secret.

Să respectăm legile, indiferent de etnia căreia îi aparţinem

GABRIEL MICU (Departamentul pentru minorităţi naţionale al Guvernului): Doresc să ating doar trei chestiuni. Prima, referitoare la instituţionalizarea problemei rromilor, pe care guvernul României a simţit nevoia să o facă. Există deja în cadrul departamentului un oficiu pentru integrarea rromilor. Avem mare nevoie de sprijinul reprezentanţilor rromilor care, în decursul vremii, s-au ocupat de această problematică. A doua chestiune pe care doream să o subliniez este faptul că, în viitorul apropiat, Departamentul pentru protecţia minorităţilor naţionale va încerca un dialog efectiv şi eficient între partea guvernamentală şi organizaţiile neguvernamentale ale minorităţii rromilor, pentru ca în urma acestui dialog să creionăm o strategie comună de acţiune. În ceea ce priveşte a treia chestiune, aş vrea să spun că primul lucru pe care ar trebui să-l facem este să respectăm cu toţii legile, aşa cum sînt ele, indiferent de etnia căreia îi aparţinem.

Protocol între Partida Rromilor şi Inspectoratul General al Poliţiei

NICOLAE PĂUN (preşedintele Partidei Rromilor): De cele mai multe ori, minoritatea rromilor din România a fost condamnată pentru faptul că nu a afişat o omogenitate din punct de vedere politic, că au existat foarte multe organizaţii, fie comparate cu cástele, fie la nivel naţional sau pe specific. Constituţia, la art. 59, alin. 2, reglementează definitiv această problemă: numai o singură organizaţie poate reprezenta o minoritate la nivel naţional, cu reprezentant unic. **Partida Rromilor** a făcut o analiză cu privire la activitatea celorlalte organizaţii ale rromilor, din '90 pînă în '97, şi a ajuns la rezultatul că singurele organizaţii pe care ne putem baza sînt **Romani CRISS** şi **Aven Amentza**. Pentru a sublinia modul de gîndire a liderilor şi a nu mai fi confuzi, **Partida Rromilor**, **Romani CRISS** şi **Aven Amentza** au încheiat o *Convenţie de colaborare* pînă în anul 2002 şi fiecare îşi va canaliza activităţile conform specificului. În cazul de faţă, d-l Nicolae Gheorghe va lucra pe programe–proiecte, iar **Partida Rromilor** va pregăti viitorii consilieri care vor acţiona în aparatul administrativ, conform *Legii 69*, şi va încerca să pregătească grupul parlamentar şi senatorial de care este nevoie. De asemenea, **Partida Rromilor** vizează încheierea unui protocol cu **Inspectoratul General al Poliţiei**, în vederea reducerii gradului infracţional. Din punct de vedere social şi cultural, d-l Vasile Ionescu are în vedere o serie de programe specifice. Pentru aceasta ám încheiat *Convenţia-cadru* şi vrem să dovedim că sîntem în primul rînd cetăţeni ai acestui stat şi că vom fi la zi cu problemele la care guvernul României ne va solicita rezolvarea. Anumite instituţii încă privesc minoritatea noastră cu neîncredere şi suspiciune.

Agresarea rromilor de către poliţie

NICOLAE GHEORGHE: Prin termenul de „agresare" noi am înţeles

din partea poliției române?

efectuarea de razii în comunitățile de rromi, situațiile de molestare a unor cetățeni români de etnie rroma, conduși în contextul legii la secția de poliție, dar asupra cărora s-au făcut presiuni extralegale. Avem o listă de plîngeri individuale adresate de cetățeni rromi nouă sau altor organizații pentru drepturile omului. Știm că poliția face de fiecare dată anchete asupra acestor cazuri, iar în unele situații s-a hotărît pedepsirea celor implicați în asemenea acțiuni. Ultimul caz care a ajuns la cunoștința noastră este din Mangalia, unde cetățeanul Cobzaru Belmondo ne-a sesizat că la data de 15 iulie a fost bătut de doi subofițeri de la poliția din localitate. Cazul este deja în investigație la organele de specialitate și la APADOR-CH. Un alt exemplu este cel legat de informarea publicului românesc în legătură cu **Agenda 2000**, prin intermediul ziarului *Adevărul*, la 24 iulie a.c., unde a fost citat trunchiat paragraful din *Raportul Comisiei Europene*, fără să se traducă faptul că acolo se spune că aceste situații de violență rămîn nepedepsite. Problema pe care am semnalat-o de ani de zile se referă la situațiile de violență colective împotriva rromilor (puse în scenă de diferite segmente ale populației civile, de locuitori români, maghiari sau o combinație de minorități), situații de locuințe incendiate, alungare din localitățile respective, persoane bătute sau omorîte în incidente care au avut inițial caracterul unor diferende personale, dar care apoi s-au amplificat sub forma unor agresiuni de grup. Din cele 37 de evenimente monitorizate de organizațiile pentru drepturile omului, numai în două situații, după știința mea, s-au pronunțat sentințe de condamnare penală a făptuitorilor. În 1993, la Vălenii Lăpușului au fost condamnați, cu suspendarea pedepsei, nouă cetățeni din localitate pentru incendierea caselor unor rromi, iar la Racșa, în județul Satu Mare, au fost condamnate 19 persoane. Se mai află pe rol încă cinci dosare, în care s-a terminat ancheta poliției și procuraturii. În unele, dezbaterea durează de ani, cazul cel mai flagrant este cel de la Mihail Kogălniceanu, județul Constanța, unde, după doi ani de investigații și dezbateri în instanță, dosarul a fost trimis pentru completarea anchetei la Poliția Constanța, unde se află și acum. Exemplele aduse în discuție arată că funcționarea instituțiilor statului de drept este încă instabilă. Se face foarte multă „publicitate" despre acțiunile comise de rromi, prezentate sub formă apocaliptică (de crimă organizată, de mafie, de rețele de mafie a rromilor), dar nu se spune suficient despre rromi omorîți, cum s-a întîmplat în Plăiești de Jos, din județul Harghita, în iunie 1991, unde poliția nu a făcut nici pînă în prezent ancheta. Ne aflăm în anul campaniei internaționale împotriva rasismului, inițiat de Comisia Europeană, și dorim ca să fie dat un puternic semnal politic din partea celor mai competente foruri, în sensul că astfel de situații nu sînt scuzabile, iar în România vor fi întotdeauna pedepsite. Nici unul din guvernele care s-au succedat din 1990 pînă acum nu a formulat public această condamnare clară, așa cum cere art. 40 al *Documentului OSCE de la Copenhaga*, din 1990.

Cîți români nu se plîng zilnic că n-au fost corect tratați de poliție?

PAUL ABRAHAM (șeful Inspectoratului General al Poliției): Se invocă mereu documentul Comisiei Europene, dar sursele de unde au fost luate informațiile sînt numai organizațiile nonguvernamentale și, de regulă, cele care vizează etnia rromilor. În opinia mea, nu există o politică de stat care să facă discriminări, de orice ordin. Nu mă exprim în legătură cu sfera politicului, dar despre cea a juridicului și a activității poliției afirm cu siguranță că nu există ordine care să discrimineze un cetățean care a săvîrșit o faptă penală în raport cu alt cetățean. Dacă a fost bătut d-l Belmondo din Mangalia – ultimul și singurul eveniment din 1997 (ceea ce ar putea să ne ducă la concluzia că ne îndreptăm, totuși, spre un stat care își propune să asigure drepturile omului în cele mai bune condiții, fiindcă cele mai multe exemple sînt date din primii ani ai democrației noastre tinere) –, înseamnă, din punctul său de vedere, că a fost violentat sau i s-a aplicat un tratament neadecvat. Cîți cetățeni români nu se plîng zilnic că au fost tratați într-o manieră nu tocmai potrivită cu drepturile omului? De regulă, cei care nu au dreptate într-o dispută oarecare invocă, cu probe mai mult sau mai puțin temeinice, vinovăția organului de stat. Eu nu neg faptul că în activitatea poliției ar putea fi și sincope. Sînt unele exemple de polițiști care au greșit, dar nu ca urmare a faptului că au acționat pentru a discrimina un rrom sau altă etnie din România, ci pentru faptul că au aplicat greșit legea, că nu s-au informat corespunzător, că au fost anumite influențe pe plan local etc. Părerea mea este că se abuzează foarte mult acum de Comisia Europeană și de documentul difuzat. Deoarece d-l Nicolae Gheorghe este sociolog, aș vrea să-i pun o singură întrebare: care au fost instrumentele științifice utilizate pentru a ajunge la aceste concluzii inserate și în documentul CE? Vreau să tratăm problema cu seriozitate și să nu exagerăm. Este în joc situația României și nu avem dreptul, indiferent cărei etnii aparținem, să denigrăm țara și, după unele aspecte izolate, să tragem concluzii și să arătăm că în România sînt tulburări. Altfel, ne vom trezi că și alte etnii vor afirma că anumiți cetățeni ai lor au suferit rigorile legii și de vină sînt organele de stat române. Rămîn surprins de faptul că în acest document al Comisiei Europene se fac aprecieri directe la activitatea poliției.

Domnul Nicolae Gheorghe a prezentat date care nu corespund realității

Sîntem în curs de a face noi demersuri pentru a asigura integrarea și reinserția socială a celor care fac parte din etnia rromilor. Singura instituție care a participat la ultima întîlnire cu rromii a fost poliția. Cineva a apreciat atunci că statul român nu s-a prezentat decît prin organele sale represive, ca să facă ordine sau să trateze cu anumiți reprezentanți din partea rromilor. Eu consider că este o greșeală. Trebuie să fim demni, să prezentăm situația pe baza unor realități. D-l Nicolae Gheorghe a prezentat date despre care am tăria morală să spun că nu corespund realității. Cazul din județul Giurgiu, de exemplu, unde avem greutăți chiar cu punerea în executare a unor hotărîri judecătorești. Noi nu trebuie să transformăm un abuz în alt abuz sau să realimentăm un conflict. Oare nici un român sau cetățean de altă etnie, maghiar, german, n-a fost victima unei agresiuni a rromilor? Am cerut public tuturor organismelor parlamentare, asociațiilor și fundațiilor de rromi care doresc cu adevărat să rezolve problema rromilor să colaboreze cu noi. Vor primi tot sprijinul de specialitate pentru reinserția celor care au săvîrșit infracțiuni și pentru alte probleme sociale. D-l ministru de Interne a afirmat că va da posibilitatea ca rromii să urmeze Academia de Poliție, iar acolo unde această etnie este majoritară va organiza serviciul cu reprezentanți ai rromilor. Nu prin conferințe de presă, nu prin atitudini în diferite publicații și plîngeri la organisme internaționale se vor rezolva problemele. Aș vrea să văd organizații care să recomande candidați competitivi pentru Academia de Poliție. Am propus să facem discriminări pozitive, în sensul de a da locuri speciale acestei etnii și mi s-a răspuns că rromii nu sînt handicapați. În ceea ce privește folosirea terminologiei, pentru care am fost de mai multe ori criticat, o vom folosi pe aceea de „rromi–țigani", utilizată de Comisia Europeană. În cursul întîlnirii amintite am ridicat problema denumirii și am afirmat: *„rromii din România"*, însă cineva mi-a răspuns *„eu sînt țigan"*. Respect punctul de vedere al acelui om. Nu trebuie să ne formalizăm și să ne ascundem după chestiuni de formă. Să le analizăm și pe cele de conținut, care vizează aspecte de ordin economic, educațional, de asistență socială etc., în care trebuie să intervină în primul rînd reprezentanții etniei rromilor. Rețineți disponibilitatea noastră pentru a face toate demersurile necesare, în condițiile legilor, pentru a evita discuțiile neprincipiale și care, în fața opiniei publice naționale și mai ales internaționale, a forurilor și organismelor internaționale, compromit România. Ne putem trezi cu altă problemă decît problema rezolvată a maghiarilor: aceea a etniei rromilor. Sîntem dispuși să colaborăm de o manieră clară, fără nici un echivoc, cu această etnie.

Nicolae Gheorghe și Vasile Ionescu

EMILIAN NICOLAE (Asociația Studenților Rromi): În județul Giurgiu, începînd cu 1990, au fost cinci cazuri în care au fost incendiate și distruse peste 40 de case de rromi, iar în două din aceste situații oamenii au fost izgoniți din localitate. Unul din aceste cazuri, cel din Bolintin Deal, a stat pe rolul poliției șase ani. Iar pe rolul instanțelor de judecată, cazul respectiv, printre ale cărui victime mă număr și eu, a intrat în decembrie 1996, fără să se întrevadă nici acum posibilitatea că se va face dreptate.

NICOLAE GHEORGHE: Una dintre sursele de informare pentru Raport sînt documentele organizațiilor europene. În 1995, Parlamentul European a adoptat o rezoluție privind situația drepturilor omului și a minorităților în România, în care se menționează situațiile de agresiuni asupra rromilor. Întreaga documentație se află la Biblioteca Comisiei Europene. Nu cred că sînt informații subiective, deoarece ele se completează reciproc. A doua sursă a reprezentat-o studiul efectuat de noi pentru Comisia Europeană despre situația drepturilor rromilor în țările Europei Centrale și Europene. A fost un studiu care a durat două luni și pe care l-am predat Comisiei.

Nu există o mafie țigănească

MĂDĂLIN VOICU: Există tendința ca tot ceea ce este legat de cuvîntul „țigan" să fie trecut în peiorativ. Eu spun răspicat *„Sînt țigan!"*. Dar „țigan" în România înseamnă ceva rău. De aceea am dorit să ni se respecte opțiunea ca fiecare minoritate să-și spună așa cum vrea ea. Susțin că nu există o mafie țigănească. Dacă ar exista, aceasta ar conduce România! Există anumite acte de tip mafiot, dar nu se poate compara o infracțiune comisă într-o piață, unde un țigan a furat o găină sau un portofel, cu o infracțiune a unui mare magnat care se află acum la închisoare și care a devalizat bănci, a furat sute de milioane de dolari și a destabilizat economia națională. Mafia are niște reguli foarte clare. Țiganii sînt încă niște oameni dezorganizați. Afirmațiile referitoare la existența unei mafii țigănești nu fac decît să alimenteze o xenofobie și un naționalism care denotă că românii nu au ajuns la o maturitate și la un gen de a aborda lucrurile în mod civilizat. A fi tolerant este o calitate a unui popor matur. Toleranța nu este milă, ci caracteristica unui popor matur și civilizat.

NICOLAE PĂUN: Raportul Comisiei Europene a făcut o analiză care, ne place ori nu, reflectă o realitate. Dacă presa nu percepe acest mesaj și ajungem la un moment să ne faultăm de față cu arbitrul (Comunitatea Europeană), vom rămîne în același stadiu. Și să nu ne întrebăm, în anul 2000, de ce nu am intrat în UE.

Pagini realizate de GABRIELA ADAMEȘTEANU și ALIC MÎRZA

LÁSZLÓ TÖKÉS

Politica naţională română şi maghiară

Este deosebit de plăcut să vorbim la **timpul trecut** despre mizeria de care am avut parte cu toţii. După schimbările din '89 ne-am reamintit cu bucurie degajată de vicisitudinile crunte ale erei comuniste, deoarece am crezut că am trecut de ele definitiv. În primele săptămîni ale transformărilor am considerat că şi în privinţa problemelor naţionale şi minoritare sîntem într-o situaţie similară. Cu o naivitate sfîntă ne-am închipuit că problemele naţionale care ne divizaseră se vor rezolva în curînd şi popoarele noastre se vor regăsi definitiv în lupta nobilă dusă împotriva comunismului. Nu avea însă să treacă prea mult timp ca, prin evenimentele anarhice de la Bucureşti şi prin întunericul acelui „martie întunecat", să se abată peste noi **toate mizeriile postcomunismului**, în întreaga lor realitate.

În prezent, însă, cînd guvernarea de şapte luni a guvernului democratic pare să atenueze efectiv moştenirea blestemată a comunismului şi în ţară începe a se arăta germenii schimbării, trebuie să credem că mizeria postcomunismului nu este mai mult şi nici altceva decît acele „dureri ale facerii" care poartă în ele promisiunile unei **noi vieţi**, ale unei **lumi noi**.

Universitatea de vară „Bálványos" a menţinut dialogul a două popoare

Este o mare bucurie şi satisfacţie pentru mine că, în paralel cu alte asemenea manifestări din bazinul carpatic, în organizarea tinerilor democraţi din România şi Ungaria, are loc a opta oară – de această dată la Băile Tuşnad – această universitate de vară. Devansînd mult actuala îmbunătăţire a relaţiilor oficiale româno-maghiare, **Universitatea de Vară „Bálványos"**, cu o clarviziune politică exemplară şi consecvenţă neabătută, a creat şi a menţinut dialogul elitei politice a celor două popoare, anticipînd parcă cotitura politică produsă în România în noiembrie anul trecut, în urma căreia la conducerea ţării au ajuns unii dintre eminenţii conferenţiari ai universităţii de vară, ca de exemplu preşedintele **Emil Constantinescu** şi ministrul de externe **Adrian Severin**. Am impresia că adevăratele rădăcini ale autenticei apropieri româno-maghiare trebuiesc căutate nu atît în tratatul de bază încheiat între guvernele postcomuniste ale ţărilor noastre, cît în iniţiativele, aspiraţiile şi căutările de drumuri de tipul celor de la întrunirile de la Bálványos.

Pe de altă parte, convingerea mea personală este că o adevărată **reconciliere** se poate realiza numai între acele puteri şi partide politice **angajate din punct de vedere naţional**, care nu sînt nicidecum caracterizate de un exclusivism naţionalist, dar nici de atitudinea internaţionalistă, cosmopolită a celor fără de identitate naţională. În acest sens, din partea cursului politic **iliescian**, aliat cu partidele naţionalist-extremiste, a fost o greşeală fatală sacrificarea adevăratelor interese naţionale româneşti în numele reprezentării deformate a intereselor naţionale. Pe de altă parte, nici interesele naţiunii maghiare nu pot fi servite **de o politică** dispusă să sacrifice pe altarul unei politici integraţioniste prost înţelese viitorul comunităţilor naţionale maghiare de dincolo de graniţele Ungariei.

Tematica de azi a celei de-a VIII-a Universităţi de Vară („Politica naţională română şi maghiară") relevă cu un accent deosebit: fără clarificarea problemelor naţionale, a intereselor naţionale reale, a asumării identităţii proprii a naţiunilor noastre angajate politic, nu putem vorbi nici de **soluţii** adevărate şi nu putem spera nici într-o **reconciliere** sinceră.

Apreciez ca un rezultat deosebit al perioadei de după schimbările din '89 şi, în acest context, al tradiţionalului **dialog de la Bálványos** faptul că putem discuta, că ne putem consfătui liberi şi lucizi despre **probleme naţionale** şi **politică naţională**. În zilele de azi, această posibilitate este o condiţie de la sine înţeleasă. Pe lîngă toate acestea, să nu uităm însă că, în urma conflagraţiilor mondiale din acest secol, precum şi a moştenirii istorico-ideologice de deznaţionalizare de tip comunist care mai persistă şi în zilele de azi, la şapte ani după căderea dictaturilor de tip sovietic, abordînd confruntarea deschisă cu problemele naţionale, tratăm în continuare probleme tabu şi astfel facem ca **prejudecăţile** şi **interdicţiile** în care am fost prinşi să se năruie.

În deceniile precedente, de partea ungară, problemele de acest gen au fost reduse la tăcere de o amnezie istorico-politică. Pe timpul erei „kádáriene" a Ungariei, urmare a sentimentului colectiv de **„culpabilitate"** imprimat naţiunii maghiare, pe drept vorbind, a fost chiar interzisă abordarea problemelor naţionale vitale. Într-o şi mai mare măsură acest lucru a fost valabil în cazul minorităţilor maghiare care trăiesc în ţările învecinate. Simpla ridicare a unor astfel de probleme a avut drept consecinţă reînvierea imediată a acuzaţiilor binecunoscute ale şovinismului, iredentismului şi separatismului. Asumarea naturală a identităţii noastre proprii prezentase pericole deosebite.

În privinţa problemei naţionale, de **partea română** aveam de-a face cu o situaţie total diferită, însă tot atît de deformată. Partidul Comunist Român şi-a combinat ideologia cu o mitologie naţională excesivă, punînd cu „succes" tradiţionala concepţie istorică română în slujba propriilor sale interese politice.

Deformările naţionale, naţional-politice de diferită natură care se regăsesc de ambele părţi pot fi considerate deopotrivă mizerii ale postcomunismului. Este un pas important că în urma transformărilor de după '89 ne putem în fine descotorosi de aceste îngrădiri politice şi ideologice şi, în spiritul libertăţii conştiinţei, a cugetului, a opiniei şi a cercetării ştiinţifice, trecînd peste exclusivismul naţional sîntem în măsură să purtăm un dialog privind problematica „delicată" a propriilor noastre aspiraţii naţionale şi a trecutului nostru comun caracterizat în multe privinţe de controverse antagoniste.

Pentru un parteneriat de la egal la egal

Tocmai din această poziţie a discuţiei de bază se deduce necesitatea ca, lăsînd în urmă „mizeria", confruntările din trecut şi prejudecăţile menţinute în mare parte artificial, să avem înclinaţia şi să fim capabili de a ne **respecta** reciproc identitatea naţională şi de a recunoaşte reciproc **dreptul de existenţă** a aspiraţiilor de politică naţională al ambelor părţi. Ar fi deosebit de important să eliberăm relaţiile bilaterale româno-maghiare de deprinderile negative din trecut, iar confruntarea **imaginii reciproce de duşmănie** ce s-a format să fie schimbată de **complementaritatea** valorilor naţionale şi a scopurilor reciproc compatibile.

Din punct de vedere minoritar, acest lucru ar fi cu atît mai de dorit, deoarece principalul învins al confruntării naţionale româno-maghiare este chiar comunitatea maghiară din Transilvania, ea fiind ţinta naţionalismului majoritar român. Avînd în vedere **interesele naţionale române** bine concepute, modificarea şi soluţionarea relaţiilor noastre par tot aşa de importante, dacă înţelegem că majoritatea naţională este şi ea „ostatecul" minorităţii.

Trauma Trianonului, care a afectat ambele părţi într-un anumit mod, precum şi **convulsiile** antagoniste minoritar-majoritare din Ardeal, ce persistă de mai bine de 75 de ani, nu se pot nicidecum debloca urmînd calea doctrinei de mult depăşite a „neamestecului" în treburile interne ale celor două părţi, ci numai în cadrul unei **relaţii de parteneriat de la egal la egal** între naţiunea română şi maghiară. În acest context, problema minoritară maghiară din România nu este o „problemă internă", ci parte integrantă a relaţiilor bilaterale româno-maghiare.

Noua politică de vecinătate, bazată pe „parteneriatul strategic", a guvernului român ne conduce spre o concluzie similară.

În privinţa concepţiei comune privind politica naţională şi a dialogului sîntem doar la început. Din acest punct de vedere, universitatea de la Bálványos – Băile Tuşnad – duce o muncă de pionierat de un curaj ideologico-politic de excepţie.

Aducerea pe ordinea de zi a acestei tematici este deosebit de actuală în contextul **integrării europene** – prioritate politică a ambelor părţi – şi în special în contextul invitării recente a Ungariei la tratativele pentru aderarea la structurile **NATO**.

Puterile postcomuniste şi naţionaliste ajunse în opoziţie uneltesc pentru ca decalajul existent în procesul de integrare a celor două ţări, prin neadmiterea României la tratativele pentru primul val să inducă noi tensiuni între naţiunile noastre, alimentînd astfel din nou propaganda naţionalistă abia atenuată. Adepţii din Vest ai orientării democratice se tem pe bună dreptate de această evoluţie. De partea noastră s-a formulat şi temerea că admiterea Ungariei în structura militară va duce la lăsarea unei noi **„cortine de fier politice"** în faţa minorităţii maghiare.

Avînd în vedere toate acestea, la întîlnirea lor de la Praga, miniştrii de externe ai ţărilor admise în primul val au căzut la înţelegere că *„nu trebuie admisă formarea unei noi linii de frontieră în zonă şi nici schimbarea **tendinţelor euro-atlantice** în ţările neadmise în primul val"*. Conform punctului de vedere ungar, avînd deplinul consens al partidelor parlamentare: *„Una dintre cele mai importante sarcini care stă în faţa politicii externe maghiare ar fi evitarea situaţiei ca vreuna dintre ţările care aspiră la aderare, însă deocamdată nu a fost admisă, să reacţioneze cu gelozie sau suspiciune la invitarea Ungariei la tratative"* – a declarat ministrul de externe **László Kovács**. Preşedintele Partidului Tinerilor Democraţi (Fidesz – MPP) din Ungaria, **Viktor Orbán**, *„a considerat o sarcină importantă ca de pe acum Ungaria să înceapă tratarea problemelor ce s-au ivit în relaţiile bilaterale în urma admiterii sale"*.

Declaraţiile româneşti competente de după summit-ul de la Madrid sînt în deplin unison cu poziţia maghiară. Ne liniştesţe şi ne inspiră încredere faptul că, în pofida neîndeplinirii momentane a aşteptărilor intense ale românilor, în politica externă românească, în **orientarea pro-vestică** a României nu s-a produs nici o schimbare. Consecvenţa politicii externe româneşti se poate considera în acelaşi timp naturală şi logică deoarece, în caz contrar, şi-ar pierde credibilitatea toate cele întreprinse de ea pentru integrare, în domeniul îmbunătăţirii relaţiilor de bună vecinătate şi în politica minoritară.

Sintetizînd experienţele comune ale procesului de integrare europeană, constatăm, înainte de toate, că între naţiunea română şi maghiară s-a conturat o **unitate de interese şi poziţii**, lucru aproape fără precedent în istoria celor două ţări. *„Tristeţea comună română şi maghiară"* evocată de poetul Ady Endre s-a materializat, în fine, la nivel politic şi începe să se articuleze şi în tendinţele de politică externă comune concertate.

Mizeriile comune ale postcomunismului predestinează şi ele cele două naţiuni pe poziţii similare. Înfrîngerea moştenirii vechiului regim, lichidarea mizeriei sociale, economice şi spirituale lăsată în urmă de acesta, scopurile comune ale transformărilor democratice ne apropie şi ele. **Interesele noastre comune şi dependenţa reciprocă** depăşesc cu mult toate cele ce ne despart.

Putem conchide cu curaj, putem să formulăm chiar ca o **axiomă a politicii naţionale** că: politicile naţionale corecte ale României şi Ungariei nu pot fi în nici un caz în contradicţie. În cazul în care cele două naţiuni ar ajunge din nou într-o situaţie conflictuală, am repeta erorile şi rătăcirile politice de odinioară.

România nu a reuşit să integreze minoritatea maghiară „în statul naţional" de tip exclusivist, rigid şi de caracter centralist

Singurul **punct** într-adevăr **vulnerabil** şi grea **piatră de încercare** a relaţiilor dintre Ungaria şi România, a comuniunii de interese politice ale naţiunilor română şi maghiară este situaţia comunităţii maghiare din Transilvania, cu alte cuvinte problema minoritară maghiară. Acesta este **punctul nevralgic** al relaţiilor noastre, care defineşte pînă la urmă soarta politicii naţionale române şi maghiare şi va hotărî viitorul şi viabilitatea politicii actuale a celor două naţiuni.

Concluzia noastră este cu atît mai valabilă în cazul României, avînd în vedere că pe teritoriul ei trăieşte o minoritate maghiară avînd o populaţie echivalentă cu a unei ţări mai mici. Faţă de **Ungaria**, care pe ansamblu a reuşit să facă faţă situaţiei create după Trianon problemeleor deosebit de grave ale părţilor din naţiune rămase în afara graniţelor ei, România, pînă în acest moment, nu a reuşit să „prelucreze" problemele şi provocările deosebite ale statalităţii din era ei modernă şi, în cadrul acesteia, urmînd linia tradiţiilor sale de

politică naţionalistă de mult depăşite, a fost incapabilă să rezolve situaţia minorităţilor naţionale; nu a reuşit să integreze minoritatea maghiară de două milioane de suflete în „statul naţional" de tip exclusivist, rigid şi cu caracter centralist.

Conform unui studiu substanţial al istoricului **Lajos Demény**, nu numai maghiarimea din România, dar şi majoritatea română a căzut în **„capcana statului naţional centralizat"** – montat de ea însăşi. În opinia sa, principala caracteristică a vieţii politice din România este ***„colectivismul etatist*** *îmbrăcat în culori naţionale"*, în cadrul căreia *„persistă în continuare în mod tacit dar în realitatea ei* ***centralismul democratic****, o relicvă a regimului comunist"*. În acest regim, *„interesul naţional este cel care domină totul: democraţia, organizaţiile proprii de orice fel ale societăţii civile, administrarea publică"* (sublinierile mele – T.L.).

Minimalismul tratatului de bază româno-maghiar

Din punctul de vedere al viitorului şi al politicii naţionale a României şi, în mod indirect, al nostru, al tuturor, **problema de fond** este următoarea: este oare în stare noua putere din România să rupă tradiţia politicii naţionale rigide de pînă acum, este oare ea în stare să facă deducţiile de politică internă care decurg din schimbarea orientării către Vest; va fi oare în stare să întreprindă o asemenea schimbare radicală în politica sa minoritară devenită posibilă care, depăşind minimalismul obişnuit al tratatului de bază româno-maghiar, să ducă la înfăptuirea reconcilierii istorice cu comunitatea maghiară din Transilvania? Găsirea răspunsurilor la aceste întrebări este de importanţă crucială şi pentru politica de stat şi naţională a Ungariei. În curînd se va decide dacă există într-adevăr voinţă politică sinceră din partea firavei democraţii româneşti pentru o **rupere de front în privinţa politicii minoritare**, sau în spatele rezultatelor pozitive relativ modeste ce au avut loc în privinţa problemelor minoritare din ultimele luni stau doar considerente conjuncturale şi tactice.

UDMR trebuie să fie conştientă de poziţia ei favorabilă de negociere

Miza, în orice caz, este deosebit de mare şi depăşeşte cu mult problemele minoritare. România se află la frontiera **Est-Vest**, aflîndu-se într-o situaţie în care încă nu s-a decis: va fi sau nu în stare să se integreze în acea Europă de Vest care a ieşit învingătoare din confruntarea istorică, sau va rămîne blocată în Est. Rezultatele surprinzătoare ale alegerilor din 1996, înfrîngerea ruşinoasă a urmaşilor comuniştilor, a naţionaliştilor care s-au încrezut în poziţiile lor care păreau a fi sigure, denotă recunoaşterea dimensiunilor mizei. Poate avem la ce spera împreună cu domnul profesor Demény şi din punct de vedere al politicii minoritare: *„într-o Europă aflată în pragul mileniului trei, conservarea unui regim depăşit nu are perspective şi, din această cauză, structura valorică a vieţii politice româneşti nu mai poate stagna într-o stare de amorţeală"*. Cu atît mai puţin cu cît procesul de raliere reprezintă un **interes naţional român de primă importanţă**.

România se află cu siguranţă la o **răscruce** de importanţă epocală. Integrarea europeană şi reconcilierea cu comunitatea maghiară îi oferă şansa istorică de a se ridica dintr-o poziţie ameninţată de la periferia continentului.

Politica naţională maghiară trebuie să aibă foarte serios în vedere acest interes primordial românesc. Uniunea Democrată Maghiară din România trebuie să fie şi ea conştientă nu numai de concordanţa de interese româno-maghiare favorabile ei, ci şi de **poziţia ei favorabilă de negociere**.

Să ne lăsăm de atitudinea mult prea precaută, conformistă, generată de situaţia noastră minoritară

În speranţa unui **progres pe linie de politică naţională**, ar fi timpul să se pună capăt politicii oportuniste de a urmări doar situaţiile existente, să ne lăsăm de atitudinea mult prea precaută, conformistă generată de situaţia noastră minoritară, cu acel stil politic minoritar tradiţional care sub semnul unui „realism şi pragmatism" prost înţeles este predispus să renunţe la scopurile de perspectivă, mulţumindu-se cu tratarea superficială a problemelor, de a da înapoi în faţa preponderenţei majoritare, care în loc de drepturi se mulţumeşte cu concesii, în loc de soluţii reale cu rezultate aparente sau de moment, mai mari sau mai mici.

În aceste strădanii contăm atît pe sprijinul, cît şi pe alianţa cu forţele politice româneşti clarvăzătoare şi de bună credinţă.

Text prezentat la Universitatea de Vară de la Bálványos, iulie 1997

(subtitlurile aparţin redacţiei)

Anularea recursului în anulare

Am primit la redacţie, cu rugămintea de a fi publicat, un memoriu adresat ministrului Justiţiei, Valeriu Stoica, într-o problemă care a suscitat serioase dispute chiar în rîndul magistraţilor: *recursul în anulare* **împotriva proprietarilor care, prin sentinţă judecătorească, îşi recîştigaseră casele confiscate în timpul regimului comunist. Măsura a adus serioase prejudicii României, pe plan extern, pentru că ea încalcă drepturile foştilor proprietari, faţă de care statul de după '89 se angajase să le retrocedeze bunurile confiscate. Reamintim în cîteva rînduri cum s-a ajuns aici. În noiembrie 1993, preşedintele Ion Iliescu, printr-un discurs ţinut la Satu Mare, „recomanda" fostului procuror general de atunci, Vasile Manea Drăgulin, introducerea** *recursului în anulare* **împotriva sentinţelor în procesele civile, prin care proprietarii îşi recîştigaseră casele naţionalizate. Vasile Manea Drăgulin s-a conformat, politica sa fiind continuată de actualul procuror general, Nicolae Cochinescu, instalat în funcţie la 28 august 1996. În ciuda protestelor venite din partea multor judecători, dar şi a proprietarilor care, prin această măsură, îşi văd casele confiscate pentru a doua oară, Nicolae Cochinescu continuă să aplice cu obstinaţie această măsură.** („*22*")

Către ministrul Justiţiei, domnul Valeriu Stoica

Domnule ministru,

Subsemnatul Carjan Nicolae, fizician la Centrul Naţional de Cercetare Ştiinţifică din Franţa, actualmente repatriat, vă înaintez acest memoriu pentru a vă solicita sprijinul în vederea renunţării la recursul în anulare formulat de procurorul general (citaţie nr 3696/1996, emisă la data de 19 martie 1997) împotriva sentinţei definitive de restituire a unicului meu apartament. Reuşita acestui recurs ar avea consecinţe grave asupra proiectului meu de întoarcere în România şi de reîncadrare în viaţa ştiinţifică a ţării. Am considerat util să vă rezum istoria acestei proprietăţi, pentru a evidenţia dimensiunea nedreptăţii create prin formularea acestui recurs.

La 8.03.1939, apartamentul a fost cumpărat de bunica mea, Bădulescu Sofia, act prin care ea a intrat de drept şi de fapt în proprietatea şi posesia lui. La 1.06.1968 moare bunica mea şi apartamentul, care constituia întreaga sa avere, îi revine mamei mele, în calitatea ei de fiică. La 19.03.1996 moare mama mea şi apartamentul, care constituia, din nou, întreaga sa avere, îmi revine mie în calitatea mea de fiu (certificat de moştenitor nr.199 din 3.06.1996). Aceasta ar fi trebuit să fie întreaga sa istorie.

Iată însă că: în martie 1982, mama mea bolnavă pleacă în Franţa să consulte un specialist. Acesta constată că unul din rinichii ei nu funcţiona deloc, iar al doilea era într-o stare proastă şi îi recomandă o intervenţie chirurgicală, urmată de un tratament îndelungat. În timp ce mama mea era în spital, Consiliul Popular al Municipiului Bucureşti decide, fără a notifica, să treacă fără plată apartamentul în proprietatea statului, pentru a-l putea oferi, aşa cum era obiceiul pe atunci, persoanelor din nomenclatură şi securitate. Şi aşa s-a instalat în apartamentul nostru, în 1987, Ciocan Elena, fostă activistă în structura de conducere a UTC-ului, prietenă intimă a lui Nicu Ceauşescu. E remarcabil faptul că d-na Ciocan ocupă în prezent singură acest apartament de 4 camere, în timp ce eu şi familia mea (soţie şi copil de 14 ani) nu avem unde locui în România.

După evenimentele din 1989, noile autorităţi au convins-o pe mama mea de buna lor credinţă, prin abrogarea Decretului 223/1974 şi prin afişarea intenţiei lor de a conferi românilor din străinătate drepturi sociale, economice şi politice. Decide deci să se întoarcă şi să ceară înapoi apartamentul din str. Căderea Bastiliei 5, ca să aibă unde locui. Obţine repatrierea şi după doi ani de judecată cu Consiliul Local al Municipiului Bucureşti obţine, în 1995, o sentinţă definitivă prin care i se restituie această proprietate. Bucuroasă (bucurie la care m-am asociat şi eu), efectuează toate formalităţile de repunere în posesie, inclusiv plata impozitelor, aşteptînd cu nerăbdare anul 1999, cînd, conform legislaţiei actuale, d-na Ciocan ar trebui să elibereze apartamentul.

Sedus de această întorsătură pozitivă a lucrurilor, m-am decis şi eu să mă repatriez şi să reiau contactul cu Institutul de Fizică Atomică (instituţie de la care am plecat în 1973), de la conducerea căruia am aflat că există posibilitatea reîncadrării mele în cadrul IFIN-ului în funcţia de cercetător principal gradul 1.

Pînă aici, toate bune. Pe data de 25.04.1997, însă, am primit cu stupefacţie o citaţie din partea Curţii Supreme de Justiţie de a mă prezenta pe data de 24.09.1997 pentru recurs în anularea sentinţei judecătoreşti anterioare. Mă găsesc deci, în prezent, repatriat, fără locuinţă şi cu acest apartament (deşi ocupat), proprietatea mea, pe cale de a fi reconfiscat. Vă daţi seama că prejudiciul material pe care familia mea l-a suferit prin luarea apartamentului de către stat în 1983 este inferior prejudiciului material şi moral pe care îl suferim acum, în 1997. Am fost amăgiţi de Decretul-lege nr.7/1989 şi am luat decizia de a ne întoarce în România. În prezent, sîntem confruntaţi cu aceeaşi nepăsare faţă de dreptul elementar la proprietate care ne-a făcut, acum 25 de ani, să ne părăsim ţara.

Sînt sigur, domnule ministru, că, dat fiind funcţia dumneavoastră, nu puteţi rămîne insensibil în faţa acestei enorme nedreptăţi.

Cu deosebită stimă,
Nicolae Carjan

În loc de Curriculum Vitae

Pentru a vă face o idee de experienţa mea profesională, menţionez că mi-am susţinut doctoratul în 1977 la Technische Hochschule Darmstadt (RFG), în specialitatea fizică nucleară. Sînt în prezent cercetător la Centre National de la Recherche Scientifique (Franţa), cu postul la Universitatea din Bordeaux. Am publicat 50 de lucrări în cele mai prestigioase reviste din lume şi am fost orator invitat la 35 de conferinţe internaţionale. Sînt raportor la *Physical Review* (USA), la *Zeitschrift für Physik* (Germania) şi la *Journal de Physique* (Franţa). Am fost invitat ca profesor la numeroase universităţi şi institute de cercetare din mai toate ţările dezvoltate. Am condus cinci teze de doctorat.

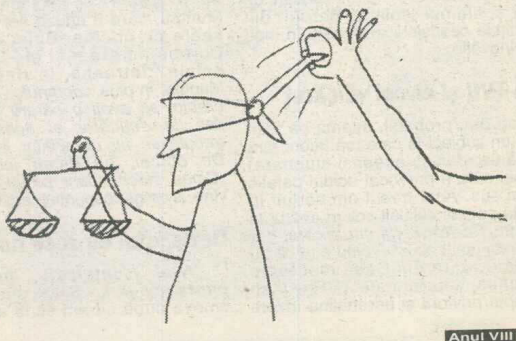

CRONICĂ DE CARTE

DAN C. MIHĂILESCU

Deliciile şi mizeriile provocării

IOSIF SAVA
„Invitaţii Eutherpei“,
editura Polirom, 364 pp.

Eutherpe, rabinul şi contextul

Nu de puţine ori a fost invocată în presa noastră post-'89 vechea şi atît de perfid-înţeleapta anecdotă cu Iţic în acută criză de spaţiu. *„Nu mai ai unde arunca nici măcar un ac în casa noastră“*, i se plînge el rabinului. *„Bagă şi vaca în casă, îi spune povăţuitorul, bagă şi capra şi cîinele...“* Iar cînd totul stă într-adevăr să plesnească, vine sfatul eliberator: scoate vaca, scoate capra, scoate cîinele – *„vezi, acuma, cît loc s-a făcut?“*.

De ce i-am zis „perfid-înţeleaptă“? Pentru că în dreptatea ei, întemeiată pe eterna elasticitate a răbdării („nu-i da, Doamne, omului cît poate să îndure!“), ea ajunge să oculteze cauzele adevărate ale răului de dragul amăgirii efemere, să anuleze orice cale dreaptă de dragul ocolului, să justifice minciuna prin substitutele, pernicioase în fond, ale unui adevăr de circumstanţă, smintind, în final, toată ordinea lucrurilor. Ceva de genul: *„n-are-a face că ai cancer, ia uite ce vreme frumoasă-i afară!“* sau: *„ce dacă eşti mut, nu vezi ce pectorali ai?“*.

Potrivită cu mai totul, anecdota a fost citată la noi, în ultimii şapte ani, apropo de cîştigarea libertăţii de expresie faţă de dezastrul economic, de libertatea de asociere sau călătorie faţă de sărăcia cvasigenerală ş.a.m.d. Cu alte cuvinte, nu luaţi seama la haos, fiindcă avem din nou „Cerbul de aur“. Nu e dracul aşa de negru, de vreme ce s-a întors în ţară Corina Chiriac. Cum, adică, ni se alienează copiii şi ne fug elitele tinere, cînd noi sîntem primii la olimpiadele de matematică? La orice incriminare într-o direcţie, se aruncă praf în ochi din direcţia contrară, iar nuca-n perete ajunge să „explice“ absenţa ferestrelor din zid. Acuzat de **legiferarea** marasmului general, Iliescu strigă că s-a luptat cu... războiul civil şi că libertate nu doresc decît partizanii autoritarismului!

Pentru cinicii piezişi care cultivă intens morala amorală a acestei fabule, căutarea adevărului va să zică iacobinism, oarbă furie răzbunătoare; orice încercare de elementară ierarhizare a vinei comuniste devine în ochii lor echivalentul etic sau teoretic al holocaustului, indiferent cît de infime ar fi contururile incriminate pe harta respectivă. Practicînd cu egală nonşalanţă reducţionismul („nimeni n-a scăpat nepătat, nimeni nu-i mai breaz“) şi generalizarea („toţi fură, toţi mint“), la fel de eficienţi în relativizarea istorică („n-are nici un rost să te opui, jocurile sînt făcute“) şi absolutismul social („toată lumea ar trebui să...“, „toţi am suferit“), cinicii piezişi au ajuns pînă acolo încît şi-i asociază la mizerie pînă şi pe preşcolarii din 1989, cei care, spun ei, NU AU AVUT CÎND să greşească. În rest, adică, toţi o apă şi-un pămînt. Culme a perversităţii bolşevice, potrivit căreia – prin urmare – Silviu Brucan, de pildă, şi ultimul „şoim al patriei“ din grădiniţele ceauşiste ar împărţi în mod egal vinovăţia...

Arca TVR şi circul văicăreţ

V-aţi dat, probabil, seama că Iosif Sava (un subiect la care mă întorc fără duşmănie, dar cu aceeaşi stupoare) este cel care a provocat acidul patetic de mai sus. Anul trecut am hărţuit în această pagină celălalt volum apărut la Polirom, ***Radiografii muzicale***, dar parcă mai dihai acum – cînd aud că au fost date afară din Casă mai toate emisiunile culturale ale TVR – ţi se îndreaptă privirea şi adrenalina înspre pufosul şi drăcosul politician eutherpic.

Pas de mai spune ceva! Poftim, ţi s-au scos în sfîrşit hyperioanele, symposioanele şi toate acele orori bătrînicioase cu chelneri deghizaţi în doctrinari literari à la Puiu Stoicescu, cu gospodine binevoitoare, fete premiante, gîşte speriate dar cu ifose ori utecişti obosiţi şi hîrşiţi în rele... şi ai rămas, va să zică, singur cu Sava. În ditamai arca. Poftim, ai dat afară şi capra şi purcelul – vezi cît de mult loc ai acuma pentru cultură?! Poţi să-ţi mai permiţi să dai cu pietricica în unica formă de **alintare** a inteligenţiei la televiziunea publică?

Sigur, acuma, că marea plăcere a hoţului e să strige că l-au prădat tîlharii, că e sărac lipit, bătut de toate nevoile şi hulit de toată lumea. *„Domnule,* se vaită el tartuffeşte, *am nevoie de contradicţie şi spectacol. Dacă n-am spectacol, nu se uită nimeni la emisiune“* (p. 231), drept care întreabă enormităţi, simţind monstruos de stîngeşte. Avocat al diavolului!, exclamă el. Da, *„avocat. Ăsta e rolul meu aici, să fiu un avocat care pune întrebări dincolo de toate rechizitoriile* (...) *«avocat al diavolului» şi «avocat al lui Dumnezeu» deopotrivă (îi contrazic) pe toţi“* (p. 201). Ajungi să te întrebi carei acea instanţă **de deasupra** diavolului şi-a bunului Dumnezeu, în numele căreia oficiază Iosif Sava.

„Eu trebuie să creez show-ul necesar ca să rezist concurenţei, fiind pe programul 2; trebuie să provoc, să-mi atrag antipatiile unei mari părţi a publicului; dar n-am ce face“ (p. 61), se vaită iarăşi, cu complice perfidie, neguţătorul de vorbe, care provoacă numai înspre dreapta. Provoacă pentru a se plînge de provocare. Ispiteşte denunţînd ispitirea şi acuză însăşi ideea de acuzare. Intransigenţa lui Dorin Tudoran îl determină să-l catalogheze de „iacobin“ pe acesta: *„Domnule Tudoran, intransigenţa, robespierrismul dumneavoastră nu înseamnă prea mult pentru un om născut în 1945? Neiertător sînteţi în totul...“* (adică, s-ar zice, Coposu ar avea dreptul la ne-iertare, dar matale eşti prea tînăr). Iar cînd Tudoran acuză, pe bună dreptate, cinismul mercantil de tip Titus Popovici, replica lui Sava se insinuează şerpeşte: *„Vedeţi de ce v-am spus iacobin?* (...) *Avem dreptul să vorbim despre Titus Popovici... analizîndul peste un an, peste doi... Acum trebuie să ne înclinăm fruntile în faţa unui om care a murit săptămîna aceasta“* – de parcă sfîrşitul cuiva îl poate absolvi de tot restul.

Fericit că-i atacat „din toate părţile“, Iosif Sava recunoaşte că *„viaţa amară ne-o fac ziarele opoziţiei“*; nu atît *România mare* sau *Vocea României* îl interesează, ci atacul lui Andrei Cornea din *„22“* referitor la celebra şi arhijalnica **Serată** cu Ion Iliescu, cînd, îngrijorat, a întrebat dacă nu cumva ne face rău atîta libertate. *„N-am dreptul să am şi eu o părere?“*, o întreabă el pe Alina Mungiu, care îi acuza servilismul din seara cu pricina. Bine, dar Andrei Cornea nu are – şi el – dreptul de opinie? întreabă, la rîndu-i, Alina Mungiu. În plus, *„domnule Sava, aveţi dreptul să aveţi o părere particulară“*, dar *„ca deţinător al acestui scaun, trebuie să fiţi un arbitru independent. De obicei, nu faceţi lucrul ăsta“*. *„Cine-i independent pe global ăsta?“*, vine, prompt, răspunsul „arbitrului“.

Dezlegatul cu zece noduri

„N-ai înţeles mecanismul provocator al lui Sava“, m-a apostrofat cineva după ce am scris aici despre ***Radiografii muzicale***; *„omul se pune mereu în celălalt talger al balanţei, ca să-i iasă dialectica ludică a emisiunii“*. Poate că, uneori, se întîmplă şi aşa, însă numai la nivelul tacticilor de moment, strict retoric văzînd lucrurile. Altminteri, întreaga strategie a **Seratelor** are o monovalenţă de beton, care gîlgîie de: 1) nostalgia idealurilor marxizante; 2) fervoarea anulării oricărui elan revendicativ; 3) alergia la orice încercare de echivalare a comunismului cu fascismul şi nazismul, paralel cu echivalarea Dreptei cu amoralitatea malefică şi antiumanismul; 4) fobia la negaţie şi cultul autorităţii, efortul de înlocuire a macro-răului, ca să zic aşa, cu microreuşitele, fie acestea ridicole, iluzorii sau lamentabile. La tot pasul, reabilitarea egalitarismului adus de Revoluţia franceză, a leninismelor incipiente, a ceauşismului de la congresul al IX-lea, totul dublat de susurul şerpesc cum că „n-a fost dracu-aşa de negru“ şi că, dacă, vezi Doamne, ar fi fost Troţki în locul lui Stalin şi Pătrăşcanu în locul lui Dej, ar fi curs pretutindeni lapte şi miere.

„Fără eşecul în practica social-politică, fără această inadecvare la real, ar fi fost de condamnat marxismul?“ – îl întreabă Sava pe Al. Zub. O mică „inadecvare la real“, nu-i aşa, că în rest... Tot aşa, vorbind despre malformarea atîtor milioane de suflete şi destine în România de după 1945, Iosif Sava afirmă sec, fără să clipească: *„Noi am ctitorit o cultură aici, indiferent de tot ce s-a întîmplat pe planul destinului individual“*. Te cruceşti, nu altceva: destinul individual e moft, care va să zică. Tipologie dictatorială clară (p. 55). Realizaţi tragedia acestei autorităţi mediatice? (Slavă Domnului că Alexandru Paleologu are răspunsul, la fel de clar, la îndemînă: *„Cultură s-a făcut, evident; **civilizaţia** a fost distrusă“*.) Oripilat de rezervele (întru totul motivate) exprimate de Al. Zub faţă de Revoluţia franceză (în consecinţa unui întreg curent de gîndire a istoriei), Iosif Sava (p. 30 ş.u.) este gata să şteargă toate ororile din manualul de istorie **în numele statuii**. *„Franţa şi-a decapitat atunci elitele“*, şopteşte înfiorat Zub, cu gîndul şi la România anilor '50: *„pînă la urmă, nu ştiu dacă a făcut bine“*. Dar există, oare, *„o altă cale în afara celei revoluţionare?“*, exclamă (deformaţie doctrinară!) Iosif Sava, ştergînd dintr-un condei ideea evoluţiei organice. *„Cred că se putea şi altfel“*, continuă, cu tristă fineţe, istoricul, pentru ca – hop! – Iosif Sava să facă saltul la Germania hitleristă şi la: *„vă închipuiţi Europa la 1940 fără industrializarea forţată a lui Stalin?“*.

Stalin! Aici respiră în voie simfonismul fiinţei lui Sava. Stalin, da. Amfiteatrul de la Drept din 1951, da, da. Un ins foarte inteligent Stalin, spunea C. Popişteanu la o **Serată** din aprilie 1997, sub privirea înduioşată a gazdei, în vreme ce, atunci cînd Vladimir Tismăneanu subliniază inteligenţa lui Goebbels (p. 328), replica vine ca din arc: *„era o bestiuţă, domnule Tismăneanu“*. O bestiuţă, Goebbels! Noroc cu tenacitatea politologului: *„Dar pot să-l fac imbecil? Poate să fie criminal“*.

În plus, mintea lui Iosif Sava e plină de finalul îndemn ceauşist: *„staţi liniştiţi la locurili voastre“*. (Nu alta i-a fost şi îi este misia.) El acuză „lipsa echilibrului“ opoziţiei (p. 203, dialog cu Ana Blandiana), acuză „potrivniciala“ perpetuă faţă de Putere (p. 205), trece iute, cu senin cinism, peste chinuitoarea problemă a accesului la dosarele securităţii (*„le vom şti şi noi peste ani. Dar nu ăsta-i principalul... Important este să ieşim în lume“*, **sic**, p. 123) şi nu pricepe cum poate cineva de jos să atace mai sus: *„este voie să te ridici împotriva altuia de o asemenea statură?“* (p. 42), întreabă el referitor la atacurile împotriva lui V. Pârvan. E limpede că „arbitrul“, „independentul“ e **legat** cu zece noduri. De altfel, ce să mai zici cînd vezi că suprema putere mediatică a intelectualităţii române îşi declară nonşalant adoraţia pe care i-o poartă lui Ilya Ehrenburg: *„Şi eu l-am iubit. Ori de cîte ori sînt la Moscova mă duc la mormîntul său...“* (p. 359).

Şi totuşi

Şi totuşi, să nu uităm că avem de-a face cu opt **Serate** TV: Alexandru Zub, Alexandru Paleologu şi Dorin Tudoran, Mircea Dinescu, Alina Mungiu, Ana Blandiana, Andrei Pleşu, apoi Vladimir Tismăneanu cu Mircea Mihăieş şi, în sfîrşit, Gh. Buzatu, Florin Constantiniu, Ion Cristoiu, C. Popişteanu, Mircea Suciu şi Stelian Tănase la un dialog despre istorie. De bună seamă că orice admirator al numelor de mai sus va simţi nevoia să-şi adauge în bibliotecă volumul, dincolo de simpatia sau antipatia faţă de realizatorul Seratelor TV. Şi, fireşte, suma celor discutate depăşeşte cu mult spaţiul de semnalare expozitivă al unei cronici.

Nu pot pierde ocazia de-a enumera cîteva zone de binevenit bun-simţ intelectual: Alexandru Paleologu despre libertatea autoexilării (*„omul liber e un om care stă unde are poftă sau unde îl mînă destinul“*, p. 51); Dorin Tudoran despre *„intelectualul român care astăzi plăteşte şi datorită iluziei lui de atîtea decenii că am fi putut rezista numai prin cultură“* (p. 76); Mircea Dinescu despre Păunescu şi Doinaş în acelaşi Parlament (p. 104), despre Nichita Stănescu (p. 118) şi normalitatea relaţiei rock-tineret (p. 116, vezi şi Ana Blandiana la p. 210: *„nu sînt de acord cu generalizarea unei priviri critice şi acrite asupra tinerilor“*, Iosif Sava fiind de mult recunoscut pentru opacitatea la ideea libertăţii opţionale a tineretului); verdictele Alinei Mungiu: *„după 5–6 ani, deja este limpede că adepţii terapiei de şoc au avut dreptate“* (p. 152), *„nu e prea uşor să duci o viaţă bună în România dacă te remarci prin ceva“* (p. 168); observaţiile lui Gh. Buzatu şi Florin Constantiniu despre politizarea excesivă a cercetării istoriografice (p. 234 ş.7. ş.u.); buna punere în ecuaţie a importanţei lui Franco, în Spania, de către Vladimir Tismăneanu, p. 322, şi relaţionarea Lenin/Hitler de la p. 330 şi concluzia de la p. 336: *„cele două constelaţii care se bat cap în cap şi nu ştim cine va învinge. Va învinge lumea lui MacIntosh sau va învinge Jihadul. Nu ştim“*. Cele mai substanţiale ni s-au părut convorbirile cu Andrei Pleşu şi Mircea Dinescu.

(Continuare în pag. 15)

TEATRUL TINERETULUI PIATRA NEAMŢ

Nopţile călugăriţei portugheze

după Mariana Alcoforado

un spectacol de **Mihai Măniuţiu**

Oana Ştefănescu, protagonista spectacolului laureat cu Marele Premiu al Festivalului internaţional de teatru de la Piatra Neamţ

În urma uneia dintre întîlnirile sale „oculte" cu un text al baroculuí prin excelenţă teatral, **Mihai Măniuţiu** oferă celor dornici de comunicare întru emoţie un nou spectacol în suita „exorcismelor" sale (v. Biblioteca Apostrof, Cluj, 1996): *„Exorcismul e jumătate fascinaţie, jumătate eroare – în legătura, în contactul său cu ceea ce exorcizează", „Infernul înseamnă să trăieşti ceea ce încă nu s-a întîmplat ca pe ceva care s-a sfîrşit deja, înseamnă să simţi timpul ca fiind abolit, deşi nu la modul absolut, şi să te ştii iremediabil închis într-un anume segment al lui – segment atît de limitat, încît să nu cuprindă nici măcar intervalul dintre două gesturi, dar să le poată presupune ca împlinite şi inutile pe amîndouă".*

Acestea ar putea fi reperele-echivalenţe ale celor cinci scrisori ale călugăriţei Mariana Alcoforado, revendicate de literatura franceză pentru că au fost publicate prima oară în 1669 de către Gabriel-Joseph Guilleragues de Lavergne – magistrat, diplomat, dramaturg şi autor galant din generaţia pascaliană. Intensitatea şi substanţa patetismului acestor epistole fac să pară o replică la *„amour courtois"* – arta de a iubi devenită rit – cu rădăcini în clasicii latini, în special Ovidiu, în poemele medievale preamărind idealul cavalerului desăvîrşit. Adresate unui oarecare ofiţer francez, marchizul Nöel Bouton de Chamilly, reproşurile eroinei, fie ea reală ori fictivă, raportate *à rebours* la petrarchismul secolului XVII, ce cultiva tipul îndrăgostitului înflăcărat supus doamnei sale adorate, au iscat şîmburele polemic alimentat şi de gustul antitezei şi contrapunctului contrastant, manifestat prin speranţă în disperare şi fericire în nefericire.

Versiunea scenică a soţilor **Anca** şi **Mihai Măniuţiu** nu face decît să speculeze înscenarea presupusă de retrăirea stărilor, iluziilor, situaţiilor virtuale descrise într-o înşelătoare epicitate monologal-dialogală de-a lungul misivelor ce furnizează toate elementele idilei eşuate lamentabil prin abandonarea pătimaşei iubite de către ocazionalul amorez aflat sub arme în garnizoana din zona mînăstirii.

Mihai Mădescu a creat în perimetrul dintre arlechini „camera de ecouri" nocturne implicată de tehnica confesionalului ce reface deopotrivă labirintul lăuntric propriu protagonistei, dar şi interioritatea partenerului ingrat, invocată pentru a fi analizată şi anihilată. Decorul de o frumuseţe austeră e asemeni unui fund de mare a tenebrelor sufleteşti, invadat de nisipul negru în care se naşte şi moare o superbă perlă. În strălucirea acestei conştiinţe generice a feminităţii ultragiate reflectîndu-se toate dramele ce se cer şi vor fi simbolic răzbunate.

Eroina îşi etalează la rampă cochiliile-veşminte concepute cu fantastică fantezie de **Doina Levintza**, închipuind într-o dramatică dezvăluire condiţia stratificată a acestei Eve, abandonată de soartă într-un Paradis de coşmar unde – constrînsă de viaţa monahală – aspiră să revină la starea de normalitate, schimbînd rasa de călugăriţă cu toaleta aristocrată de dantelă şi chiar cu rochia de mireasă. Interpretă-fetiş a directorului de scenă care a modelat-o după principiile sale, conform cărora personajul ia naştere în actor într-o stare de graţie vecină cu dăruirea erotică deplină, **Oana Ştefănescu** şi-a elaborat magistral jocul concentrat în esenţe tari contopind laolaltă trăirea şi reprezentarea, într-o grandioare posturală sublimă: privirea îi emană emoţie absorbind energie, glasul exprimă alternativ efectele privaţiunii şi excesul lăuntric.

Eşafodajul imaginativ este vizualizat prin tablouri de un rafinament macabru care clonează persoana ofiţerului incriminat. Cei şase interpreţi-marionetă – **Daniel Beşleagă, Ionuţ Cucoară, Mihai Danu, Iurie Luncaşu, Radu Mateescu, Pompiliu Ştefan**, convinşi de raţiunea subtilă a supunerii la codificarea apariţiilor în chip de servanţi ai senzualităţii marcaţi de larvaritate şi efemer, păşesc în cadenţa imprecaţiilor aproape goi, dar împăunaţi cu jobene, apoi cu fireturi şi cizmă doar pe un picior. Cealaltă gambă nudă urmînd a fi cufundată în cîte un bol a cărui apă se-nroşeşte acuzator la săvîrşirea cu devotament a ceremonialului biblic de spălare-primenire. Este acesta unul dintre momentele unui complicat proces de invocare-stigmatizare ce cunoaşte deopotrivă înflăcărare şi indignare, adoraţie şi respingere, luciditate şi abandon, deznădejde şi dispreţ, năzuinţă şi resemnare, la graniţa dintre divinaţie şi anatemizare, proferate într-un limbaj încifrat uzînd de o străveche simbolistică, fiind deopotrivă psalm şi blestem.

Acţiunea, cu o coregrafie extraordinară, dictată de incandescenta magmă a muzicii compuse de **Iosif Herţea** (executată *live* din loja principală de către **Fănel Pojoagă, Dan Costea, Ciprian Vasiliu**), gravitează în jurul unui copac – Pom al cunoaşterii şi al morţii împodobit cu păsări viu colorate, semnificînd Binele şi Răul descătuşării, al elevaţiei dobîndite prin „păcatul" iubirii. Ritualul e reluat şi la nivel miniatural, într-o repetabilitate gratuită a simetriei, evocînd indirect imposibila fecundare, reprezentată şi prin gluma grotescă a acuplării mecanice a păpuşilor-jucării, servite „la tavă", apoi placate halucinant pe zidul sorţii.

Totul petrecîndu-se într-o eternă noapte a inconştientului şi a epifaniei forţelor malefice care se cer continuu stigmatizate şi sistematic îndepărtate, pentru ca perla spiritului omenesc să renască şi să nu fie sufocată de zgura deşertăciunii umane.

IRINA COROIU

DIN SUMARELE NUMERELOR VIITOARE

- *Reforma în televiziune: interviuri cu **Alina Mungiu-Pippidi**, **Lucia Hossu-Longin**, **Alexandru Sassu** **Radu Nicolau***
- ***Emil Hurezeanu**: „Dincolo de bine şi de rău", „Depăşirea confuziei", „Servicii şi contraservicii"*
- ***Magda Cârneci**: Jurnal parizian II*
- ***Gheorghe Grigurcu** despre antologia de poezie a lui Andrei Codrescu*
- Lansare de carte: ***Ernest Bernea** „Spaţiu timp şi cauzalitate la poporul român" (au participat Gabriel Liiceanu, H.-R. Patapievici şi Horea Bernea).*

CRONICĂ DE CARTE

(Urmare din pag. 14)

Pleşu are pasaje de antologie, despre „delirul sistematic", *„eu cred în tot ce nu se vede"*, omul de dreapta (*„pentru aşezare, pentru tradiţii, sînt un om retro"*), despre Noica şi actualele forme de „euforie autohtonă", despre cum **nu** s-a dus la ***Oedip***-ul lui Andrei Şerban, *„de frică că nu are să-mi placă"*, despre relaţia românului cu closetul şi statul degeaba ş.a.m.d.

Iar dacă avem parte de şocuri precum: *„Cioran nu face decît să răstoarne pe dos nişte platitudini, obţinînd nişte platitudini de sens contrar"* (Al. Paleologu, p. 63), dacă aflăm că sîntem pe ultimul loc în tot Estui d.p.d.v. al publicării de documente privind perioada comunistă (p. 245) ori dacă avem parte de gafe uriaşe de transcriere (nu Lotreanu, ci Lautréamont a spus chestia cu sîngele de intelectual, v.p. 67, şi nu André Maurois, ci Raymond Aron a scris ***Le spectateur engagé***, v.p. 336) – ne putem alinta cu revelaţiile despre tinereţea legionară a lui Miron Constantinescu (p. 229), despre revoluţia de la Praga pregătită de KGB (p. 233) şi multe altele. Păcat că Serata dedicată celor de la *Noua revistă română* nu e prinsă în sumar, altminteri am fi avut o bună ocazie de dialog post-vizual.

În sfîrşit, dacă Paul Goma vede numai răul, Iosif Sava vede numai binele. *„Ce înseamnă generaţie sacrificată? Cine v-a sacrificat?"*, o întreabă el, cu chip de bebeluş, pe Alina Mungiu. Răspunsul acesteia e de tot hazul, ca şi de toată tristeţea, şi el rezumă foarte bine relaţia lui Iosif Sava cu noi, bieţii spectatori: *„Situaţia, nimeni altcineva..."*.

CITITORII DIN STRĂINĂTATE

se pot abona la revista "22" achitînd la redacţie (Calea Victoriei 120) costul abonamentului sau depunîndu-l în conturile deschise la **Banca Comercială Ion Ţiriac S.A. Bucureşti, Str. Doamnei nr. 12**:
(pentru **dolari** în contul 4024009230,
pentru **mărci** în contul 4024009231,
pentru **franci francezi** în contul 4024009235,
pentru **lire sterline** în contul 4024009232,
pentru **franci elveţieni** în contul 4024009233,
pentru **lire italiene** în contul 4024009234) sau (pentru orice fel de valută) trimiţînd un cec (**money order**) pe adresa: Revista "22", Calea Victoriei 120, cod 70179, sector 1, Bucureşti, România.

Pentru a nu se reţine un comision foarte mare de către bănci, rugăm abonaţii cărora le stă în putinţă acest lucru ca plăţile care se fac prin CEC (nu virament) să se facă prin CEC-uri plătibile în SUA şi exprimate în dolari SUA sau prin CEC-uri exprimate în mărci germane şi plătibile în Germania.

	1 an	6 luni	3 luni
– Europa occidentală:	80 $	40 $	20 $
	140 DM	70 DM	35 DM
	500 FF	250 FF	125 FF
	140.000 LIT	70.000 LIT	35.000 LIT
	56 £	28 £	14 £
	100 CHF	50 CHF	25 CHF
– Ungaria, Polonia, Cehia, Slovacia, Slovenia	40 $	20 $	10 $
– Israel	60 $	30 $	15 $
– SUA, Japonia, Australia:	100 $	50 $	25 $

sau echivalentul în orice monedă convertibilă.

Revista "22" anunţă exclusivitatea difuzării sale în străinătate. Difuzorii de presă neautorizaţi de redacţie (inclusiv RODIPET) vor trebui să răspundă conform prevederilor legale.

POLIROM NOUTĂŢI

Richard Y. Bourhis
Jacques-Philippe Leyens (coord.)

Stereotipuri, discriminare şi relaţii intergrupuri

În pregătire:
Petre Andrei
Prelegeri de istorie a filosofiei
De la Kant la Schopenhauer
Cuvînt înainte de Ştefan Afloroaei

Comenzi la CP 266, 6600, Iaşi
Tel.&Fax: (032)-214.100; (032)-214.111; (032)-217.440
Internet: www.nordest.ro/shopping/books/polirom/polirom.htm
E-mail: polirom@mail.cccis.ro

Din păcate, ţara dumneavoastră a pierdut timp

Ce reprezintă pentru Uniunea Europeană integrarea României în structurile comunitare?

Sîntem foarte interesaţi în aderarea României la Uniunea Europeană şi spun aceasta cu onestitate. România aparţine Europei şi va face parte din Uniunea Europeană atunci cînd îndeplinirea condiţiilor o va permite. În cazul României (şi nu numai al ei), este vorba despre îndeplinirea condiţiilor economice pe un termen mediu. La un nivel mai larg, se pune problema adoptării în profunzime a reglementărilor UE, ceea ce necesită o perioadă lungă de adaptare. Să reformezi o întreagă administraţie cere timp.

Ceea ce cerem noi poporului român este să înţeleagă că nu este vorba despre o formalitate, ci de o integrare reală şi dorită de noi a unui stat atît de demn ca România. Din păcate, ţara dumneavoastră a pierdut în realitate destul de mult timp în realizarea reformei economice. În realitate, doar guvernul actual este acela care, pentru prima oară, a realizat un program serios de reformă, iar noi avem încredere că domniile lor vor reuşi. Dar, în mod evident, rezultatele nu pot să apară peste noapte. Noi lucrăm împreună cu guvernul român pentru ca acesta să recupereze timpul pierdut şi, împreună, să putem crea o punte pentru realizarea obiectivelor identificate în cursul strînsei noastre colaborări, pentru îndeplinirea condiţiilor de a deveni membru deplin al UE. Noi vom acorda întreaga noastră asistenţă. *Agenda 2000* prevede ca în fiecare an să fie elaborat un raport asupra progreselor realizate de ţara dumneavoastră. Imediat ce vom observa că anumite condiţii sînt pe cale de a fi îndeplinite într-un termen mediu, vom recomanda şefilor de stat şi de guvern să deschidă negocierile cu România. Nu se pune problema unui refuz, dimpotrivă, sîntem foarte interesaţi să lucrăm împreună cu guvernul român pentru a accelera procesul de integrare.

Credeţi că negocierile pot începe simultan cu toate statele candidate?

Sînt sigur că pentru România, ca şi pentru multe dintre celelalte ţări, este aproape imposibilă pînă anul viitor îndeplinirea tuturor criteriilor, şi noi nici nu cerem acest lucru. Ceea ce noi cerem este să se realizeze un progres suficient, care să ne permită să luăm decizia şi să declanşăm deschiderea negocierilor. Negocierile nu vor fi doar formale, dacă noi avem certitudinea că în 4-5 ani toate condiţiile vor putea fi îndeplinite. Imediat ce vom înregistra această evoluţie, Comisia europeană va recomanda în raportul său anual deschiderea negocierilor cu România.

Înţeleg nerăbdarea dumneavoastră şi probabil o anumită dezamăgire a oamenilor din România. Dar cred că trebuie să acceptaţi faptul că noi nu dorim să discutăm la un mod simbolic sau formal despre posibile obiective comune ale începerii negocierilor, cu riscul ca acestea să continue ani şi ani la rînd, fără a putea avea speranţa clară a unui rezultat palpabil şi a unei încheieri cu succes a acestor negocieri. Aceasta este modalitatea noastră de a concepe lucrurile: mai întîi să ne pregătim bine, apoi să negociem bine datele problemelor, să vedem dacă este nevoie de o anumită perioadă de tranziţie sau dacă este necesară o perioadă de adaptare. Doar după toate acestea, bine pregătită, ţara dumneavoastră ar putea deveni membru deplin.

Cum se poate pregăti opinia publică din ţara noastră şi cea din Europa în vederea integrării?

Este de datoria dv să informaţi opinia publică din România ce înseamnă să devii membru al UE, ce eforturi trebuie făcute. Noi trebuie să spunem guvernelor din ţările membre de ce lărgirea Europei înseamnă costuri, dar şi beneficii, dintre care cel mai mare este beneficiul stabilităţii: numai reunind familia stabilitatea poate fi asigurată mai bine. Pentru a conlucra cu 20 sau 25 de ţări membre sînt necesare anumite reforme şi măsuri, o abordare diferită a problemei şi, poate, costuri mai mari. Dar, în general, cred că Uniunea Europeană va fi aptă să convingă populaţia statelor membre că aceasta este o măsură importantă, deoarece parlamentele fiecărei ţări membre vor trebui să aprobe şi să ratifice procesul de extindere a UE. Pachetul de măsuri pe care Comisia l-a prezentat, cu toate aspectele pe care le implică această lărgire şi cu reformele care sînt necesare şi în cadrul Uniunii, cuprinde condiţiile pe care ţările candidate trebuie să le îndeplinească, precum şi un întreg program de finanţare. Programul mai cuprinde şi fabuloasa sumă pe care chiar şi noii membri vor trebui să o pună la dispoziţie pînă la sfîrşitul anului 2006. Aproximativ 75 miliarde ECU din fondurile UE sînt necesare pentru primirea de noi membri.

Calea reformelor cere un nou sacrificiu populaţiei

În unele medii europene se consideră că extinderea UE este un fel de favoare acordată ţărilor din Est...

Nu este vorba de o favoare. Lărgirea este în interesul ţărilor membre. O Europă unită, integrată şi în strînsă cooperare este cu mult mai utilă decît două părţi din Europa care se privesc una pe cealaltă într-un mod ciudat şi care nu-şi pot coordona strategiile, care nu au contacte zilnice. Cu toţii putem beneficia de această unificare, în mod real. Dar, a se asocia cu UE, care în ultimii 40 de ani s-a dezvoltat de o manieră foarte integrată ca o mare şi o unică piaţă, înseamnă că noii membri trebuie să joace aceleaşi reguli ale jocului ca şi vechii membri. Vechii membri au avut ani la rînd la dispoziţie ca să urmeze evoluţia graduală a integrării şi să adopte toate măsurile ce au fost formulate sau adoptate an de an. Pentru noii membri situaţia este mult mai dură. Ei vor trebui să adopte deodată toate regulile jocului. Exact acest lucru îl facem în prezent. Nu se poate face dintr-o dată. Este nevoie de timp, de o anumită preparare.

Ce mesaj aţi putea transmite românilor?

Nu ar trebui să intervin în politica internă, dar vă pot spune că toate contactele intensive pe care le-am avut cu autorităţile guvernului român, precum şi cu numeroase asociaţii neguvernamentale ne-au dat încredere că România a ales direcţia cea bună: aceea a reformelor. Aceasta va cere un nou sacrificiu din partea populaţiei care şi aşa a fost foarte răbdătoare atîţia ani. Acum ar merita o creştere a nivelului de trai, eliminarea treptată a corupţiei, o bună dezvoltare a economiei. Este o problemă de timp. Sper ca românii să aibă încredere în liderii lor, care îi vor conduce în direcţia cea bună. Noi sprijinim acest proces, puteţi fi siguri de ajutorul nostru.

HUMANITAS
Cartea care dăinuie

Numai în Librăriile Humanitas din Bucureşti, Timişoara, Sibiu, Iaşi, Cluj, Arad şi Piatra-Neamţ

ARTA RENAŞTERII
Secolul al XV-lea
Cel mai frumos album de artă
apărut vreodată în România

Tipărit în Italia, acest somptuos album Humanitas conţine 99 de reproduceri color *full-page* şi 315 imagini alb-negru. Alături de comentariul istoricului de artă Liana Castelfranchi Vegas, bogata iconografie vă oferă o imagine completă şi coerentă asupra Quattrocento-ului în pictură, sculptură şi arhitectură.
În vînzare nu au fost puse decît 500 de exemplare. Aşadar – aviz amatorilor.

Volum cartonat, cu supracopertă, în casetă; 304 p., 23,5x30,5 cm, 400.000 lei

ASCULTA BBC
PROGRAMUL INTEGRAL
ÎN BUCUREŞTI LA
UNIPLUS Radio
69.8

Redactor-şef: **GABRIELA ADAMEŞTEANU**
Redactor-şef adjunct: **RODICA PALADE**
Publicist comentator: **ANDREI CORNEA**

Redactori: **IULIAN ANGHEL, RĂZVAN PAUL, MARIAN CHIRIAC, ALIC MÎRZA**; Grafician: **DAN PERJOVSCHI**; Contabil şef: **ALINA CORBU**; Şef serviciu marketing-distribuţie: **MIRCEA VLAD IONESCU**; Asistent marketing-publicitate **MIHAELA CUCU**, Secretariat: **ELISABETA OLEA**

Difuzare, abonamente: **Constantin Satalla, Alexandru Petrea;** Operator calculator: **Lidia Cristescu**; Corectură: **Adriana Bobeică, Rodica Toader, Mara Ştefan;** Casierie, abonamente: **Mihaela Antonescu**

Rubrici: ***ILIE ŞERBĂNESCU*** *(comentariu economic),* ***ŞERBAN ORESCU, ZOE PETRE, EMIL HUREZEANU, DAN PAVEL, RADU CĂLIN CRISTEA, CRISTIAN PREDA, MARIUS BÂZU*** *(comentariu politic),* ***H.-R. PATAPIEVICI*** *eseu („Idei în libertate") :* ***DAN C. MIHĂILESCU*** *(cronică literară),* ***MAGDA CÂRNECI*** *(comentariu cultural),* ***IRINA COROIU*** *(cronică de teatru)*

Consiliul consultativ „22": MONICA LOVINESCU, VIRGIL IERUNCA, MIHAI ŞORA, ŞERBAN PAPACOSTEA, VIRGIL NEMOIANU, SORIN ALEXANDRESCU, MIRCEA MARTIN, MIHNEA BERINDEI, VLADIMIR TISMĂNEANU, GABRIEL ANDREESCU, SORIN ANTOHI, H.-R. PATAPIEVICI

Tipărit la FED. Tehnoredactare computerizată: „22".
Redacţia şi administraţia: Bucureşti, Calea Victoriei 120. Tel 311.22.08, 614.17.76; Fax 311.22.08, 614.17.76, e-mail: r22@r22.sfos.ro, http://www.sfos.ro/culture/22/

Număr tipărit cu sprijinul FUND FOR CENTRAL AND EAST EUROPEAN BOOK PROJECTS

ISSN-1220-5761